

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ: ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

ΙΟΝΙΟΣ

ΑΖΟΟΛΟΓΙΑ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ
ΑΘΗΝΑΙ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'
ΕΤΟΣ Ε'-1931

ΑΡΙΘ. 45, 46, 47
ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΑΧ. 6 ΜΑΡΤΙΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ "ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ,"

Έτησία . . . Δραχ. 50
Εξάμηνος . . . 25
Έτησία εξωτερικού δολλάρια 2

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ: ΜΑΡ. ΜΙΝΩΤΟΥ

Έμβάσματα, συνεργασία και
ό, τι άλλο σχετικό με το περιο-
δικό στέλνονται προσωρινώς στη
διεύθυνση:

Μαρ. Μινώτου, Ξενοδοχείον
Σπλέντιτ — Αθήναι

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η γνησιότης του δημοτικού τραγουδιού . . . Γ. Λαμπιλέτ
Επιγραμματικά τετράστιχα (Ζάκυνθος) . . . Γ. Γεωργαντοπούλου
Σενιέ—Κοανύ (από το ρωμαντισμό) . . . Μαριέττας Μινώτου

Ποιήματα

Ευπνημένο; . . . Μ. Μαλακάση
Σταυρή ζωή . . . Μάρκον Τσιριμώκου
Φουτουρισμός (άνεκδοτο) . . . Κ. Γ. Καρυωτάκη
Ταξείδι . . . Μιχ. Αργυρόπουλου
Alla Grecia di Eleftherios Venizelos (άνεκδοτο) . . . F. D. Simone Brouwer
Αθήνα . . . Θεοδ. Βρίκου
Η Ζητιάνα (νορβηγικό τραγούδι) . . . Μαρίνου Σιγούρου
Ανία . . . Μιχ. Λαμπαλάκη
Μοχθηροί . . . Μιχ. Γ. Πετρίδη

Paul Gauguin (μελέτη) . . . Γιώργος Α. Βαλταδώρας
Ένα Σύνθημα (Διήγημα) . . . Άγγ. Σημηριώτη
Επίγραμμα Πλάτωνος (απόδοση) . . . Ε. Φωτιάδη
Αναλογία (Γλωσσολογικά) . . . Μ. Φιλίντα
Στην Αφροδίτη (Ωδή Όρατίου Φλάκκου) . . . Μετάφρ. Έπτανησίας
Λαογραφικά επίθετα της Θεοτόκου (Μελέτη) . . . Ν. Τημαδάκη
Η Φυγή (Δράμα) . . . Αλ. Βεϊνόγλου

Έπτανησιακά Σημειώματα

Άναστ. Πολίτης . . . Λεωνίδα Ζώη
Δημ. Νομικός και Τοῦρκος περατής . . . Κ. Καιροφύλα
Bibliographie Ionienne . . . Δ. Παπαριαννοπούλου

Πνευματική ζωή.—Τὰ λογοτεχνικά βραβεία του Κράτους.—Τὸ «
θνικὸ θέατρο.—Ὁ νέος Ἀκαδημαϊκὸς (Σπυρ. Μινώτου).—Σημειώ-
ματα.—Ξένη πνευματικὴ κίνησις.—Ἰταλία.—Ρωσία, συνεπὼς δμοι.
—Βιβλιοκρισιες.—Α. Ἀνδρεάδου.—Ἱστορία τῆς Ἑλλ. Δημοσίας Οἰ-
κονομίας (Σπυρ. Μινώτου).—Νέες ἐκδόσεις.—Περιοδικὰ κ' Ἐφη-
μερίδες.

Παρακαλοῦμε θερμὰ τοὺς καθυστεροῦντας τὴν συνδρομὴν τοὺς νὰ
μᾶς τὴ στείλουν τὸ ταχύτερον. Οἱ Ἀθηναῖοι μποροῦν γιὰ εὐκολίαν τοὺς
νὰ τὴν ἀφήσουν στὸ ξενοδ. Splendid. Κάνουμε γνωστὸ πὺς σὲ κανένα
ἀπολύτως δὲν στέλνεται ἢ «*Α ν θ ο λ ο γ ι α*» δωρεάν, συνεπὼς ὅσοι
δὲν θέλουν νὰ παραμείνουν συνδρομητὲς ἔχουν τὴν ὑποχρέωσις νὰ
τὸ δηλώσουν καὶ νὰ ἐπιστρέψουν καὶ τὰ φύλλα πὺ ἐλάβαν. Μὲ
ὅλα τὰ τρομερὰ ἔξοδα τῆς νέας ἐμφάνισης διατηρήθηκεν ἡ συν-
δρομὴ τῆς στίς 50 δραχ. ἑτησίως μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ὅσοι τὴν ἀγαποῦν
θὰ τὴν ὑποστηρίξουν μὲ τὰ σωστά των καὶ θὰ γράψουν καὶ ἄλλους
συνδρομητὲς. Σὲ κείνους πὺ ἀναγνῶνουν ἀμέσως τὴν συνδρομὴ τους·
θὰ στέλνεται πάντα ὡς δώρον ἓνα ὡραῖο βιβλίον, τὸ κασίγνηστο εἰκο-
νογραφημένο λεύκωμα τῆς Ζακύνθου, ἢ ἐκείνο τοῦ Μαρκοῦ.

Η ΓΝΗΣΙΟΤΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ

Στὸν συλλέκτη καὶ μελετητὴ τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν γεν-
νῶνται συχνὰ πολλὲς ἀμφιβολίες γιὰ ὅσον ἀφορᾷ τὴν γνησιότητα τοῦ
δημοτικοῦ τραγουδιοῦ πὺ συνέλεξε καὶ μετέγραψε. Οἱ ἀμφιβολίες
αὐτὲς εἶνε πολλὲς φορὲς δικαιολογημένες. Ὅμως, νομίζω, ὅτι δὲν θὰ
ἔπρεπε νὰ τὸν ἀπασχολοῦσαν καὶ νὰ τὸν ἐστενοχωροῦσαν καὶ πολὺ.
Ποῖος θὰ εἰμποροῦσε νὰ ὑπεστήριζε ποτὲ μὲ πεποίθησι καὶ μὲ βεβαι-
ότητα ὅτι ἓνα δημοτικὸ τραγούδι ἐκτελεῖται ἀπὸ τὸν σημερινὸ τρα-
γουδιστὴ ὅπως θὰ τὸ ἤθελεν ὁ λαϊκὸς δημιουργὸς πὺ τὸ συνέλαβεν,
καὶ τί θὰ εἰμποροῦσε νὰ μᾶς πείσῃ ὅτι τοῦτο παρουσιάζει ὅλα τὰ συ-
στατικά τῆς γνησιότητος;

Εἶνε γνωστὸν ὅτι μία καὶ ἡ αὐτὴ λαϊκὴ μελωδία, πολλὲς φορὲς
ἐκτελουμένη χωριστὰ ἀπὸ δέκα διαφορετικοὺς τραγουδιστάς, εἴμπο-
ρεῖ νὰ παρουσιάξῃ δέκα διαφορετικοὺς τύπους. Τὴν «Πενταγιώτισσα»
π. χ. τὴν ἄκουσα ἔως τώρα νὰ τὴν ἐκτελοῦν πολλοὶ τραγουδισταὶ
κατὰ διαφορετικώτατον τρόπον. Ποῖος θὰ εἰμποροῦσε τώρα νὰ μοῦ
ἀπεδείκνυε ἂν ὁ ἄλφα ἢ ὁ βῆτα τραγουδιστὴς ἐπλησίασε περισσότερες
πρὸς τὸν ἀρχικὸν τύπον τῆς μελωδίας;

Θὰ μοῦ ἀπαντήσουν μερικοὶ ἴσως ὅτι ἐκεῖνος πὺ θὰ ἀκολου-
θοῦσε τὴν ἀπόδοσιν τῆς μελωδίας τὴν παράδοσιν τοῦ τόπου πὺν
ἐβγάλε τὸ τραγούδι, (καὶ πολλὲς φορὲς εἴμπορεῖ νὰ εἶναι γνωστὸς ὁ
τόπος αὐτός) θὰ εἶχε τίς περισσότερες πιθανότητες ὅτι θὰ εὗρισκετο

κοντά στον τύπο της αρχικής του συλλήψεως. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ δὲν εἴμπορεῖ νὰ εἶναι διόλου βέβαιον. Ἐνα δημοτικὸ τραγοῦδι, στὴν ἐποχὴ πού πρωτοβγήκε σ' ἕναν ὠρισμένον τόπο, εἴμπορεῖ στὴν ἀρχὴ νὰ ἐτραγουδήθηκε ἀπὸ τὸ λαό, ἀπὸ κατώτερες, ἐν σχέσει πρὸς τὸν δημιουργό του, μουσικὲς ἰδιοσυγκρασίες, πού δὲν θὰ διέθεταν ἴσως καὶ καλὰ φωνητικὰ μέσα, καὶ ὡς ἐκ τούτου, εἶναι πιθανὸν ἴσως νὰ τὸ ἀλλοίωσαν καὶ νὰ τὸ παρεμόρφωσαν καὶ νὰ τὸ διέδωσαν λανθασμένον. Ἐνῶ, δὲν εἶναι διόλου ἀπίθανον, κάποιος, ἀπὸ ἄλλη χώρα, περασιτικὸς τραγουδιστής, μουσικώτερος τῶν ἄλλων καὶ μὲ πλουσιώτερα φωνητικὰ μέσα προικισμένος, νὰ τὸ ἄρπαξε μὲ τὸ αὐτί του καλλιτέρα ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ πρώτου τοῦ δημιουργοῦ καὶ νὰ τὸ μετέφε-
ρεν ἔτσι σ' ἄλλον τόπον. Ἄν τοῦτο θὰ εἶχε συμβῇ, τὸ τραγοῦδι αὐτὸ θὰ εἴμποροῦσε βέβαια νὰ τὸ συναντοῦσε κανεὶς γνησιώτερο ἄλλου παρὰ στὸν τόπο πού τὸ ἐβγαλε.

Ἡ μαγία πού ἔχουν μερικοὶ συλλέκται νὰ βροῦν καλὰ καὶ σώνει τὴν ἀρχέτυπη φόρμα τῶν τραγουδιῶν πού συλλέγουν μοῦ φαίνεται πολὺ ὑπερβολικὴ.

Πολλὲς φορές, βέβαια, ἕνα δημοτικὸ τραγοῦδι, πού στίς διάφο-
ρες ἐποχὲς μετεφέρθη μὲ τὴν ἀκοὴ ἀπὸ τοὺς τραγουδιστάς, ἀπὸ στόμα σὲ στόμα καὶ ἀπὸ χώρα σὲ χώρα, καὶ ὑπέστη πολλὰς τοπικὰς ἐπιρροάς, εἶναι πιθανὸν νὰ ἔφθασε σ' ἐμᾶς οὐσιωδῶς ἀλλοιωμένο καὶ μὲ κατὰ πολὺ ἐλαττωμένη τὴν ἀρχικὴν τοῦ αἰσθητικὴν ἀξία. Εἴμπορεῖ ὅμως νὰ ὑπάρξῃ περίπτωσις κατὰ τὴν ὁποίαν ἕνα παλὴν δημοτικὸ τραγοῦδι, πού μὲ τὰς ἀλλοιώσεις πού μὲ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ χρόνου ὑπέστη καὶ μὲ τὴν ἀπομάκρυνσίν του ἀπὸ τὸν ἀρχικὸν τοῦ τύπο, νὰ διεμορφώθηκε ἐπὶ τὸ ἀρτιώτερον καὶ καλλιτεχνικώτερον, φιλτραρισθὲν διὰ μέσου τῆς φαντασίας καὶ τῆς σκέψεως λαϊκῶν καλλιτεχνικῶν ἰδιοσυγκρασιῶν, ἴσως καὶ ἀνωτέρων ἐκείνης μὲ τὴν ὁποίαν ἦταν προικισμένος ὁ πρῶτος πού συνέλαβε τὴν μελωδίαν λαϊκὸς δημιουργός.

Ὅ,τι, νομίζω, πρέπει ἐξαιρετικὰ νὰ ἐνδιαφέρῃ τὸν συλλέκτην μεταγραφέα καὶ μελετητὴν τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν, δὲν εἶναι τόσον, ἂν ταῦτα εἶναι πλησιέστερα ἢ πλεὶς ἀπομακρυσμένα ἀπὸ τὸν ἀρχικὸν τοῦ τύπο, ὅσον ἂν παρουσιάζουν τὰ συστατικὰ τῆς Ἑλληνικότητος καὶ ἂν ἔχουν μίαν πραγματικὴ καλλιτεχνικὴν ἀξία. Ἐμένα τοῦλάχιστον αὐτὸ κατ' ἐξοχὴν μὲ ἀπασχόλησεν ὁσάκις μοῦ ἔτυχε νὰ βρῶ καὶ νὰ μεταγράψω ἢ νὰ ἐναρμονίσω κανένα δημοτικὸ τραγοῦδι. Γιατὶ ἔκανα τὴν λογικὴ σκέψιν ὅτι ἐπειδὴ ἕνα τραγοῦδι πού ἄκουσεν ἐκτελεσμένο χωριστὰ ἀπὸ δέκα τραγουδιστὰς κατὰ δέκα διαφορε-
τικὸς τρόπος μοῦ φάνηκε παραλλαγμένο ἀπὸ τὴν ἀρχικὴν τοῦ μορφή, γι' αὐτὸ θὰ ἔπρεπε ἴσως νὰ τὸ πέταγα στὰ ἄχρηστα;

Καὶ ἂν καὶ οἱ δέκα αὐτὲς παραλλαγές του εἶναι ὅλες ὠραῖες καὶ

παρουσιάζουν ὅλες τὰ συστατικὰ τῆς ἑλληνικῆς φόρμας καὶ ἐκφρά-
σεως τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ καὶ ἔχουν ὅλες μίαν ἀπόλυτη καλλι-
τεχνικὴ ἀξία, δὲν θὰ ἦταν ἕνα μεγάλο κοῦμα νὰ τὶς θεωροῦσα ἄξιες
νὰ περιφρονηθοῦν μόνο καὶ μόνο γιατί ἀντιπροσώπευαν μίαν ἀπομά-
κρυνσιν ἀπὸ τὸν ἀρχικὸν τύπο τῆς μελωδίας;

Βέβαια, δὲν λέγω ὅτι εἶναι πάντα ἄσκοπος καὶ ἄγονος ὁ κόπος ἐκείνων πού προσπαθοῦν νὰ βροῦν ἀπὸ τίς πολλὰς παραλλαγές πού παρουσίαζεν κάποτε ἕνα δημοτικὸ τραγοῦδι, ἐκείνη πού παρέχει τίς περισσότερες πιθανότητες ὅτι πλησιάζει πρὸς τὴν μορφὴν τῆς ἀρχι-
κῆς μελωδίας, ἐνίοτε δὲ σ' ἕνα παλὴν τραγοῦδι πού ἔφθασε ἔως σ' ἐμᾶς φορτωμένο μὲ ξένα καὶ ἑτερογενῆ μουσικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ἐπεκόλλησαν σ' αὐτὸ ἀδέξιοι καὶ μὲ χαλασμένο γούστο τραγου-
δισταί, εἶναι δυνατόν ὁ εἰδικὸς μελετητής νὰ ἐπιφέρῃ καὶ τὴν ἀπαι-
τούμενη διόρθωσιν γιὰ νὰ τὸ ξαναγυρίσῃ στὴ γνησιωτέρή του μορφή. Ἐπαναλαμβάνω ὅμως ὅ,τι καὶ πρὶν εἶπα, ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸν συλλέκτη καὶ μελετητὴ πρέπει νομίζω, νὰ ἀποσχολῇ κυρίως ἂν τὸ δημοτικὸ τραγοῦδι πού συνέλεξε εἶναι ἑλληνικὸ ὡς φόρμα καὶ ὡς περιεχόμενο καὶ ἔχει μιὰ πραγματικὴ αἰσθητικὴν ἀξία. Ἄν τοῦτο συμβαίῃ, τότε τὸ τραγοῦδι αὐτό, ἔστω καὶ ἂν εἶναι ἀπομακρυσμένο ἀπὸ τὴν ἀρχέτυπὸν τοῦ ἔκφρασι, ἔχει ὅλα τὰ δικαιώματα νὰ μεταγραφῇ καὶ νὰ ζήσῃ ὡς ἀντιπροσωπευτικὸ τῆς λαϊκῆς μουσικῆς ἐμπνεύσεως καὶ ὡς πολύτιμο λαογραφικὸ ὑλικό, ἄξιο νὰ τὸ ἐκμεταλλενθῇ στὸ ἐθνικιστικὸ καλλιτεχνικὸν τοῦ ἔργου ὁ ἑλλήν μουσουργός.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΑΜΠΕΛΕΤ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΤΕΤΡΑΣΤΙΧΑ

ΖΑΚΥΝΘΟΣ

Δαντέλλα βενετσιάνικη
στὸ κάθε σου ἀκρογιάλι
πλέκει τὸ κύμα μὲ ἀφρούς
χαριτωμένη γῆ ..

ὅλα σου εἰν ὀλάνθιστα
κάμπος καὶ περιγιάλι
Κι' ὁ Ἅγιος ἀπὸ ψηλά
τὴ χώρα σου εὐλογεῖ !

Γ. ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΕΝΙΕ - ΚΟΑΝΥ

ΑΠΟ ΤΟ ΡΩΜΑΝΤΙΣΜΟ

«Τὸ τρυφερὸ ἀστάχυ λεύτερο ἀπὸ τὸ δρεπάνι μεγαλώνει. Τὸ νιόβγαλτο τοῦ σταφυλίου μπουμποῦνι μὲ ξεγνοιασιά ρουφαίει τὴ δροσιά τὶς καλοκαιρινὲς αὐγές. Στὴν ὁμορφιά, στὰ νεῖατα κ' ἐγὼ μ' αὐτὸ παρόμοιο, δὲν θέλω νὰ πεθάνω.

Κι' ἄς ἔχει τώρα θλίψεις καὶ βάσανα ἡ ζωὴ μου.

Μπορεῖ ὁ στοῖκος τὸ θάνατο ν' ἀντικρύζει μὲ στεγνὰ μάτια. Ἐγὼ κλαίω κ' ἐλπίζω. Πότε σηκώνω, ἢ πότε γέρνω τὸ κεφάλι σταῖριο ἀγέρι τοῦ βοριά. Τί καὶ πικρὲς ἡμέρες ἂν ὑπάρχουν; Μήπως δὲν εἶναι καὶ γλυκές; Ποιὸ μέλι πικράδα δὲν ἀφήνει; Ποιὰ θάλασσα ἀτάραχη ἀπὸ φορτοῦνες μένει;

Κόσμος ἂν ὄνειρα φωλιάζει στὴν καρδιά μου. Τοῦ κίκου μὲ πιέζουν τῆς φυλακῆς οἱ τοῖχοι. Ἐχω τῆς ἐλπίδας τὰ φτερά. Ἄμα ξεφύγει τοῦ κυνηγοῦ τὰ βρόχια ἡ Φηλομήλα πετώντας τραγουδαίει πρὸ ζωηρὰ καὶ πρὸ εὐτυχισμένα στάππειρο τ' οὐρανοῦ.

Μὰ γιατί τάχα νὰ πεθάνω; Σαράκι δὲν ταράζει τὸν ὕπνο μου, οὔτε τὸ ξύπνημά μου. Τὰ μάτια ὁλονῶν χαμογελοῦν στ' ἀντίκρουμά μου. Μέσα στὴ φυλακὴ ἡ ἐμφάνιση μου φέρνει σχεδὸν χαρὰ στὰ κουρασμένα μέτωπα.

Πολὺ μακρὸ εἶν' ἀκόμα τ' ὥρατο ταξίδι τῆς ζωῆς μου. Ἀπ' τὶς φτελιές πού τὸ δρόμο του στολίζουν, μόλις τὶς πρῶτες πέρασα. Μόλις πού ἄρχισε, τὸ πανηγύρι τῆς ζωῆς μου. Μονάχα μιὰ στιγμή τὰ χεῖλιά μου ἄγγιξαν τὸ ποτήρι πού γεμάτο στὰ χέρια μου κρατῶ.

Βρίσκομαι εἰς τὴν ἀνοιξή. Θέλω νὰ δῶ τὸ καλοκαίρι. Ὡσὰν τὸν ἥλιο νὰ περνῶ τὶς ἐποχὲς ὡς πού νὰ τελειώσω τὴ χρονιά μου. Τοῦ κήπου τὸ στολίδι, ζωὴ γεμάτη, μόνο τῆς αὐγῆς τὸ φῶς εἶδα ὡς τώρα. Θέλω νὰ ζήσω τὴν ἡμέρα μου. Περίμενε θάνατε. Μακρὰ, φεύγα, μακρὰ.

Πήγαινε παρηγοριά νὰ δώσεις στὶς καρδιὲς πού ἡ ντροπὴ, ὁ πόνος καὶ ἡ ἀπόγνωσή σπαράζουν. Γιὰ μένα ἡ Πάλλης ἔχει ἀκόμη πράσινες φυλλωσιές. Ὁ ἔρωτας μὲ φιλεῖ, μοῦ τραγουδοῦν οἱ Μοῦσες. Δὲν θέλω νὰ πεθάνω»

Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν «Jeune Captive»

Στὴ φυλακὴ τοῦ Ἀγίου Λαζάρου δὲν πολυκόπιασε νὰ γράφει τὸ ποίημα τῆς «φυλακισμένης νέας» (¹) ὁ Σενιέ. Στὸ τραγικὸ περιβά-

(¹) Γι' αὐτὸ κίολα ἡ «φυλακισμένη νέα» τοῦδωσε τὴν παγκόσμια δημοτικότητα ἐνῶ ὁ φιλοσοφικός του Ἑρμῆς, πού παιδεύτηκε γιὰ χρόνια, πού εἶχε τελειώσει μὲ νὰ πεῖ κανεὶς τὸ πρόβλημα τῆς ζωῆς του, ἄφησε ψυχρὸ τὸν ἀνχνώστη.

Ἐπίσης τὰ ἔργα του ἡ Ἀρωστη νέα καὶ ἡ Νέα Ταραντινὴ, ἐμπνευσμένα ἀπὸ ἄλλους ἔρωτες, στέκοντο δίπλα μὲ τὰ ἀρχαῖα τοῦ εἰδούς των. Κι' αὐτὸ γιατί τὸ σπουδαιότερο στοιχεῖο στὴ ζωὴ του ἦταν ὁ ἔρωτας. Ἡ Λίκορις, ἡ Γλυκερία, ἡ Καμήλλη, τῶν ποιημάτων του, στάθηκαν πραγματικοὶ ἔρωτες τοῦ Σενιέ. Ἐπεβάλετο στὸν ἑαυτὸ του νὰ τὶς ἀγαπᾷ μὲ πίστη, γιὰ νὰ μὴν γράφει ἀπάνου στὸν ἔρωτά τους κατὶ τὸ ὥρατον. Γιατὶ χωρὶς πίστι ἔλεγε—τίποτα δὲν μὴν γράφει

λον τῆς γνωρίστηκε μὲ τὴν Αἰμὲ Κοανύ. μιὰν ἄλλη ψυχὴ ρωμαντικὴ ποῦταν τὸ ὁμοίωμά του στὸ χαραχτήρα καὶ τὴν κλασσικὴ μόρφωση (²). Σ' ἔν' ἄλλο του ποίημα, ἔνα ἐλεγίειο, ἀρχίζει μὲ εἰδυλλιακὴν ἀποστροφή:

«Σὰν τὴ στερνὴ ἀχτίδα, σὰν τὸ στερνὸ ἀσράκι πού δροσιζει τὴν ἡμέρα πού πεθαίνει, κάτω ἀπὸ τὸ λικρίωμα τὴ λύρα μου ἀκόμη δοκιμάζω. Ἴσως ταχεῖα νὰ φτάσει ἡ σειρὰ μου . . .»

Ὁ Σενιέ εἶχε ἀνὰ πρῶτον εὐταὶ δλοκάθρη τὴν ἐπίδραση τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας ἀπὸ τὴ μητέρα του, χωρὶς ξένες ἐπιδράσεις πρᾶγμα ὅχι κοινὸ στὸ γαλλικὸ πνευματικὸ περιβάλλον. Μέσα στὴ φυλακὴ μιὰ γυναίκα πού ἤξερε στὰ δάχτυλα τὴν ποίηση τοῦ Θεοκρίτου καὶ τοῦ Ὀρατίου. Ὁ οὐρανὸς γι' αὐτὴν ἦταν γεμάτος εἰδυλλιακὲς θεότητες. Ποτέ τῆς δὲ θὰ κοίταζε γιὰ νὰ προσευχηθεῖ μὲ χριστιανικὴ πίστη. Περιστερφόταν μὲ τὸν Σενιέ στὸν κόσμον τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ἐγραψε κάποτε στ' ἀπομνημονεύματά τῆς... (³).

«Κόσμος, ζωὴ, ὄνειρα, σὰς παραδίδονται ὁλόκληρη. Αὐτὰ εἶναι τὰ ἰδανικά μου. Ἄν δὲν μοῦ ἀνταποδόστε τίποτ' ἂν' ὅτι σὰς δίνω, ἡ ψυχὴ μου θὰ μείνει ἄδεια γιὰ πάντα . . .»

Ἡ ὁμορφὴ Κοανύ ἦταν ἡ στερνὴ ἀναλαμπὴ τῆς περασμένης τῆς

καταφέρει κανεὶς στὴ ζωὴ. Ἡ ἐμπνευση πρέπει ν' ἀρχεται ἴσα ἀπὸ τὴν καρδιά.

Ἐχωριστὰ τὸν ἐθελξεν ἡ Lecoulteux, ἡ Φανή—ὅπως τὴν ἔχει στὰ ποιήματά του γιὰτὶ ἦταν δυστυχισμένη. Τὴν ἀγάπησε πραγματικὰ, μὲ ἕνα αἰσθημα μελαγχολικὸ καὶ ἀγνὸ, γιὰτὶ ἔβριζε κι' αὐτὸς στὴν ἡσυχὴ μελαγχολία τῆς τῆς γαλλίνης, ὅσοι' ἀπὸ τοὺς διωγμοὺς καὶ τὶς ἐξορίες πού εἶχε περάσει.

(²) Ἀπὸ παιδί σὰ νὰ χωρίστηκε σὲ δύο, πέρνοντας ἀπὸ τὴν ἑλληνίδα μητέρα του, τὴν εὐαισθησία, τὴν ἀγάπη στ' ὥρατο καὶ τὴ ζωηρότητα τοῦ πνεύματος, καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα του τὴν ἀνεργητικότητα καὶ τὴ σταθερὰ θέληση. Ἔτσι ἦταν δύο ἄνθρωποι μὲτρί. Ὁ Σενιέ ποιητής, αἰσθηματίας καὶ κοσμικός, καὶ ὁ Σενιέ πολιτικός ἀγrios μὲ σθένος καὶ πεποθήσεις πού τίποτα δὲν μὴν ποροῦσε νὰ τὶς ἀναχαίτησε. Συνέταξε πολὺ στὴ διαμόρφωση τοῦ χαραχτήρα του ἡ ἀρχαιοπρεπὴς μόρφωσή του. Ἀπάνω στὰ πρότυπα τῶν Ρωμαίων σφυρηλατοῦσε τὴν Ψυχὴ του. Ὁ Πλάτων, ὁ Σωκράτης, ὁ Τάκιτος, τὸν ἐφεταξαν ἕνα κλασσικὸν ἄνθρωπο μὰ μὲ συγχρονισμένους ἀντιλήψεις. Γιατὶ ἀκριβὲς ἐπειδὴ γνώριζε καλὰ τὴν ἀρχαιότητα, δὲν ὀνειρευόταν τὴ Δημοκρατία τῆς Ἀθήνας καὶ τῆς Ρώμης (⁴) «πού στηριζόταν ἀπάνω σὲ σκλάβους καὶ δούλους» μὰ μιὰ νέαν ἐλευθερίαν μὲ γενικὴν ἰσότητα σὲ δικαιώματα καὶ καθήκοντα. Ὅσο γιὰ τὸ φιλολογικὸ μέρος, ἐκεῖ στάθηκε πρὸ πολὺμορφος ἀκόμη, ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὶς ξένες φιλολογίας πού κατὰ βίθος γνώριζε, ἀγγλική, γερμανικὴ, ἰταλικὴ καὶ ἀπὸ τὴ γαλλικὴ, καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν, ἀπὸ τὸν Ὅμηρον, καὶ ἀπὸ τοὺς Λατίνους.

(³) Χαραχτήρισμα τοῦ Becq de Fouquieres στὸν κριτικὸν τοῦ πρόλογου τῶν ἔργων τοῦ Σενιέ.

(⁴) Χωρὶς ἀπατησις, καὶ πομπὲς, ἡ Κοανύ ἔγραψε τ' ἀπομνημονεύματά της πού τὴν πᾶσι ὁ Firmin Didot σὲ δύο τόμους καὶ κυκλοφορήσανε τότε, μόνο σὲ 25 ἀντίτυπα. Ἐχτός ἀπὸ τὴν βιογραφίαν τῆς, ἔχει μέσα καὶ πολλοὺς χαραχτηρισμοὺς γιὰ τοὺς συγχρόνους τῆς.

ζωής, της ζωής που μοίραζε μεταξύ της ποίησης και του ωραιόκοσμου των γυναικών, που τον κύκλωσε από τα μικρά του χρόνια στο σαλόνι της μητέρας του.

Γύρω του στη φυλακή θύματα, που περίμεναν, αδιαμαρτύρητα, με βλακώδικη καρτερία το χαμό τους. Μέσα σ' αυτά, πολλοί που θέλοντας να φιλοσοφήσουν και να δείξουν φιλοπατρία, απαντούσαν με στωϊκότητα: *Είναι γλυκό να πεθαίνει κανείς για την πατρίδα*. Μέσα σδλους αυτούς, μια αντίρτικη φωνή, μια εξαίρεση. Η φωνή της καταπατούμενης νεότητας, που αγαπούσε τη ζωή, το φως, τον έρωτα. Η φωνή μιας γυναίκας που «ήταν όμορφη τόσο ώστε να της συγχωρηθεί ή κουταμάρα, και έξυπνη τόσο ώστε να της συγχωρηθεί ή ασχήμια»⁽⁴⁾.

Ο Σενιέ με τον ένθουσιασμό της ποιητικής του⁽⁵⁾ ψυχής θα μπορούσε να της προσφέρει τις λίγες ημέρες που του άπομέναν για να την δει σωμένη αυτή την πολύμορφη ύπαρξη που «σ' ν' αποτελείτο από πολλές γυναίκες μαζί, ώστε να μη μπορεί κανείς ν' αντισταθεί σε τόσο γοητεία». «Αν δεν υποχωρούσε στη μια θα υποχωρούσε στην άλλη»⁽⁶⁾.

Η Κοανυ δέ σκέφτεται όμοια. Δεν είναι ή γυναίκα που μπορεί κιόλα να θυσιάσθαι για μιάν αγάπη⁽⁷⁾. Έν απλό μόνο φέρτ με τον ποιητή. Δεν είναι καιρός για χάσιμο. Να δει που πρέπει να στραφεί για τη σωτηρία της. Μέσα στη φυλακή δημιούργησεν άμέσως μιάν έρωτική ατμόσφαιρα. Έχτός του Σενιέ, ήταν εκεί και ο διάσημος de Montrond.

Δυό γλυκές ματιές και ο έξοχος δικηγόρος ήταν δικός της Μιά θερμή υπεράσπιση στη δίκη της κατέληξε στην αθώωσή της.

Δέν είχε άδικο να πεί πως στο ταξίδι της ζωής της λίγο είχε ως τότες δει. Η σύντομη μ' πολυπειρη σταδιοδρομία της την είχε διδάξει πολλά.

Ένας γάμος κ' ένα διαζύγιο ως στη στιγμή που μπήκε στη φυλακή. Μόλις 18 χρονών. Στα 15 της χρόνια είχε παντρευτεί με τον όμηλικό της δοκ'α του Φλερύ. Μιά απόφαση της στιγμής χωρίς

(4) Γνώμη του Στεφάνου Λαμυ στη βιογραφία της.

(5) Είχεν όμως και τις πρόχειρες αγάπες με τις καθαρώς υλιστικές στιγμές. Όπως εξαφαν, στο σαλόνι της Ραϊνιέρ όπου μεθεόσεν ως το πρωτ. Έκει μέσα οι γυναίκες του ελαφρού κόσμου, αντικατάσταναν εφημέρα τις μαρκήσιες και τις κοντέσσες των ποιημάτων του.

(6) Χαρακτηρισμός κ' αυτός του Lamy στη βιογραφία του.

(7) Οι περισσότεροι Γάλλοι θέλουν να την παρουσιάσουν σαν μιάν ιδανική γυναίκα που διατήρησε αυτό το ψευγαλέο είδύλλιο της φυλακής με τον Σενιέ μ' ευλάβεια, άδουστο για πάντα. Αυτό δέν το πιστεύω να προήλθε από μιάν άληθινή άφοσίωση. Η φιλαρέσκεία της, ο γυναικίος έγωϊσμός της, της επέδωλε ν' αναφέρει πάντα με συγκίνηση ένα αίσθημα που στάθηκαφόρμη να την αποθανάτισει όσο τίποτ' άλλο στη ζωή της. Έπειτα ή κατοπινή ζωή της, δέν δείχνει μιάν γυναίκα με σταθερότητα.

σκέψη την ώδήγησε στο γάμο. Δέν άργησε μετά να νοιώσει πραγματικά τον έρωτα στον όμορφο και σαγηνευτικό Lauzun. Ένας έρωτας με πείσμα που έδωλε την Κοανυ νικήτρια. Ο Lauzun μέχρι της στιγμής ήταν δεμένος με την εξαδέλφη της τη Μαρκησία Κοανυ για την όποιαν είχε πεί ή Μαρία Άντωνέτα :

«Είμαι βασίλισσα στις Βερσαλλίες μ' αυτή είναι ή βασίλισσα του Παρισιού!».

Μ' ή Αίμε είχε τη δροσιά της ηλικίας. Δεκάξη χρονών αυτή και ο Lauzun σαράντα. Γίνηκε δικός της. Ένας έρωτας χωρίς ανταπόκριση, που της έδωσε τις πρώτες απογοητεύσεις της ζωής της. Ο Lauzun ήταν άστατος και έρωτιάρης. Κ' έπειτα ήταν ο άνθρωπος που είχε πιά ζήσει. Κουρασμένος, βαρυσμένος. Έφυγε από κοντά του, ταξίδεψε στη Ρώμη για να βρεί παρηγοριά. Ένα προσωρινό είδύλλιο. Ένας έρωτας με τον Λόρδο Μαρμέσμπουρυ, που βάσταξε όσο το ταξίδι τους, από Ρώμη μέχρι Άγγλίας.

Μετά γύρισε κοντά στον Lauzun. Κινδύνεψε να πάει για χάρη του στη λαιμητόμο. Ο Lauzun ήταν βασιλικός και φυσικά κ' αυτή μαζί του. Η Γαλλική επανάσταση όμως δέν χωράτευε, την έκλεισε στη φυλακή απ' όπου δέν θάβγαινε παρά για να οδηγηθή στο ικρίωμα αν δέν βρισκόταν μαζί της εκεί ο de Montrond.

Βγαίνοντας από τη φυλακή γινόταν ο γάμος της με τον de Montrond. Δέν την περίμενε ψυχικό ξεκούρασμα στο γάμο⁽⁸⁾. Ένας χαλαχτήρας ψυχρός και άπότομος ξεσκεπάστηκε. Η Κοανυ θαύμαζε βέβαια τους άντρες με την ατσάλινη θέληση, τους άκαμπτους και ψυχρούς. Έτσι άργότερα όλοτελα δαμασμένη από τον Garat τον επίσης περίφημο δικηγόρο λιγοσεε μπροστά του σαν το κερί στη φωτιά. Άλλ' ο θαυμασμός της αυτός διατηρόταν όσο τη χώριζε κάποια απόσταση απ' αυτούς, όσο δέν αισθανόταν άπάνω της άπόλυτα τα βάρειά αποτελέσματα της δεσποτικής τους φύσεως. Τι να ήταν τάχα εκείνο που τραδούσε την Κοανυ πάντα σε τέτοιους χαρακτήρες; Ο έγωϊσμός της, ή αδιάκοπη τάση της στο να υποτάξει κείνους που καμιά άλλη δέν κατόρθωσε. Το αίσθημα να θαυμάζεται μόνο από εξαιρετικούς ανθρώπους. Μ' μιάν τρέλλα της στιγμής μονάχα. Αυτό παρέρχεται. Η Κοανυ είναι φύσει επαναστάτρια.

Ο γάμος της με τον de Montrond δέν της πρόσφερε πιά παρ' απογοητεύσεις. Έφτά όλόκληρα χρόνια! Ότι της άπόμενε από δροσιά από τον πρώτο της γάμο με τον Φλερύ, της το κατάστρεψεν ή άμεση έπαφή της με τον Montrond. Μιά μικρή δαση στο φοβερό άπόσταμμα του γάμου—ή γνωριμία της με τον Garat στα 1802. Τον άκουσε να

ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΘΥΡΙΟΥ

(8) Σημ. Τις περισσότερες ειδήσεις για την κατοπινή ζωή της πέρνω από την μελέτη του Maurras γι' αυτή.

μιλάει στο δικαστήριο. Τὴν ἔδεσε ἀμέσως μαζί του ὁ τρόπος ποῦ μιλοῦσε, ἡ εὐγλωττία του. Μὰ πόση ἀπαγορευση στοὺς ἑρωτῆς της! Ἀπαγορευθεῖς ἀλλεπάλληλες. Ἡ Κοανὺ μένει μιὰ ὥρα αἶμα σκλάβας ποῦ ἀλλάζει ἀπλῶς ἀφέντη. Δὲν εἶναι εὐτυχέστερη μὲ τὸν Garat. Μιὰ ἀγωνία, ὡς ποῦ νὰ γίνῃ δικός της. Ὁ Garat ἦταν παντρεμμένος. Ἐπρεπε νὰ χωρίσει γιατί ἄρχισε νὰ τὸν λατρεύει. Κανείς δὲ ρίζωσέ στήν καρδιά της ὅσον αὐτός. Ὅχι τῶ γράμματα ποῦ διασώζονται δείχνουν πόσο δυνατὰ τὴν ἔδεσαν ἡ ὕλη μαζί του γιὰ ἕξη χρόνια. Εἶχε ἀφροσι-ωθεῖ ἀπάνω του μ' ὅλη της τὴν ψυχή. Ἡ ἐπιρροή ποῦ ἐξασκοῦσε σ' αὐ-την ἦταν μοναδική. Αὐτὴ δὲν εἶχε θέληση. Σὺν τὸ νευρόσπαστο ἀκο-λουθοῦσε πιστὰ τὰ βήματά του.

Μὰ κείνη τί πῆρε ἀπὸ αὐτὸν; Ἐμεινε κατεστραμμένη, ἀπαιτη-μένη, βασανισμένη καὶ ψυχικὰ, βέβαια, πολὺ καταβλημένη. Μιὰ ζωὴ μὲ συγκινήσεις. Πότε ἀπομακρυνόταν, πότε ξαναγύριζε κοντὰ της, ὡς ποῦ πέθανε. Θρήνησεν τὸ χαμό του σὲ μιὰν ἀπομόνωση αὐστηρή.

Αὐτὰ ὡς τὰ 1811⁽⁹⁾. Κ' ἔρχεται πιά ὁ κύκνειος ἑρωτῆς της μὲ τὸν μαρκήσιο Boisselin. Ἡ πιὸ τεριαστὴ ἀγάπη της, ποῦ τὴν ἔδεσε καὶ πνευματικὰ μαζί του σὲ πολλὰ σημεῖα. Τὴν ἀγάπησε κι' αὐτὸς στίς ἀρχές, τὴν ἔνωσε. Κι' ἀργότερα, ὅταν τὰ χρόνια μαράνανε πιά τὰ λουλούδια τοῦ προσώπου της, κι' ἀρχίσανε νὰ τ' αὐλακῶνουν οἱ πρῶ-τες ρυτίδες, ὁ Boisselin δὲν τὴν ἀπαρνῆθηκε ὁλότελα, δὲν τὴν ἄφησε σὲ μιὰν ἀπαγορευτικὴ μοναξιά. Ἐμεινε φίλος της, ἀκριβῶς γιατί τῆς ἔδινε καὶ τὸ πνεῦμα. Ἐπειτα μιὰ καινὴ ἰεσολογία. Ἡ ἐπανίδρυση τῆς βασιλείας. Ὁ Boisselin ἀνῆκε μὲ τὴν ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα στὴν αὐλή. Ἀνακοίνωσε στὴ φίλη του τὰ σχέδιά του. Ὁ πόθος του ἦταν νὰ ξαναγυρίσει ἡ βασιλεία, μὰ ὅχι ὅποιοςδήποτε νᾶναι ὁ βασιλιάς. Ὅχι ὁ Ναπολέον Β', οὔτε ὁ δοῦκας τῆς Ὁρλεάνης. Τὸ σχέδιό του ἦταν ρητό. Βασιλείας τῆς Γαλλίας ἔπρεπε νὰ γίνῃ μόνο ὁ ἀδελφός τοῦ Λουδοβίκου 16ου. Μονάχα ἡ Κοανὺ μποροῦσε νὰ πείσει τὸν Talley- rand. Ἡ δύναμη ποῦ ἐξασκοῦσε στὸ σοφὸ γέρο ἦταν ἀπεριόριστη. Καὶ ὅμως! Πέρασεν ἕνας ὁλόκληρος χρόνος Ἐπὶ τέλους, μιὰ μέρα τὸν ἄρ-παξε ἀπὸ τὸ λαϊμό. Δὲν τὸν ἄφησε ἂν δὲν τοῦ τελείωνε ὁλόκληρη τὴν ὁμιλία, ἂν δὲν ἔπερνε τὴν ὑπόσχασή του. Ἡ Κοανὺ κέρδισε τὸ παιχνίδι.

Σὲ λίγο ἡ Γαλλία ἀντηχοῦσε.

Ζήτω ὁ Βασιλιάς!

ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

ΕΥΠΝΗΜΕΝΟΣ

Γιὰ μιὰ στιγμή τὴ σκοτεινιά νὰ διώξει μάχεται τὸ φῶς,
Ἀλλὰ πνηγμένος χάνεται πάλιν ὁ ἥλιος· ὅμως
ὁ μέσα κόσμος θάρρεψε στὰ βάθη τῆς ψυχῆς κρυφός,
Μόλο ποῦ δὲν ἀνοίχτηκε κανένας αἶθριος δρόμος.

Ἀλίμονο! καλοκαιριὰ τοῦ κάκου ἀναζητᾷς καρδιά,
Δροσὸ ἀεράκι τὰ φτωχὰ κιᾶν σοῦ σαλέψει φύλλα,
Κλωνὶ δὲ θὰ ξεπετισχτῇ, μπουμποῦκι δὲ θὰ δέσει πιά,
Καὶ σοῦ ταιριάζει πιὸ πολὺ τοῦ Γεναριοῦ ἡ μαυρίλα.

Ὡ ἐσύ, ποῦ ἀλαφροδάκτυλος τὰ πικρὰ βλέφαρα σφαλᾷς,
Ὑπνε, πιλότε ποῦ ἄγρυπνος ὥρα αἶ μᾶς ταξιδεύεις,
Εὐλογημένος τρεῖς φορὲς ἀκόμα κιᾶν μᾶς ξεγελᾷς,
Παιγνίδια ἐμᾶς τῆς ἀπονιᾶς κιὰθύρματα τῆς χλεύης.

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΣΤΕΡΝΗ ΖΩΗ

Τὸ θαλασσοδαρμένο, πολυτάξιδο, καρᾶβι
χωρὶς ἄρματωσιὰ δετό, σὲ μιὰ ἄκρη τοῦ λιμένα,
στὴν πρῶμῃ συρματόσχοινα, κ' ἑπτὰ κλειδιὰ καδένα
κάθ' ἄγκουρα—στὸ θάνατο κ' οἱ λογισμοὶ μου σκλάβοι.

Κι' ὅμως ὁ πόθος μέσα μου κάθε φορὰ ξανάβει,
ποῦ μπάρκο, ἡ γουλετομπρικο, πάει κ' ἔρχεται ἀπ' τὰ ξένα,
κι ἀνοίγεται στὸ πέλαγο μὲ τὰ πανιά ἀπλωμένα
καὶ φεύγουν δίπλα του οἱ στεριές, καὶ μένουν πίσω οἱ κάβοι

Πόθος κρυφός κι' ἀνήμπορος σὲ γέρικο κουφάρι,
παραριχτὸ στοῦ λιμανιοῦ παράμερη μιὰ κόχη.
Μ' ἀπὸ λαχτάρα ὁλόψυχη καὶ τρυφερὴ σπαρτάρει

γιὰ τὴ βακούλα τὴ μικρὴ καὶ τὸν ξανθὸ τὸ ναῦτη,
ποῦ βρίσκεται στὸ πέλαγο, τώρα π' ἀνεμοβρόχι
φέρνουν τὰ μαῦρα σύγνεφα κι' ἀστροπελέκι ἀστράφτει.

Φεβρουάριος 1931

(9) Ἡ Κοανὺ γεννήθηκε στὰ 1776 καὶ πέθανε στὰ 1820.

ΦΟΥΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

(ΑΝΕΚΔΟΤΟ)

Σ' ἀποστρατείαν ὁ Μαρινέτι ἐτέθη
κ' ἐμᾶς σὰ βενζινάκατος τὸ κρῖμα
σὴν κόλαση γοργὰ μᾶς πάει καὶ πρῖμα
ὅπου δικαίως ὁ Δάντης ἐπλανέθη.

Ἀρχαῖος θεὸς μᾶς βούτηξεν ἐρέθι-
σμένος σὰ νᾶν τοῦ κλέψαμε τὸ χοῦμα.
Ποιὸς κλασικὸς νᾶν τοῦπε αὐτὸ τὸ ρῆμα,
καὶ ἡ κεφαλή μας ἄγαρμπα ἐβαρέθη;

Μπυρίσσια τῆς ἐκδίκησης ἡ μέθη
μᾶς ἔλυσσε, μᾶς ἔκανε σὰν τρῖμα
καφὲ πού μῦλος ἄξιος τὸν ἀλέθει.

Ἐν τούτοις ἄγγιχτο ἔμεινε τὸ νῆμα
τῶν ιδεῶν μας. Κι' ἀπόδειξις ἡ ρίμα
στερνὰ πού μᾶς χρειαζόταν—μποῦμ—κ' εὐρέθη.

1930

Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ & ΧΑΡ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΗΔΗΣ

Τὸ ποίημα αὐτὸ μᾶς παρεχώρησε ὁ κ. Μιχ. Δαμιράλης, πού ἔχει τὸ
χειρόγραφο ἀπ' τὸν ἴδιο τὸν Καρυωτάκη, γραμμένο σὲ μιὰ ταβέρνα. Φαί-
νεται ὅτι θὰ εἶναι καὶ ἡ πρώτη σάτυρα πού ἔγραψε ὁ Καρυωτάκης.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΖΗΛΕΙΑΣ

ΤΑΞΕΙΔΙ

Πάνω, στ' ἀψύλο τ' οὐρανοῦ, γιορτάζει τὸ φεγγάρι.
Κάτω, στὴ νύχτα μου, οἱ καῦμοι μὲ σφάζουν, χίλιοι χάροι :

Μὲ τὸ καρᾶβι ἡ ἀγάπη μου μονάχη ταξιδεύει·
κι ἡ ζήλεια μου, μαῦρο πουλὶ πού τὴν παραμονεύει,
στῆς γλυκοκοίμησης βραδιάς τὸ ἐρωτικὸ κρεβάτι
χίλια ἀπιστίας φαντάσματα βλέπει παντοῦ καὶ πλάττει.

Καὶ λαχταρῶ μιὰ τρῖσβαθι φουρτοῦνα νᾶβγη τώρα·
καὶ μέσα στ' ἀστραπόβροντα καὶ στ' οὐρανοῦ τὴ μπόρα,
μὲ τὴν ψυχὴ καὶ τὸ κορμὶ συντοίμια αὐτὴ νὰ σβύνῃ...
Ἄχ! τί γαλήνη μέσα μου τέτοια φουρτοῦνα χύνει!

Μὰ στὸ γαλάζιο τ' οὐρανοῦ γελάει τὸ φεγγάρι,
καὶ κλαίει ἡ λύπη μέσα μου, τοῦ θάνατου ζευγάρι!...

ΜΙΧ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ALLA GRECIA*

DI ELEFTHERIOS VENIZELOS

(Nell' occasione del passaggio per Napoli del Capo del governo ellenico—
Maggio 1920).

*Divina Terra, in cui volle incarnata
Ogni bellezza naturale il cielo,
Quando sembravi trepida e fiaccata,
Per la Tua gloria sorse Venizelo.*

*Dall' orribile Strage T' han salvata
L'opra e il senno di lui; con aureo velo
Anco una volta or ti rivedi ornata.
Del fior di Grecia ei ridrizzò lo stelo.*

*Sangue spartano e insiem sangue cretese,
A rifarti più grande e prosperosa
Dall' eroica ne venne isola forte,*

*La qual nel rio servaggio altro non chiese
Che indomita combatter senza posa,
Redimersi o sparir, vittoria o morte!*

F. D. SIMONE BROUWER

* Ἀνέκδοτο

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΒΡΙΚΟΥ

ΑΘΗΝΑ

Στὴν ἐποχὴ τοῦ Κέκροπα, ποιοὺς ξέρει
τί Θεοὺς στὸν ἱερὸ λόφο ἐλατρεῦαν,
ὅταν μὲ ἡρώων παράδοσες ποικίλες,
ἔνδοξες καὶ ὅπλα

λαμπρά, γὰ τὴν Ἀκρόπολη ἐκινήσαν
τὰ πλήθη τῶν Ἀχαιῶν τὰ νικηφόρα;
ποθώντας τὴν κατάκτηση τὰ ἐσπρώχναν
οἱ ἴδιοι οἱ Θεοὶ τους.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥ

Κι ἐνταῦθα τοῦ μάλοναν ποιοῦς πρῶτος
τῆς Ἀττικῆς τὴν πόλιν θὰ ὀνομάσει.
Ὁ Ποσειδῶνας ἄρματα ὤδηγοῦσε
μὲ ἄφροὺς στὸ πέλαο

καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, ἄγρια Θεὰ ἄλλοτε γι' ἀμάχες
κι' ἀνίκητη ὅταν ἔσειε τὸ κοντάρι,
δασόμαλλα ἀνεμόδαρτα εἶχε, πὺν ἔλεες
χάλκινα ἐλάμπαν.

Τοῦ Ἐνοσίγαιου χτυπᾷ τὸ βράχο ἡ τρίαίνα
καὶ νά, πολεμικὸ ἄτι ἀναπηδάει·
κάμπους, πὺν ἡ μάχη ἐτρόμαξε, πετώντας,
ἀναστατώνει!

Χτυπᾷ ὅμως καὶ ἡ Παλλάδα τὸ κοντάρι
καί, ὦ θᾶμμα νέο! ἀπ' τὴν πέτρα ποταμάκι
κυλάει σὰ φεῖδι, ἐνῶ ἡ ἔλῃα γιὰ πάντα ἐ-
κεῖ πρᾶσινίζει!

Χάμου ὅλοι, ἐμπρὸς στὸ θᾶμμα ζεφωνώντας
προσκυνᾶνε· κι' ἐπρόβαλεν ἡ Ἀθῆνα ἡ
νέα πολιτεία, πὺν ἐκύκλωσε ὁ Θησέας
μὲ ναοὺς καὶ τείχη.

Στὸ Ἑρέχθειο, πὺν τὰ σύμβολα ἐκρατοῦσε
τοῦ ἱεροῦ φειδιοῦ καὶ Πανδροσείου, ἡ Πολιάδα
ρῆγησα καὶ τρανὰ ἡ κραυγὴ γροικέται
τῆς κουκουβάγιας.

Ἦρτε ὕστερα ὁ Φειδίας καὶ στὴν αἰθήρῃα
δόξα κυανοῦ οὐρανοῦ ἡ Ἀκρόπολις εἶδε
μὲ δλόλαμπρα στὸν ἥλιο περιστύλια
τὸν Παρθενῶνα.

Μάρμαρα ἱστορημένα ἐπαρᾶστέναν
ἔργα ἀπὸ οὐράνιους μύθους· στίς μετώπες
καὶ ἡ Ἀθηνᾶ-Πολιάδα ἐπάνω ἀπ' ὅλα
θεῖα ὑψωνώταν

Τώρα ἀπ' αὐτὰ τὰ ἐρεῖπια τῶν μαρμάρων
αἰώνια πνοὴ τῇ γῇ τῆς νέας Ἑλλάδος
ἐμψυχώνει· κι' οἰωνοὺς ἐκεῖθε ἀκόμα
βγάζουν οἱ ἀνθρῶποι.

Τὸν ὥραϊο ναὸ τοῦ κίκου ἐθρυμματίσαν
τρελλές οἱ κανονιές τοῦ Μοροζίνη
τὰ σκόρπια μάρμαρα ἄγγιχτα κι' ὁ Τοῦρκος
φύλαγε ἀκόμα,

μὰ ὁ Βρεττανὸς τ' ἀγάλματα ν' ἀρπάξῃ
τολμᾷ. Δὲ θ' ἀπολάβῃ πιά γαλήνη ἡ
γῇ του, ὥς πού νὰ ξαναδώσῃ μιὰν ἡμέρα
τὰ θεῖα στολίδια.

Μετάφραση ΑΝΑΣΤ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗ

Η ΖΗΤΙΑΝΑ

(ΝΟΡΒΗΓΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ)

Ἐλεημοσύνη γύρεβε, κ' ἐδῶ κ' ἐκεῖ γυρνοῦσε
μισόγυμνη κι' ἀδιάντροπη, ζητιάνα ὁμορφονιά.
Στὰ μάτια της, ὁ οὐρανὸς πότε φεγγοβολοῦσε,
πότε βαθιὰ τὰ θόλονε θάλασσας τρικυμιά. . .
κι' ἄλλαζαν σὰν ἱσκιόφωτες δροσιές τοῦ Ἀπριλομάη,
σὰν λογισμὸς γοργόφτερος πὺν ξέμακρα πετᾷ.

Τοῦ Ἑρωτα δοῦλα λιγερή, σὲ ὅποιον τὴν ἔλεοῦσε,
θᾶνοιγε τὴν δλόχαρη μαγέφτραν ἀγκαλιὰ,
τὸ ἀνθρώσκῳ της τὸ κορμὶ τῷδινε τὸ πουλοῦσε
κ' ἐλεημοσύνην ἔκανε τὰ πλιὸ γλυκὰ φιλιὰ.
Τὴν εἶδε καὶ τὴ ζήτησεν ὁ βασιλιάς κοντά του,
μὰ ἐκείνη δὲν ὑπάκουσε, δὲν πάει στὸ κάλεσμά του.

Ἦτανε κόρη τοῦ βουνοῦ κι' ἀνάθρεμα τοῦ ἀγέρα,
τῆς ἄρσεν ἡ ἐλεύτερη ζωὴ τῆς ἐρημιᾶς. . . —
Στὸ βασιλιᾷ τὴν ἔφεραν δεμέτῃ μιὰν ἡμέρα
νὰ λάμπει στὰ παλάτια του τᾶστρο τῆς ὁμορφιάς.
Ἐφτασε μὲ περίλυπη ψυχὴ, κρυφὰ θρηνοῦσε,
μὲ ἀντίφωνο θρήνο μακριὰ κι' ὁ ἀγέρας ἐβογγοῦσε.

Ἀστραφταν τὰ ξανθὰ μαλλιά σὰν φθινοπώρου δύση,
κι' ὁ βασιλιᾷς δλόχρυσή κορώνα τῆς φορεῖ.
Κ' ἔτσι ἡ ζητιάνα πὺν φτωχὴ στοὺς δρόμους εἶχε ζήσει,
πουλόντας σὲ ὅποιον τύχαινε τὸ ἀνθόκρῖνο κορμὶ,
ἔγινε κοσμοδόξαστῃ ρήγισσα τιμημένη—
κ' εἶχε κορώνα δλόχρυσή, πορφύρα πλουμισμένη.

Στίς νιές πὺν τὴ συντρόφεβαν ἔτσι συχνὰ μιλοῦσε:
— «Γιὰ τὸ κεφάλι μου ἡ χρυσὴ κορώνα εἶναι βαριά,
ἕνα καιρὸν ὁ ἀνεμὸς ἐλέφτερος φουσοῦσε
ἀπὸ ἀνθισμένες λαγκαδιές στὰ ξέπλεκα μαλλιά,
καὶ πότιζαν δροσοπνοές—νύχτες καὶ μεσημέρια—
τὰ πόδια μου τὰ δλόγυμνα πὺν ἦταν σὰν περιστέρια.

ΙΑΚΩΒΑΚΗΣ
ΔΗΜΟΚΛΗΣ
ΜΟΥΣΙΟΣ

Μὲς στὴ γλυκεῖα τὴ ζεστασιά τοῦ γρασιδιοῦ πλαγιάζουν
οἱ κλέφτες ποὺ μοῦ ἐκράτησαν τὶς νύχτες συντροφιά. . .
Τὸ μυστικὸ κάποιων φιλιῶν ποὺ σὰν φιλιὰ δὲν μοιάζουν
ἀφτοὶ μόνοι τὸ ξέβανε. . . Τὶ ἀχόρταγα φιλιὰ
μὲς στὶς ἐρμιές ποὺ ὁ ἄνεμος ἐλέφτερος φουσοῦσε
καὶ τὰ μαλλιά μου ξέπλεκα γλυκὰ χαϊδολογοῦσε.

Κλέφτες, ζητιᾶνοι καὶ βοσκοὶ γιὰ μὲ πάντα μαλλόναν,
καὶ σπάραζεν ἡ ἀγάπη μου τὴν πλιὸ σκληρὴ καρδιά.
Κι' ὅσους μὲ ἀγάπησαν, κρυφὰ τὴ νύχτα τοὺς σκοτόναν
γιὰ νὰ χαροῦν τὰ χάρδια μου, τὰ φλογερὰ φιλιὰ.—
Κ' εἶχα γιὰ οὐρανοστόλιστο παλάτι τὸ λιβάδι,
τὸν ἥλιο γιὰ κορώννα μου—χρυσόφωτο πετράδι.—

Πάλι νὰ τρέξει ἐπόθησε σὲ μέρη ὄνειροπλάνα
ποὺ ἔζησε νὰ καὶ ξέγνοιαστη, τὰ χρόνια τὰ γλυκὰ.
Καὶ μὲς τὴ νύχτα τὴ βαθιὰ ξέφυγεν ἡ ζητιάννα
μακριὰ ἀπὸ τὸ βασιλικὸ κρεβάτι μυστικά.
Στὰ δάση καὶ στὶς ἐρμιές πῆγαν καὶ τὴ ζητήσαν,
μιὰ μέρα στὸν ἀνθόπληθο κάμπο τὴν ἀπαντήσαν.

Κάποιος ἀγαπημένος της θὰ τὴν εἶχε σφαγμένη,
τρελὸς ἀπὸ τὸν ἔρωτα, μιὰ νύχτα σκοτεινὴ.
Σὰν νὰ κοιμόταν στὸ γλωρὸ γρασιδί ξαπλωμένη. . .
Ὁ κορνιαχτὸς κ' οἱ ἀγέρηδες ἀπάνω στὴ νεκρὴ
στά ξέπλεκα χρυσὰ μαλλιά χα' ἰδεφτικά φουσοῦσαν
καὶ τὰ λιβάδια γύρω της γλυκὰ μοσκοβολοῦσαν.

(Μετάφραση 1904)

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

ΑΝΙΑ...

Εἶναι φορὲς ποὺ θάθελα νᾶχα δυὸ χέρια ἀπέραντα
κι' ὡς σίδερα βαρεῖα.

Μ' ἓνα μονάχα ἀγκάλιασμα τὸν κόσμον ὅλον νὰ σύντριβα
μ' ἀνθρώπους καὶ θεριὰ.

Ἀπ' τὸ αἷμα ποὺ θὰ χύνονταν ζεστό, νὰ μοῦ γινόντανε
μιὰ θάλασσα πλατειά.

Κ' ἐγὼ τοῦ κόσμου ὁ χαλαστὴς γελώντας νὰ λουζόμουν
ἐντὸς τῆς μιᾶς νυχτιά.

Ὅστερὰ πάνω ἀπλώνοντας τὰ χέρια μου πρὸς τ' ἀπειρον
ἀνύπαρχο βασίλειο,
στὴ κόκκινὴ μου θάλασσα μ' ὅλα τ' ἀστέρια νᾶσβυνα
καὶ τὸν προδότην ἥλιο.
Πνίχτης τῶν κόσμων τ' οὐρανοῦ καὶ ρημαχτὴς ἀδιάντροπος,
ἢ καὶ τρελλὸς ὡς τόσο,
τὴν μαύρη κι' ἄγρια ἀνία μου θὲ νᾶπλωνα στὴ θάλασσα
νὰν τήνε σαβανώσω.

MIX· ΔΑΜΙΡΑΛΗΣ

Τὸ ποίημα αὐτὸ εἶναι παρμένο ἀπὸ τὴ συλλογὴ ποὺ θὰ κυκλοφορήσῃ
σὲ λίγο τοῦ ποιητῆ Μιχ. Δαμιράλη μὲ τὸν τίτλον «Γλυκόπιστα Φαρμάκια»

ΜΟΧΘΗΡΟΙ

Κιτρινοπράσινοι, ἡ χολὴ σᾶς τρέφει
καὶ δρώντας ἔχετε τὸ μῖσος ὁδηγὸ.
Γιὰ σᾶς ἄγευτο φροῦτο τᾶγνὸ κέφι·
καὶ πάντα τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη σας σβηστό.

Μικρόψυχοι. Τὰ σωθικά σας τρώει
νοῦ διπλανοῦ σας κ' ἡ μικρότερη χαρά.
Πῶς καίει τὰ χεῖλη σας τὸ μοιρολόι,
σὰν ἄλλοι γύρω σας ψελλίζουν ἄσματα παιδρά!

Μαῦρες ὄνειροφαντασιές σᾶς δέρνουν
κ' ὕπνος γλυκὸς τὰ μάτια σας ποτὲ δὲν κλεῖ.
Οἱ ξένες προκοπὲς καημοὺς σᾶς φέρνουν.
Κ' ἡ δόξα τοῦ ἄλλου ἀνοίγει μέσα σας βαθεῖα πληγή.

Πράσινο σάλιο ἀρίφνητο σκορπᾶτε.
Τὰ λόγια σας σὰ βέλη ξεπετοῦν μικρὰ
κι' ἀνύποπτους βαροῦν. Ὅπου κι' ἂν πᾶτε,
θύματα ἀθῶα τριγύρω σας σωριάζεται πυκνά.

Μὰ ἡ κάθε νίκη σας «νίκη Καδμεία»
πρὸ ταπεινῆς κι' ἀπὸ τὴν ἡττὰ ἀκόμη αὐτῇ.
Κι' εἴσετε κομπάζετε, ὦ πόσην ἀηδία
ἡ ψυχικὴ κακομοιριά σας πάντα προκαλεῖ!

MIX· Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

PAUL GAUGUIN

Ο van Gogh και ο Gauguin έκαναν την ίδια περιπετειώδη ζωή. Αντίθετα με τον μουρζοά Sézanne, που τέλειωσε τις ημέρες του ήσυχα στη μικρή επαρχία του Aix, έκεινοι πέρασαν απ' τον κόσμο αυτόν, ωσάν αλλήτες, αλλάζοντας κάθε τόσο έπαγγελμα και τόπο. Μοναχά σ' ένα συμφωνούσαν και οι τρεις μαζί: δούλευαν παράμερα, μακριά απ' τον «πολιτισμό» της μεγάλης πολιτείας. Και όσο βέβαια μπορεί κανένας να πει, χωρίς να πέσει όσω, πως ο Sézanne στη ζωγραφική του περιείχε ένα περισσότερο καλλιτεργημένο πνευματικό στοιχείο απ' αυτό της τέχνης του van Goghs και του Gauguins, άλλο τόσο θάναι αλήθεια, αν έλεγε, πως και οι τρεις αυτοί τεχνίτες διέφεραν πολύ απ' τη προσποιημένη, ραφινισμένη και στιλιζαρισμένη χαλαρή ουσία του Έμπρεσιονισμού, όπως αργότερα είχε διαμορφωθεί απ' τους όπαδούς της σχολής αυτής.

Ο van Gogh καθώς και ο Gauguin είχαν κανονίσει τη ζωή τους σύμφωνα με το νόημα της τέχνης τους. Δέ μπορούσαν να ζήσουν διαφορετικά. Ο τρόπος αυτός της απότομης αλλαγής: των έντυπώσεων του περιβάλλοντός των, τους είχε γίνει πιά, σά μιά ανώτερη οργανική ανάγκη. Η καινούρια καλλιτεχνική συγκίνηση τους έσπρωχνε στη πιο άπιστευτη και επικίνδυνη περιπέτεια, χωρίς να παρακινούνται από κανένα είδος σνομισμού. Η βασανισμένη ζωή, που την είχαν τραβήξει οι ίδιοι πέρα για πέρα ως το τελευταίο άκρο της τραγικότητός της, μ' όλη τη φυσική φτώχεια της είχε μέσα της κι' ένα άγνό ρωμαντισμό, που δύσκολα τον εύρισκε κανένας σ' αυτή του Bandelaire, του παράξενου αυτού ανθρώπου, που με τέχνη ζητούσε τα μέσα να απολάψει την ήδονή αυτή σ' όλες τις πρωτόγονες, αισθητικές εκδηλώσεις της.

Και ο Gauguin είχε βέβαια τις μικροφιλοτιμίες του, τη κούφια ματαιοφροσύνη του, και την ανυπόφορη ύπεροψία του. Ας μη μιλάμε καλύτερα για το μέρος αυτό του είναι του. Τον Gauguin πρέπει να τον εξετάζουμε βαθύτερα, σάν τον Rousseau. Να τον πλησιάζουμε χωρίς καμιά προκατάληψη, προσπαθώντας προπαντός να μπαίνουμε στη ψυχή του. Έτσι υπάρχει ο μόνος τρόπος να τον καταλάβουμε παροβλέποντας όλες τις ανθρώπινες αδυναμίες του.

Ο Paul Gauguin γεννήθηκε στά 1848 στο Παρίσι. Από μικρό παιδί διεκρίθηκε για τον ζωηρό κι' ανυπόταχτο χαρακτήρα του. Μόλις είχε συμπληρώσει τα δεκατέσσερα χρόνια της ηλικίας του, κι' άφησε τη μητέρα του για να ζήσει τη ζωή του ναύτη. Ύστερα από λίγα χρόνια γύρισε στο Παρίσι. Τότε μπήκε σέ μιά Τράπεζα, ως υπάλληλος. Και την εποχή εκείνη, όταν βρέθηκε σέ οικονομικό αδιέξοδο, παντρεύτηκε από λόγους καθαρώς συμφεροντολογικούς!... Όπως ο Sézanne είχε κι' αυτός τους ένθουσιασμούς του για τις εικόνες του Guillaumins και του Pissaros. Τόση ήταν ή αγάπη του προς τη ζωγραφική, ώστε άπεφάνισε ν' αφιερωθεί στη τέχνη αυτή, μιá, πούχε την ιδιοφυία αυτή σέ υπέρτατο βαθμό. Για να μπορεί να επιδίδεται ευκολότερα στη νέα του αυτή εργασία έξριονομούσε όλο τον άλλο του καιρό απ' τα διάφορα έπαγγέλματα που έσασκούσε. Έκανε ποιήματα, παρυσιάζονταν άλλοτε ως ρήτωρ, ως γλύπτης, ως κεραμεύς, ως καθηγητής των σπόρτ, και πάντα έπαιζε τον ρόλο του μ' επιτυχία. Η ζωγραφική όμως έμεινε γι' αυτόν ή κυριώτερη ένασχόληση της ζωής του. Τό 1886 φεύγει για τη Βρετάνη, στην όποιαν τότε εΐταν μαζεμένοι μερικοί απ' τους Έμπρεσιονιστάς και τους Νέο-Έμπρεσιονιστάς ζωγράφους. Την ίδια εποχή

που ο Gauguin έξωγράφισε τους χωριάτες της Βρετάνης, ο van Gogh στήν Όλλανδία κατεγίνετο με το ίδιο θέμα. Ολίγα χρόνια ενωρίτερα απ' τον νεαρότερον απ' αυτόν van Gogh, ο Gauguin αισθάνεται τον έαυτό του μακριά απ' τα προβλήματα και τις μεθόδους της συγχρόνου Γαλλικής ζωγραφικής. Τό 1887 τον βλέπουμε πιά ώριμον στη τέχνη του. Όλες οι καλλιτεχνικές του άνησυχίες είχαν κατασταλάξει στήν άσάλευτη καλλιτεχνική του πίστη, πούταν ή άρνηση της καθιερωμένης έμπρεσιονιστικής παράδοσης. Και τον ίδιο χρόνο κάνει το πρώτο του ταξίδι για τη Μαρτινίκα. Κατά τό 1890 γυρίζει πίσω στη Γαλλία και συναντάται στήν Arles με τον van Gogh. Έκει έδούλευαν μαζί. Τότε ο van Gogh συνέλαβε τό σχέδιο μιás ομαδικής καλλιτεχνικής συνεργασίας. Γιατί πάντα παριπονούνταν για την τραγωδία, που ζούμε μέσα στη φριχτή απομόνωση μας άνάμεσα απ' τους ανθρώπους... Νάμαστε, όπως έλεε τόσο έκφραστικά. «Στό πέλαγος μέσα στις μικρές μας άξιοθρήνητες βάρκες μονάχοι και να ταξιδεύουμε άπάνω στά μεγάλα κύματα του χρόνου...» Όπως εκείνος, έτσι και ο Gauguin ύπήρξε ένας σοσιαλιστής με την άνθρωπιστική και καλλιτεχνική έννοια. Και οι δύο διέκριναν στήν κοινή προσπάθεια την καλλιτέρευση της ζωής και της τέχνης. Γι' αυτούς ο Σοσιαλισμός εΐταν ένα λογικό ιδανικό—τόσο για την άμεσο ύπαρξη, όσο και για την τελειότητα της τέχνης. Αν και δέν συμπαθούσαν τον Degas, Monet, Renoir, Pissaro, Sisley—τους «μεγάλους έμπρεσιονιστάς των μεγάλων μπουλβάρ»—έν τούτοις χάριν της ιδέας αυτής έδέχοντο να συνεργαστούν και μ' αυτούς—και μάλιστα τους έδιναν και τη πρωτοβουλία αυτής της κίνησης. Ο van Gogh και ο Gauguin έθαύμαζαν τό σοφό και παιθαρχημένο συγκρότημα της Γοτθικής τέχνης καθώς και τη σταθερά συνεκτικότητα της Αναγέννησης. Μέσα στη συνυδέλφωση αυτή έβλεπαν τη τεράστια δύναμη της γονιμότητός των. Μιά τέτοια ένωση από τεχνίτες όνειροπολούσαν και αυτοί πάντα στη ζωή τους. Δέν ξαίρουμε ως πού θάφτανε ή συνεργασία αυτών των δύο ζωγράφων. Η άρρώστια του van Gogh και ή ύπεροπτική συμπεριφορά του Gauguin άπέναντι στον δυστυχημένον εκείνον άνθρωπον έκανε τη συντροφιά τους απότομα να διαλυθεί. Έξ άλλου τό λαμπρό τοπίο της Προβηγγίας δέν του έλεγε τίπονε πιά, όπως ή ψυχή του εΐταν έμποτισμένη με τη γοητεία των χρωμάτων των Τροπικών χωρών. Και σέ μιá πρόταση της Γαλλικής κυβέρνησης, που απέβλεπε στήν αισθητική εκμετάλλευση των άποικιών της, τον άλλο χρόνο ο Gauguin, ύποστηρικμένος κι' από μερικούς φίλους του με χοήμα φεύγει για την Ταϊτί. Έκτοτε χρονολογείται ή νέα περίοδος της τέχνης του. Η προσωπικότητά του είχε λάβει τη τελειωτική της μορφή. Από τόν μακρυνόν εκείνον άγνωστον τόπον δέν φέρει μαζί του μονάχα τη θανύσσια τέχνη, που κανένας σέ Παρίσι καθώς και στήν Εύρώπη δέν καταλάβαινε, αλλά κι' ένα έξαισίο βιβλίο, που σχηματίζει τό ανθρώπινο φόντο της ζωγραφικής του. «Νοά, Νοά» είναι ο άσιατικός τίτλος του. Ο συγγραφέας του άηδιασμένος απ' τον ευρωπαϊκό πολιτισμό βρίσκει στή πρωτόγονη ψυχή του ιθαγενούς έναν άφάνταστο κόσμο ξωτικό, που τον κάνει να λησμονήσει ακόμα και τον έαυτόν του. Είναι ο πρώτος απ' τους Εύρωπαίους, πούχει ανακαλύψει τη μαγεία της Άφρικανικής τέχνης. Κι' είχε όλη την όπομονή να μäs την αναλύσει πλατύτερα. Για να κατορθώσει αυτό έφτασε ν' άφηνει τον Εύρωπαϊκό του πολιτισμό και να ζήσει μ' αυτούς άχώριστα, σάν ένας απ' την ίδια ράτσα τους. Μοιράζεται με χαρά τη καλύτερα μ' ένα Μαορί λατρεύει τά είδωλά τους, και με τους «καλούς φίλους» του Ταϊπιανούς διασχίζει όλόγυμνος τά παρθένα δάση τους!.. Τό βιβλίο του αυτό έχτός απ' τον καλλιτεχνικό χαρακτήρα του, είναι γιομάτο

κι' από χαρακτηριστικά ντοκουμέντα της ψυχосύνθεσης τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν. Ἔτσι μπορούμε νὰ τοὺς καταλάβουμε καλύτερα.

Ἀργότερα ξαναγυρίζει στὸν τόπο του. Ἀπογοητευμένος ὁμως ἀπ' τὴν ἀποτυχία τῆς τέχνης του στὴν Εὐρώπη, φεύγει πάλι γιὰ τὴν Ταϊτί, γιὰ νὰ πεθάνει τὸ 1903 στὸ νησί Dominique. Ἐνας θρύλλος λέει, πὼς τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του τὰ πέρσσε, σὰν ἕνας ἐντελὼς «ἀγριος», χωρὶς νάρθει σὲ καμιά ἐπικοινωνία μὲ τοὺς Εὐρωπαίους! Ὁ Gauguin παρουσιάζει στὴν ἱστορία τῆς τέχνης ἕνα περίεργο φαινόμενο τῆς ψυχικῆς διάθεσης, ἕναν ἀλλόκοτο Ῥοβινσωνισμό. Θὰ τὸν ἐχαρακτήριζε κανένας χωρὶς καμία ὑπερβολὴ ὡς «βάρβαρον». Τὸ ἐνστικτο σ' αὐτὸν εἶναι πάντα σὲ μιὰ τεράστια ὑπερδιέγερση. Μ' αὐτὸ ζητεῖ νὰ διεισδύσει παντοῦ κι' ἀκόμα νὰ σχηματίσει τὸ ὕλικό τῆς τέχνης του. Τὸ πρωτόγονο στοιχεῖο εἶναι γι' αὐτόν, σὰν ἕνα δυνατό μέσο τῆς ἀνανέωσης τοῦ ἐσωτερικοῦ του κόσμου. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ εἰκόνας του εἶναι ζωηρὲς βγαλμένες ἀπὸ μιὰ βαθύτερη ἐνατένιση τῆς ζωῆς! Ἡ τεχνικὴ τοῦ Gauguin, ὅπως φαίνεται στὰ παλαιότερα ἔργα του, εἶναι ἐπηρεασμένη ἀπ' τὸ πνεῦμα τοῦ λατινικοῦ κλασικισμοῦ.

Οἱ πίνακές του εἶναι φκιασμένοι ἀπάνω σὲ μεγάλα ἐπίπεδα μὲ ἀμβλίες γωνίες. Δὲν προσέχει καθόλου στὴ συμβατικὴ προοπτικὴ τῶν ἀντικειμένων. Ἀλλὰ μᾶς τὰ παρουσιάζει ἡ «ἐπιφάνεια» δείχνοντας τὴ μιὰ ὄψη των. Ὁ Sézanne δὲν τὸν ἀνείχετο γιατί ἦταν ἀντίθετος μὲ τὴ δική του σεζάννιο ἀρχιτεκτονική. Ἐφτανε μάλιστα νὰ μὴ τὸν ἀναγνωρίζει καὶ ὡς.. ζωγράφο. Ὁ Maurice Denis σὲ κάποια μελέτῃ γι' αὐτὸν ὁμλεῖ γιὰ «Ἱταλικὴ ῥητορικὴ», πού τὸν κάνει νὰ ζωγραφίζει τὰ τελλάρια του, σὰ νάβαι τοιχογραφίες. Αὐτὸ δείχνει, πὼς ὁ Gauguin ἔχει μεγάλη συνθετικὴ δύναμη, πράμα, πού δὲν βλέπουμε στὴ τέχνη τοῦ Sézanne καὶ τοῦ van Goghs. Τὸ πρόβλημα τῆς φόρμας ἦταν αὐτό, πὺ τὸν τραβοῦσε περισσότερο μαζί μὲ τὸ συμβολικὸ μέρος τῆς τέχνης του. Ὁ Paul Gauguin χρεωστάει πολλὰ στὴν ἑκταχτὴ πνευματικὴ εὐστροφία του. Εἶχε τὸ μοναδικὸ χάρισμα νὰ ἀφομοιώνει μέσ' τὴ ψυχὴ του κάθε ξένο στοιχεῖο. Ὁφελήθηκε πολὺ περισσότερα ἀπ' τὸν Ingres παρὰ ὁ φίλος του van Gogh ἀπ' τὸν Rembrand καὶ τὸν Hals, ἢ ὁ Sézanne ἀπ' τὸν Veronese, Tintoretto, Greco καὶ τὸν Delacroix, ὡς πὺ βρῆκε τὸν δρόμο του μόνος του πρὸς τὸν Πριμιτιβισμό. Σ' ὅλους ὁμως τοὺς σταθμοὺς αὐτοῦ: τῆς τέχνης ἡ Φύση εἶταν γι' αὐτὸν μιὰ πλούσια, ἀνεξάντλητῃ πηγὴ ἐμπνεύσεων μὲ τὴ διαφορά, πὼς αὐτὸς πᾶσκαζε νὰ διερμηνεύσει τὸ βαθύτερο νόημά της: σὲ τρόπο, πὺ ἡ σκέψη του ν' ἀνταποκρίνεται πιστὰ στὴν ἐσώτερη οὐσία τοῦ πράματος.

Αὐτό, πὺ μισοῦσε περισσότερο καὶ πολεμοῦσε μὲ τὴ τέχνη του εἶταν ἡ δεξιότητι τοῦ Εὐρωπαίου τεχνίτη. Συνειθίζε νὰ λέει σχετικὰ μ' αὐτό: «Ἄν τὸ δεξιό μου χέρι γίνῃ πολὺ ἐπιδέξιο, θὰ μεταχειριστῶ τὸ ἀριστερό μου καὶ ἐὰν τὰ χέρια μου γίνουν πολὺ ἐπιδέξια, τότε πῶς θὰ ζωγραφίσω μὲ τὰ πόδια!» Ὁ Gauguin φοβοῦνταν προπαντὸς στὴ τεχνικὴ ἱκανότητα τῇ μηχανοποίηση τῆς τέχνης. Ἐβλεπε σ' αὐτὴ τὸν κίνδυνο τῆς ρουτίνας. Κι' αὐτὸ εἶταν ἕνας λόγος παραπάνω νὰ θαυμάζει τὴν ἀγνή καὶ πρωτόγονη τέχνη τῶν ἀγρίων!

† ΓΙΩΡΓΟΣ Α. ΒΑΛΤΑΔΩΡΟΣ (*)

Βιβλιογραφία Wilhelm Hansenstein.

ΕΝΑ ΕΥΓΙΝΗΜΑ

(ΔΙΗΓΗΜΑ)

Ἦρες καὶ ὥρες τώρα, ἕνα ὄνειρο, πάντα τὸ ἴδιο, τυραννοῦσε τὸ Στέλλιο Ζούντα στὸν ὕπνο του. Καὶ τ' ὄνειρο αὐτὸ ἦταν τέτοιο, πὺ τοῦ ἔφερνε μιὰ βαθεὶ ἀνακάτωση.

Ἦταν νύχτα, τὰ φανάρια εἶχανε σβύση κι' ὁ Στέλλιος ἔπερνε τὸν πατωμένο ἀνήφορο πὺ τὸν ἔβγαζε, σὰν τοῦ βουλοῦσε, στὴ χαμηλὴ πορτίτσα πὺ ἦτανε στὸν πσινὸ τοῖχο τῆς αὐλῆς τῆς Ἀννας, στὴ Κουμπάρα, κοντὰ στὸν Πήγαδο στὴ Μυτιλήνη. Ὅλα τὰ παράθυρα στὸ πέρασμά του κλειστά, κ' ἐκεῖνοι πὺ στὶς κάμαρες μέσα κοιμῶταν, βυθισμένοι στὸν πρῶτό τους ὕπνο. Ὅσοσο ὁ Στέλλιος εἶχε τὰ μάτια του τέσσαρα μὴν τυχὸν καὶ καμμιὰ ἀπ' τὶς γειτόνισσες παραφύλαγε πίσω ἀπ' τὰ κλεισμένα παραθυρόφυλλα νὰ τὸν δῇ πὺ θάμπαινε γιὰ νὰ κἀνῃ τὴν ἄλλη μέρα τὴ γειτονιὰ νὰ βουίξῃ. Μὰ τὴ στιγμὴ ἴσῃα πὺ σήκωνε τὸ χέρι του νὰ χτυπήσῃ τὰ τρία ἐλαφρὰ συνθηματικὰ χτυπήματα πρῶτα τὸ ἕνα κι' ὕστερα τ' ἄλλα δυό, ἡ πόρτα ἀνοίγε καὶ ἡ Ἀννα πρόβαλλε. Κ' ἔβλεπε πὼς δὲν ἦταν ἡ Ἀννα πὺ τοῦ ἀνοίξε, παρὰ ἡ Σταυρούλα, ἡ κόρη τοῦ Πιστολιᾶ τοῦ Ταβερνιαρῆ. Κ' ἡ Σταυρούλα τὸν προσκαλοῦσε νὰ κοπιᾶσῃ μέσα, σὰν πὺ ἦταν ἡ σκόλη της σήμερα νὰ τῆς πῇ καὶ τοῦ χρόνου. Μὰ ἐκεῖνος πειραγμένος δὲν ἔμπαινε ἐπειδὴ εἶχεν ἀνοίξῃ νὰ τὸν δεχθῇ ἀπ' τὴν αὐλόπορτα κ' ἡ Ἀννα μὲ τὸ πρόσωπο τῆς Σταυρούλας βρισκόταν τώρα μ' ἕνα δίσκο μπροστὰ του καὶ τὸν παρακαλοῦσε νὰ κεραστῇ, ἄς ἦτανε καὶ στὸ πόδι, καὶ νὰ μὴν τὴν προσβάλλῃ. Ὁ Στέλλιος, γιὰ νὰ τὴν ξεφορτωθῇ, ἄδειαζε γρήγορα γρήγορα ἕνα ποτήρι καὶ καθὼς τὸ πιότὸ κατέβαινε, ἐκεῖνος σὰν νὰ κατάπιε φωτιὰ ἐννοιοθε μιὰ καῖλα στὸ λαιμό του κ' ἕνα χέρι νὰ τοῦ ἀνακατῶνῃ τὸ στομάχι του. Σύγκαιρα ἡ πορτίτσα σφαλνοῦσε κι' ὁ Στέλλιος ἄκουε τὴν Ἀννα νὰ ξεκαρδίζεται πίσω της, σκασμένη στὰ γέλοια, ἐπειδὴ ὕστερ' ἀπ' τὴ φωτιὰ πὺ τὸν κέρασε, τῆς εἶχε γυρέψῃ νερὸ καὶ νερὸ δὲν τοῦδωκε. «Σάμπως σ' ἔχω ἀνάγκη!» μουρμούρισε ὁ Στέλλιος, ἐπειδὴ εἶχε ἰδῇ τὸ πηγάδι καὶ τὸ σκονὶ πὺ κρεμῶτανε μέσα του δεμένο στὸ μακαρά. Ὡς νὰ τὸ πῇ κουνιόντανε κι' ὅλας, κρεμασμένος ἐπάνω ἀπὸ τὸ ἀνόιγμα τοῦ πηγαδιοῦ, πὺ εἶχε ὅσο θέλεις νερὸ στὸ βάθος του. Κι' ὁ Στέλλιος σ' τὴ ζάλη πὺ τοῦ ἔφερνε τὸ κούνημα, ἄφινε τὸν ἑαυτό του νὰ γλυστροῖσῃ ὡς τὸν πάτο τοῦ πηγαδιοῦ, γιὰ νὰ πῇ νερὸ καὶ νὰ σβύσῃ τὴ φωτιὰ πὺ τοῦ κέρασε ἡ Ἀννα μὲ τὴν εἰδὴ τῆς Σταυρούλας. Μὰ τὸ πηγάδι ἦταν βαθὺ κι' ὁ Στέλλιος γλυστροῦσε ἀπὸ τὸν ἐπάνω στὸ σκονὶ, ἀνάμεσα στὰ στρογγυλὰ τοιχώματα, πὺ ὅσο βυθιζόταν τᾶβλεπε νὰ γυρνοῦνε καὶ ν' ἀνεβαίνουν ἐλόγυρα ἂν κι' ἦταν πολὺ σκοτεινὰ κ' εἶχε κλεισμένα τὰ μάτια του. Ἐξαφνα ἡ ζάλη ἔπαυε, τὰ πόδια του βρῖσκανε τὸν

(*) Ἀγέες μέρες πρὶν πεθάνει ὁ ἀτυχὸς νέος μᾶς ἔφερε τὸ παρὰ πάνω ἀρθρο του γιὰ τὴν «Ἰόνιο Ἀνθολογία».

πάτο κι' ὁ Στέλλιος ἔσκυβε λαχταρῶντας νὰ πιῇ. Μὰ τὸ πηγάδι ἦταν ξερὸ δὲν εἶχε στάλα νερὸ στὸν πάτο.

Ἡ καίλα τοῦ λαιμοῦ του τώρα γινώταν ἀφόρητη, τὸ στομάχι του ἀναβε κι' ὁ Στέλλιος ξυπνοῦσε. Τὸ καντῆλι ὅπως πάντα ἀχνοφωτοῦσε στὴν κάμαρα, κι' ἐκεῖνος μισοκοιμισμένος ἀκόμη, ἀπλωνε τὸ χέρι του μηχανικὰ νὰ πάρῃ ἐπάνω ἀπ' τὸ μικρὸ τραπεζάκι, κοντὰ στὸ προσκεφάλι του, τὴν καράφα μὲ τὸ νερό· μὰ ὁ τόπος ἦταν ἀδειανός, τὰ χέρια ψάχνανε στὸν αἶρα. Ζαλισμένος, μὲ τὸ κεφάλι βαρὺ, δὲν κατάλαβε. Πρὶν ὅμως νὰ προφτάξῃ νὰ βρῇ τί τοῦ ἔτρεχε ἓνα κορμὶ γλυστροῦσεν ἀπαλὰ στὸ κρεβάτι πλαῖι του καὶ στριμωχνότανε ζεστὸ στὸ δικό του. Μήτε νᾶνοιωσε φεῖδι ὁ Στέλλιος ἀνακάθισε κι' ἀνακαθίζοντας ἀποτραβήχτηκε, γιὰ ν' ἀποφύγῃ τὸ ἀγγιγμα τοῦ κορμοῦ, ποὺ γύρισε πλαῖι του, ὅσο τὰ μάτια του καρφωνώτανε ἐπάνω του ἀνοιγμένα πελώρια γεμάτα τρομάρα. Στὸ φῶς τοῦ καντηλιοῦ ξεχειλώντας ἀπ' τ' ἀκράτα σεντόνια ἡ ἄκρη ἑνὸς ὤμου χυτοῦ κι' ἡ ἀρχὴ ἑνὸς κόρφου λεύκαζαν. Πιὸ ἐπάνω ἓνα μαῦρο κῦμα μαλλιῶν ξεχυμένο στὸ προσκεφάλι καὶ μέσα του μὲ τίς μακρονὲς βλεφαρίδες κλειστὲς, ἓνα γλυκὸ προσωπάκι γυναικεῖο φάνταζε ὑπνωμένο. Μονομιᾶς ὅλα τοῦ ἦλθαν στὸ νοῦ κι' ἡ πνοή του κόπηκε.

*
* *

Ἦτανε χιτὲς τοῦ Σταυροῦ κι' ὁ πατέρας τοῦ εἶχε προτείνει νὰ πᾶνε στῆς Σταυρούλας· νὰ χαιρετίσουν. Πατέρας καὶ γιὸς συναπαντηθήκανε πρόσωπο μὲ πρόσωπο στὸ γύρισμα τοῦ δρόμου ποὺ κατέβαιναν ἀπὸ τὸν Πήγαδο. Ὁ πατέρας του ἀπ' τὸ κουρεῖο ποὺ ὥς τὴν ὥρα ἐκεῖνη δούλευε κι' ὁ Στέλλιος ἀπ' τὸ μπακάλικο τοῦ Σερέτη ξαπολυμένος σὰν τὴν ἄγρια μπόρα ὕστερ' ἀπὸ κεῖνο ποὺ ἡ Ἄννα τοῦ ἔκαμε.

Ἡ Ἄννα εἶχεν ἀνάμεσα στὶς ἄλλες καὶ μίαν ἀδελφή, τὴ Σμαρῶ, ποὺ ἡ κυρὰ μαμμή, ἡ Ἀμέρσα, τὴν ἀνάγκασε νὰ παντρευτῇ τὸ Φίλιππα, τὸν ψυχογιό της, ἓνα νόθο, ποὺ τὸν ἀνάθρεψε μ' ἐκεῖνη ἀπὸ μωρό. Σὲ τρόπο ποὺ τὸ κορίτσι δὲν ξεχώριζε τὸ Φίλιππα ἀπ' ἀδελφὸ της καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἤθελε νὰ τὸν πάρῃ ὥς ποὺ ἡ θειά της ἡ κυρὰ μαμμή φοβέρισε πὼς ἡ τὸν ψυχογιό της καὶ τὸ σπίτι ποὺ κατοικοῦσαν, ἓνα καινούργιοχτισμένο σπίτι δίπατο καὶ ἀπλόχωρο μὲ ὑπόγειο καὶ πίσω ἓνα μεγάλο περιβόλι καὶ μετὰ τὸ θάνατό της πάλι θὰ τῆς ἀφηνε ὅ,τι κι' ἂν εἶχε ἡ θάπερνε ἡ Σμαρῶ ὅποιον ἤθελε καὶ τότε δὲ θᾶχε πιά ἀπ' ἐκεῖνη τὸ παραμικρὸ νὰ ἐλπίζῃ. Ἔτσι σὰν βρέθηκε στὰ κακὰ στενὰ ἓνα πρωτὶ τὸ κορίτσι μὲ τὰ κλάματα καὶ δαρμοὺς τ' ἀποφάσισε. Ἀποβραδὺς εἶχε δεχτῇ στὸ ὑπόγειο, τότε δεχόταν ἔτσι πολὺ συχνά - τὸν κανταδῶρο τὸν Πεταλᾶ τὸν ἀγαπητικό της, ποὺ ἔπαιζε τὴν κιθάρα καὶ τραγουδοῦσε ὅπως κανεὶς κ' ἡ Σμαρῶ τὸν ἀγάπησε γιὰ τὴν κιθάρα καὶ τὸ τραγούδι του. Ἐκεῖνος τὴν κατὰπεισε

νὰ παντρευτῇ τὸ Φίλιππα ὅσο κι' ἂν τὸν εἶχε γιὰ ἀδελφὸ της καὶ νὰ μὴ χάσῃ τὸ σπίτι καὶ τὴν κληρονομιά, ἐπειδὴ εἶχεν ἄλλα στὸ νοῦ του. Λογάριαζε δηλαδὴ ὁ Πεταλᾶς πὼς ἔτσι θὰ τὴν εἶχε δική του μιὰ καὶ τὸ κορίτσι δὲ θ' ἀγαποῦσε τὸν ἄντρα της, χωρὶς τοὺς μπελάδες τῆς παντριᾶς ποὺ τοῦ φαινόταν βουνὸ γιὰτὶ ἦταν κι' ἀνάξιος κ' ἡ Σμαρῶ φτωγὴ ἂν τὸν ἔπερνε. Κι' ὅπως τὰ λογάριαζε ἔτσι κι' ἔγιναν. Ἡ Σμαρῶ δὲν ἄργησε νὰ τοῦ ἀνοίξῃ τὴν πορτίτσα τοῦ ὑπογείου καὶ νὰ τὸν βάλῃ μέσα τὴν πρώτη βραδυὰ ποὺ ὁ ἄντρας της ἔμεινε νυχτέρι στὸ μύλο ποὺ ἦταν ὑπάλληλος. Κι' αὐτὸ ἐξακολουθοῦσε τώρα δύο χρόνια.

Μ' ἀπ' ὅλ' αὐτὰ τὸ Στέλλιο δὲν τὸν ἐννοίαζε τίποτε. Ὁ Φίλιππας ἦταν ἓνας βλάκας ποὺ καλὰ πάθαινε, ὅ,τι πάθαινε. Ποιὸς τοῦ εἶπε νὰ πάρῃ γυναῖκα ἀπὸ διάφορο μ' ὅλο ποὺ ἦταν εἰδοποιημένος ἐπειδὴ τοῦ τὸ βρόντηξε ἡ Σμαρῶ μιὰ μέρα κατὰμουτρα, πὼς δὲ θὰ τὸν ἀγαποῦσε ποτέ της, ὅχι μόνο ἐπειδὴ τὸν εἶχε γιὰ ἀδελφὸ μὰ ἀκόμη ἐπειδὴ καὶ νὰ τῷ ξερε!—ἐκεῖνη ἀγαποῦσεν ἄλλον! Ναι, τῷ πεν αὐτὸ ἡ Σμαρῶ—γιὰ νᾶχῃ καθαρή τὴ συνείδησή της καὶ κάθε ἄλλος ἀπὸ τὸ Φίλιππα, ἔφτανε νᾶχε λιγάκι φιλότιμο, θὰ τραβοῦσε χέρι ἀπ' αὐτὸ τὸ γάμο.—“Ὅλ' αὐτὰ τοῦ τὰ ξεμυστηρεῦθήκεν ἡ Ἄννα τοῦ Στέλλιου ἐν' ἀπόγεμα στῆς Ἀρετῆς τῆς ἐξαδέλφης της, ποὺ τοὺς λυπήθηκε, (ἦταν ἀκόμη ἄρχες ποὺ ἀγαπιώνταν κι' ἡ Ἄννα δὲν τολμοῦσε νὰ τοῦ ἀνοίξῃ τὴ νύχτα), καὶ δέχτηκε νὰ πᾶνε στὸ σπίτι τους νὰ κουβεντιάσουν μονάχοι σὲ μιὰ κάμαρα ἄδεια ἐπάνω σὲ δυὸ καρέγλες, ποὺ τίς ἔβαλεν ἡ ἴδια κοντὰ κοντὰ μὲ τὸ χέρι της. “Ὅσο γιὰ τ' ἄλλα ἔπιπλα ὅμως ἡ Ἀρετῆ γιὰ πιότερη ἀσφάλεια τὰ σήκωσε ὅλα πρωτύτερα, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸν καναπέ, ἔτσι γιὰ νὰ τοὺς δείξῃ πὼς ἀνίδως καὶ τοὺς εὐκόλυνεν ἀπὸ καλωσύνη, ἔβαζεν ὅμως στὴν καλωσύνη της ὄρους καὶ ὄρια.

—“Ὅλα καλά, εἶχε πῇ τότε τῆς Ἄννας ὁ Στέλλιος ὕστερ' ἀπὸ πολλὴν ὥρα, σημειο πὼς σκέφθηκε τὴν ὑπόθεσιν ἀπ' ὅλες τίς μεριές. Ἡ Σμαρῶ εἶναι ἐλεύθερη νὰ κἀνῃ ἐκεῖνο ποὺ τῆς ἀρέσει κι' ὅπως κανεὶς στρώσῃ ἔτσι θὰ κοιμηθῇ. Μὰ ἐσὺ θὰ μοῦ δώσης τὸ λόγο σου, ποτέ σου πιά νὰ μὴν ἀνακατωθῇς στὶς ἀγάπες της καὶ νὰ τῆς κἀνῃς τὸ χέρι μαζί μὲ τὸν Πεταλᾶ, ὅπως θέλει νὰ πῇ ὁ κόσμος, ἀνίσως πάντα καὶ σ' ἀρέσει νὰ γίνῃς γυναῖκα μου.

Σ' αὐτὸ ἐπάνω ἡ Ἄννα ἔβαλε τὰ κλάμματα. Ἡ Ἀρετῆ ποὺ γιὰ καλὸ καὶ γιὰ κακὸ μ' ὅλο ποὺ ἡ κάμαρα ἦταν, ὅπως εἶπαμε, ἄδεια, παραφύλαγεν ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα, πρόβαλε στὸ κατῶφλι.

Δὲν εἶναι τίποτε, τῆς εἶπεν ὁ Στέλλιος. Ἀφῆσέ μας.

Με τὸ ἀνοιγμὰ ὅμως τῆς πόρτας ἡ Ἄννα μέρωσε. Αὐτὸ τῆς μάθανε τὸ κλατῆ ἄλλη φορὰ. Κ' ὅταν ἡ πόρτα ἐκλείσε, σφούγγιξε τὰ μάτια της κι' ἀνάμεσα σὲ δυὸ ἀναφυλλητὰ εἶπε τοῦ Στέλλιου.

— Έγώ νά τούς κάνω τὸ χέρι, Στέλλιο μου ; Τὸ λένε νά μὲ κατηγορήσουν... γιατί μὲ ζηλεύουν... ἐπειδὴ μ' ἀγαπᾷς.

— Τ' ὀρκίζεσαι ;

— Στὴν ἀγάπη μας...

Καὶ τώρα νά πού ἡ Ἄννα εἶχε πατήση τὸν ὄρκο της. Τὴν εἶχε ἰδῆ ὁ Στέλλιος μὲ τὰ δυό του τὰ μάτια ἀπ' τὸ μπακάλικο τοῦ Σερέτη πού ὅ,τι ἐτοιμαζόταν νά κλείσῃ ἐξ αἰτίας τῆς σκόλης, τὴ στιγμή πού ὁ κανταδῶρος περνοῦσε. Κάτι τοῦ γινεψεν ἀπ' τὸ παράθυρο κι' ἔτρεξε καὶ φώναξε τῇ Σμαρῶ νά τὸν δῇ πού περνοῦσε κ' οἱ δυό τους μαζὺ ἔσκυψαν ὕστερα καὶ τοῦ χαμογελοῦσαν ὥς πού χάθηκε.

* *

Πατέρας καὶ γιὸς καθὼς ἀντικρουστῆκαν σταμάτησαν.

— Ἰσα-ἴσα Στέλλιο σὲ γύρευα, εἶπεν ὁ γέρο-Ζούντας. Δὲν πᾶμε στοῦ Πιστολιᾶ τοῦ κουμπάρου μου νά χαιρετήσουμε τὴ Σταυρούλα ;

Ὁ Στέλλιος καθὼς ἦταν καὶ θυμωμένος ζάρωσε τὰ μούτρα του. Ὁ πατέρας του χωρὶς νά τοῦ δώσῃ καιρὸ ν' ἀρνηθῇ ξανάπε.

— Θάναί κι' ἄλλοι γνωστοὶ ἐκεῖ. Ἐπειτα ἔχεις καὶ χρῆος. Κι' ἀκόμα δὲν τὰ ξέρη κανεὶς, ἔχουμε νά παντρεύουμε καὶ τὴ Ρηνουῖλα, κι' ὁ Πιστολιᾶς εἶναι χρειζούμενος ἀνθρώπος.

Στάθηκε μιὰ στιγμή, τὸν κοίταξε καλὰ καλὰ καὶ πρόστεσε.

— Ὅπως θές πάλι ! Δὲ σὲ βιάζω...

Ὁ Στέλλιος δίσταζε καὶ πολὺ κ' εἶχε τὸ λόγο του. Ἀπὸ καιρὸ τώρα ἔβλεπε τὸν πατέρα του νᾶχῃ κάποιες κρυφοκουβέντες μὲ τὸν Πιστολιᾶ στὴν ταβέρνα του κι' αὐτὸ δὲν τοῦ ἄρесе. Σύγκαιρα ὁ γέρος κάτι τοῦ χάραξε γιὰ τὴ Σταυρούλα καὶ πιότερο γιὰ τὸν πατέρα της πού ἦταν χηρευάμενος, δὲν εἶχε ἄλλο ἀπ' αὐτὸ τὸ παιδί καὶ πού μιὰ μέρα ἡ Σταυρούλα θὰ ἦταν ἡ κληρονόμος του. Κ' ἦταν πλούσιος ὁ Πιστολιᾶς, ὄχι ἀστεῖα ! Ὅλ' αὐτὰ μὲ τὸν πόθο πού εἶχε πῶς εἶχεν ὁ γέρος του νά τὸν ἀποτραβήξῃ ἀπὸ τὴν Ἄννα, ἀν καὶ ποτέ της δὲ τοῦ ἔκανε φανερὰ λόγο. τὸν εἶχανε βάλει σὲ ὑποψίες. Ἄνοιγε λοιπὸν τὸ στόμα του νά πῇ ὅχι, ὅταν ὁ γέρος, πού ἦταν πολὺ πονηρός, τὸν πρόλαβε.

— Ἐλα καὶ δὲ θὰ σὲ φᾶν ! Μὴ φοβᾶσαι ! τοῦ εἶπε σὰ ν' ἀπομακρινώτανε στὶς ὑποψίες του.

Ὁ Στέλλιος τσιτώθηκε. Νὰ φοβηθῇ μὴν τὸν φᾶν ! Σημεῖο πῶς δὲν τὸν λογάριζε γιὰ ἄντρα ! Δὲν ἔμενε λοιπὸν παρὰ νά τοὺς ἀποδείξῃ κ' ἐκεῖνος καὶ στοὺς Πιστολιᾶ καὶ σὲ ὅλους μὰ καὶ στὴν Ἄννα πρῶτα-πρῶτα, πῶς ἄντρας ἦταν καὶ καλοῦταν ! Θὰ τῷ βλεπαν κι' ἐκείνη κ' οἱ ἄλλοι.

— Πᾶμε ! εἶπε τοῦ πατέρα του.

* *

Στὴν καλὴ τὴν κάμαρα μέσα πού μπηκαν, ὁ Πιστολιᾶς ἦταν ἐκεῖ μὲ τὸ Γιάννη τὸ ψαρὸ καὶ μὲ τὸν Κώστα τὸ Ψύλλο, τοὺς δυὸ λαθρέμπορους. Τῶχανε στρώσει νωρὶς νωρὶς κ' ἔπιναν καθισμένοι παράμερα, σ' ἓνα στρογγυλὸ τραπεζάκι γεμάτο μεζέδες. Ἀκουμπισμένοι σ' αὐτὸ κάτω λέγανε μὰ καθὼς τοὺς εἶδαν κόψανε τὴν κουβέντα κι' ἀφοῦ, ὅταν χαιρετιστῆκαν κάθισαν, πὰ δὲν τὴν ξανάρχισαν.

Πατέρας καὶ γιὸς εἶχαν καθίσει στὸν καναπέ. Ἡ Σταυρούλα ἔφερε καὶ γιὰ κείνους σὲ λίγο τὸ δίσκο μὲ τὰ κεράσματα. Ὁ Στέλλιος μῆτε σήκωσε τὰ μάτια του νά τὴν κοιτάξῃ. Ἐκείνη ἔφερε πάλι τὸ δίσκο καὶ τὸν ξανάφερε. Τὸν ξανάφερε πολλὰς φορὰς ἐπανωτά, ὁ Στέλλιος δὲ θυμώταν πὰ πόσες, ἐπειδὴ κι' ἂν τὸν ἔφερνε γι' ἄλλους, πού ἐρχώτανε νά τὴν χαιρετίσουνε στοὺς μεταξύ, ἡ Σταυρούλα ποτὲ της δὲν ξεχνοῦσε νά τοὺς ξανακεράσῃ κι' ἐκεῖνους. Θυμώτανε μόνο ὁ Στέλλιος πῶς ὅσο οἱ ἐπισκέπτες μπαίνονβγαίνουν καὶ πηγαινοερχώταν ὁ δίσκος, ἄδειαζε καὶ κείνος ἀπανωτὰ τὰ ποτήρια, ἀνακατώνοντας τὰ πιωτὰ ἐπίτηδες, τὸ κρασί μὲ τὸ οὔζα, καὶ μὲ τὸ κονιάκ τὰ ροσόλια, γιὰ νά δείξῃ σὲ ὅλους πῶς «δὲ φοβώτανε μὴ τάχα τὸν φᾶν» καὶ γιὰ νά ξεχάσῃ καὶ τῆς Ἄννας τὸ φέροσιμο. Κι' ἀλήθεια ὅσο πῆγαινε ἔννοιωθε πιότερη στὴν καρδιά του ξαλάφρωση. Ὁ πατέρας του ἀπ' τὸν καναπέ πού καθώταν, εἶχε πιάσῃ κουβέντα μὲ τὸν Πιστολιᾶ καὶ τοὺς ἄλλους ὅταν αὐτὸς δὰ τοῦ εἶπε :

— Δὲν κοιιάζεις, κουμπάρε, νά τὰ πούμε ἀπὸ πιὸ κοντά ;

Ὁ γέρο-Ζούντας σηκώθηκε καὶ κάθησε τέταρτος στοὺς τραπεζάκι. Σύμπτωση τότε ἡ καρδιά τοῦ Στέλλιου ξαστέρωσεν ὅλως διόλου καὶ γιὰ πρώτη φορὰ σήκωσε τὰ μάτια του στὴ Σταυρούλα. Τὶ διαφορά ! Ἀπὸ πέρις τέτοια μέρα πού εἶχε νά τὴ δῇ, ἔγινε τώρα ἓνα ὥραϊο σωστὸ κορίτσι. Ἀφράτη, ψηλὴ, λιγερόκορμη, μὲ πλούσια μαῦρα μαλλιά καὶ δροσερὴ σὰν λουλουδί, μοσκοβολοῦσεν Ἀπρίλη. Ἡ Ἄννα ὅμως ἦταν πολὺ πιὸ ὁμορφῇ. Ἡ Ἄννα ;... Ἀ ! ναι !

Ὁ Θεὸς πρῶτα ἔκανε τὴν Ἄννα κ' ὕστερα τὴ Σταυρούλα — εἶπε μέσα του ὁ Στέλλιος. Σ' αὐτὸ ἐπάνω τὰ θυμῆθηκεν ὅλα, τὸν Πεταλᾶ τὸν κανταδῶρο, τὴ Σμαρῶ, τὸ γάμο της, τὸν ὄρκο πού τοῦ ἔκανε στῆς Ἀρετῆς ἡ Ἄννα ἐπάνω στὶς δυὸ καρέγλες καὶ τὸ φέροσιμό της πρωτότερα. Ἡ ψυχὴ του σκοτεῖνιασε κι' εἶπε χαμογελώντας τῆς Σταυρούλας πού ξανάφερε πάλι τὸ δίσκο :

— Ὅλο πὰ θὰ κερνᾷς ; Δὲν κάθεται καὶ λιγάκι νά σὲ μάθουμε ;

Αὐτὰ λέγοντας παραμέρισε στοὺς καναπέ, σὰ νά τῆς ἔδειχνε τὸν τόπο πού θὰ ἤθελε νά τὴ δῇ νά καθίσῃ.

Ἐκείνη ἔτριψε μιὰ ματιά στοὺς πατέρα της.

— Σταυρούλα, φώναξεν ὁ Πιστολιᾶς, σημεῖο πῶς ὁ γέρος, εἶχε κι' ἐκεῖ τ' αὐτὶ του, δὲν ἀκοῦς πού σοῦ λέει νά καθίσῃς ὁ Στέλλιος ;

Ἡ Σταυρούλα τράβηξε μιὰ καρέγλα κι' ἀκούμπησε τὸ δίσκο μπροστὰ στὸ νέο, ἔπειτα κάθισε κι' ἐκείνη στὸν καναπέ πλάϊ του.

Ἔτσι δὲ κατὰματα! ξανᾶπεν εὐχαριστημένος ὁ Στέλλιος.

Οἱ ἄλλοι εἶχανε πιάσει στὸ μεταξὺ κουβέντες διάφορες γιὰ τὰ μαρτυρία, γιὰ τὰ καπνά, γιὰ τοὺς κολτζήδες τῆς Ρεζῆς ποὺ ὁ Ψαρπὸς καὶ ὁ Ψύλλος τοὺς γράφανε ὅπως εἶχαν πῆ, στὰ παληὰ τους. Καὶ τώρα μιλούσανε γιὰ τὶς ἐλῆές, ποὺ τὴν χρονιά ἐκείνη ῥίχνανε τὸν καρπὸ τους ἐξ αἰτίας τῆς ξεραΐλας ποὺ τζιτζίριζε ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη στὰ λιόφυτα, σὲ πλαγιές καὶ σὲ κάμπους. Ἐφτὰ μῆνες τώρα εἶχε νὰ βρέξῃ ὁ Πιστολιάς λογάριζε πὼς δὲ θάπιανε ἐφέτος ἀπὸ τριάντα μή-τε πέντε μὸδια ἐλῆές.

— Κατάρρα λὲς κι' ἔπесе στὸ νησί μας, συμπέρανε κατσοφιασμένος.

— Ἀλήθεια κατάρρα! ἀναστέναξεν ὁ γέρο-Ζούντας. Μὰ κανεῖς τους δὲν φαινότανε νὰ πρόσεχε στὸ Στέλλιο καὶ στὴ Σταυρούλα.

Στὸ μεταξὺ ἐκεῖνος εἶχε πάρῃ ἓνα ποτήρι ροσὸλι καὶ τῶδωσε τοῦ κοριτσιοῦ σφίγγοντας ἐπάνω στὸ γιαλὶ τὰ δάχτυλά της μὲ τὰ δικά του.

Ἔπειτα παίρνοντας κι' ὁ ἴδιος ἓν ἄλλο γεμᾶμο κονιάκ:

— Γεὰ χαρά! Καὶ τοῦ χρόνου! τῆς εὐχήθηκε. Ἦταν ἡ πρώτη χαρὰ ποὺ τῆς εὐχῶταν ἔτσι μὲ τὴν καρδιά του.

Ἐκείνη μόλις τᾶγγιξε στὰ χεῖλη της καὶ γύρεψε ν' ἀποθέσῃ τὸ ποτήρι στὸ δίσκο.

— Ὅχι! Ὅλο! Θὰ τὸ πιῆς ὅλο! ἐπέμεινε ὁ Στέλλιος.

Ἀφ' οὗ τὸ θές... μουρμούρισε φωρὶς ἄλλα νάζια κι' ἄδειασε τὸ ποτήρι.

Τὴ στιγμή ἐκείνη ὁ Στέλλιος ξανᾶδε τὴν Ἄννα ἀντίκρου τοῦ σὰ νὰ στεκώταν ὀλόρθη ἐπάνω σ' ἓνα τσερκι καὶ γύριζε.

— Θὰ γίνῃ κι' αὐτὴ σὰν τὴν ἀδελφή της, μουρμούρισε. Καὶ γυρίζοντας στὴ Σταυρούλα:

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΓΓ. ΣΗΜΗΡΙΩΤΗΣ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ (:

Σὰν τὸν Ἀγάθωνα φιλοῦσα
στὰ χεῖλια μου ἦρθεν ἡ ψυχὴ μου—
σὰ νὰ θελεν ἡ δύστυχη νὰ φύγῃ.

(Ἀπόδοσις)

Ε. Π. ΦΩΤΙΑΔΗΣ

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΑ

ΑΝΑΛΟΓΙΑ

Οἱ κυριότερες αἰτίες ποὺ κάνουνε νὰ συνεργᾷ ἡ ἀναλογία εἶναι¹ δυὸ λογιῶ· ἐσωτερικὲς, δηλ. νοηματικὲς κ' ἐξωτερικὲς, δηλ. μορφικὲς.

Σὰν τύχει ἓνας τύπος νὰ εἶναι πρὸς βαθιὰ χαραγμένος στὸ γλωσσικό μας αἶσθημα, καταπονάει ἄλλους ποὺ τοῦ μοιάζουνε ἢ στὸ νόημα ἢ στὴ μορφὴ κι' ἀπλοχωράει ὁ ἴδιος σ' ἐκείνων τὴ θέσῃ, λ.χ. τὸ (παρεγκώμιον): *παρεγκώμι* τὸ εἶπανε *παράγκωμα* κατὰ τὸ ἰδιονόημό *παράνομα*.

Κατὰ τὸ *Θεέ μου* εἶπανε καὶ *Παναὲ μου* (Χατζηδάκης).

Τὸ *στέρ(ι)φη* τὸ εἶπανε *στέρφα* κατὰ τὸ ἰδιονόημο *στεῖρα*.

Σάν: τ' *Ἀγριαντιονίου* εἶπανε καί: τ' *Ἀγριαννίου*, ἐνῶ δὲν ὑπάρχει *Ἀγρίου Ἰωαννίου*, ὅπως ὑπάρχει *Ἀγρίου Ἀντωνίου*.

Τὸ *βούλομαι* τὸ εἶπανε *βουλιόσμαι* κατὰ τὸ *συλλογιόσμαι* καὶ τὸ *ἐφομαι* > *φνιόσμαι* κατὰ τὸ *καταρίόσμαι*.

Τὸ *χλοάξω* > *χλοῖξω* κατὰ τὸ *πρασινίζω*.

Ὅμοια κ' οἱ ἀρχαῖοι τὸ *βάπτω* στήν Ἀχαΐα τὸ εἶπανε *βύπτω* κατὰ τὸ ὁμοιονόημο *δύπτω*.

Τὸ *σινοσπίδι* (=σινωπική μίλτος) τὸ εἶπαμε *σινανπίδι* κατὰ τὸ ὁμοιόφθογγο *σινάπι* καὶ τὴ *σύννοψη* > *σύναψη* κατὰ τὸ *συνάπτω*.

Ἔτσι κ' οἱ ἀρχαῖοι τὸ *ἐστία* > *ἰστία* κατὰ τὸ *ἰσθημι* (Buck).

Τὸ *ξέψωμα* τὸ εἶπαν οἱ νέοι Ἑλληνες *ξύψωμα* κατὰ τὸ ἐνάντιο: *σύψωμα*.

Τὸ *αἶρα* > *εἶρα* κατὰ τὸ *ψεῖρα*—κίς (Β. Φάβης).

Τὸ *λάλάδι* (ἀπ' τὸ *λάλα* Γ.Γ.Ε. α' 191) ἐγίνε *λιλάδι* (Κορ. Ἀτακ. δ' 291) κατὰ τὸ *λιθάρι*.

Τὸ *δειλιῶ* τὸ λένε στὴ Νάξο *δουλιῶ*, γιὰτὶ ὁ *δοῦλος* *δειλιᾷ* τοὺς ἀφεντάδες.

Τὸ *θαλάμι* (— τρύπα χταποδιοῦ) > *θολάμι* γιὰτὶ γύρο του τὰ νερά *θολώνουν*.

Τὸ *Ἀγιαμαρίνα* > *Ἀγιμαρίνα* κατὰ τὸ *Ἀγίληας* γιὰτὶ οἱ γιορτὲς τους εἶναι κοντὰ (17 καὶ 20 Ἰουλίου).

Σὲ μερικὰ χωριά λένε ἀντὶ *θὰ μᾶς ἔρθει* > *θὰ μᾶς οὔρθει* κατὰ τὸ ἐνικὸ *θὰ μοῦρθει*.

Τὴ *φρένα* στὴ Θήρα τὴν εἶπανε *φρόνα* κατὰ τὸ *φρόνιμος*.

Στὴ Θράκη τῆς Προποντίδας λέγαμε *πίκος* ἀντὶ *βίκος* (=τὸ κομμάτι τοῦδλου ποὺ τὸ στήνουνε γιὰ νὰ τὸ χτυπήσουνε μὲ τὴν ἀμάδα) κατὰ τὸ ὁμοιονόημο *πλί(ν)θος*.

Ἔτσι κοὶ ἀρχαῖοι εἶπαν ἀντίθετα *βόθρος* ἀντὶ *πόθρος* κατὰ τὸ συνεχφερόμενο *βαθύς*.

Ἀπὸ τὸ *ξερὸς* ἀντὶς τὸ *κονονικό** *ξεράλα* εἶπαμε *ξεραῖλα* κατὰ τὸ ὁμοιονόημο *καηλα* (ἀπ' τὸ *κάημα*).

Τὸ *κατακνιά* (< *κνῆς*) τὸ εἶπανε *κατακνιά* κατὰ τὸ: *ἀκνάτος* (< *agnatus*).

Τὸ *λαμπνυρίζω* < *λαγκουρίζω* κατὰ τὸ *λαγκουνίζω* (< *laguna*).

Τὸ *Καταφύγι* > *Καταφύμι* ἀπὸ τὸ *φύμι* (Ἑρμῶνη).

Τὸ *μετόπωρο* > *μεθόπωρο* σὰν τὸ *μεθάβριο*.

"Ετσι κι' ἀρχαίοι Ἴωνες τὸ ἀθέλω (=στραγγίζω) φιλτράω τὸ εἶπανε ἀθέλω κατὰ τὸ ὁμοιονόμο: ἀμέλω.

Ἐπίσης ὁ Ἡσύχιος ἔχει: *δυνδεκάτη* (=δωδεκάτη) κατὰ τὸ ἐνδεκάτη.

Τοῦ Ἡσύχιου τὸ *καταπότης* στὴ Ζάκυνθο τὸ εἶπανε *καταπίτης* ἀπὸ τὸ *καταπίνω*.

Μερικὲς μεταβολὲς φωνηέντων ἐξηγιῶνται πῶς προέρχονται γινόμενες πρῶτα κανονικὰ σὲ σύνθετα κι' ἀπ' ἀπτά ὕστερα περνᾶνε κατ' ἀναλογία καὶ στά ἀπλά πού χρησιμεύανε γιὰ δέφτερα συνθετικά λ. χ. *ἀπελπίζομαι > ἀπορπίζομαι* (Γ.Γ.Ε. β', 227 καὶ γ', 190 καὶ πάλι β' 184) κι' ἀπ' ἀπτό: *ἡ ὀρπίδα*.

ἀλογοοῦρά > ἀλογοορά κατ' ἀφομοίωση (Γ.Γ.Ε. γ', 223) κι' ἀπ' ἀπτό τὸ ἀπλό ὄρά (=οὐρά).

Εἶναι γνωστὸ πῶς τ' ἀρχαῖο ἀκλιτο οὐσιαστικὸ *χρη* (=ἀνάγκη) μὲ τὸν παρατατικὸ *ἦν*: *χρη ἦν* (εἶταν ἀνάγκη) συχωνέφθηκε δηλ. συμποφέρθηκε σὰν ἓνα *η*: *χρη ἦν* ὕστερα κατὰ τὰ ρήματα πήρε κι' ἀπὸ τὴ συλλαβική αὐξησι: δηλ. σὰν τὸ ἔδει εἶπαν καὶ *ἐχρη*. (Boisacq).

Σὰν ἀπτό λοιπὸν τὸ ἀρχαῖο ἴδια κι' ἀπαράλλαχτα ἔγινε στὸν Πόντο ἀπ' τὸ *ἱκανοί* εἰμάστε, νεοελληνικὸ ἰδιωματικὸ ρῆμα: *κανοίμαστε* — *κανοῖστε* — *κανοῖνται* καὶ πισῶδρομα στὸν ἐνικό: *κανοῖμαι* — *κανοῖσαι* — *κανοῖται*, σὰ νὰ εἶναι ἓνα ρῆμα, γιὰ τοῦτο στὸν παρατατικὸ παίρνει κανονικὴ συλλαβική αὐξησι: *ἐκανοῖμουν* — *ἐκανοῖσουν* — *ἐκανοῖνταν* κ. τ. λ.

Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

ΟΡΑΤΙΟΣ ΦΛΑΚΚΟΣ

ΩΔΗ 18η

ΣΤΗΝ ΑΦΡΟΔΙΤΗ

"Εἴησα ὥς τώρα περνώντας τὸν καιρὸ μου μὲ κορίτσια καὶ μὲ δόξα (1) πολέμησα. Τὴ λύρα καὶ τὰ ὅπλα πού στοὺς πολέμους εἶχα πάω νὰ κρεμάσω στὸν τοῖχο (2) ἀριστέρα τῆς Ἀναδυμένης (3) Ἀφροδίτης. Ἐδῶ! Ἐδῶ ἔλατε νάφειστε τίς λαμπάδες, τ' ἀντιστύλια καὶ τὰ βέλη πού μ' αὐτὸ τίς κλεισμένες θύρες (4) παραβιάζετε. Ὡ σὺ θεὰ πού τὴν εὐτυχισμένη Κύπρο προστατεύεις καὶ τὴ (5) Μέμφιδα, πού τὸ Σιθώνειο (6) χιόνι δὲν σκέπασε ποτέ, ἄγγιξε σύ, ὦ βασίλισσα μὲ τὴν οὐράνια ράβδο σου τὴν περήφανη χλόη.

1922 (Ἀπὸ τὸ λατινικὸ)

ΕΠΤΑΝΗΣΙΑ

(1) Ὁ Ὀράτιος μιλεῖ ἔτσι, γιατί ἦταν μεγάλος πιά στὴν ἡλικία. Τόσον αὐτός, ὅσο καὶ ὁ Ὀβίδιος παρεδέχοντο πῶς οἱ ἐρωτευμένοι μοιάζουν μὲ πολεμιστὲς πού ἀγωνίζονται ἐξ ἴσου.

(2) Τ' ἀγάλματα τῶν θεῶν ἦταν τοποθετημένα σὲ τρόπο πού νάχουν ἀριστέρα τὴν ἀνατολή, γιὰ νὰ ἐκπληρώνονται οἱ πόθοι τῶν προσκυνητῶν. Ἐθεωρεῖτο ἀριστος οἰωνός.

(3) Εἶναι τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀφροδίτης τοῦ Ἀπελῆ πού ὁ Αὐγουστος εἶχε τοποθετήσει στὸ νᾶο τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος.

(4) Ἦταν συνήθεια νὰ παραβιάζουν συχνὰ τίς θύρες τῶν ἐταίρων, ὅταν αὐτὲς ἀρνοῦντο νὰ τοὺς δεχτοῦν.

(5) Στὴ Μέμφιδα ὑπῆρχε μεγάλο ἄγαλμα τῆς Ἀφροδίτης, πού, κατὰ τὸν Στράβωνα μεταφέρθηκε ἐκεῖ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ἐθεωρεῖτο ἐξαιρετικὰ εὐνοομένη ἡ πόλις ἀπὸ τὴ θεά, γιὰ τὸ γλυκὸ τῆς κλίμα καὶ τὰ πλούτη τῆς.

(6) Ἡ Χλόη ἦταν ἀπὸ τὴ Θράκη, γιὰ τοῦτο ὁ Ὀράτιος θυμᾶται ἐδῶ τὸ Σιθώνειο χιόνι. Ἡ Χλόη περήφανη καὶ ψυχρὴ βασάνιζε τὸν ποιητὴ μὲ τὴν ἀδιαφορία τῆς.

ΝΙΚΟΤ Β. ΤΩΜΑΔΑΚΗ

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Στὸν ἐπίσκοπο Πέτρος κ. Διονύσιο
Μαραγκουδάκη ἀφιερώνω

Στὴν Κρήτη ἔχομε πολλὲς ἐκκλησίαι καὶ μοναστήρια τῆς Παναγίας. Καὶ τὸ καθένα διακρίνεται ἀπ' τὸ ξεχωριστὸ ἐπίθετο πού ἔχει ἡ θεοτόκος. Ἔτσι ἔχομε Παναγία Χρυσοσκαλίτισσα στὴν Κίσαμο, ἀδ: ἀφορο ἂν τώρα ἡ ἐκκλησία ἐφορτᾷ τῆς Ἀγίας Τριάδος. Ἔχομε Χρυσοπηγή στὴν Κυδωνία, Κερά ἢ Κερά Γωνία στὴν Κίσαμο, Κυρία Ἀκρωτηριανὴ στὴν Κριτσά καὶ στὸ Τοπλοῦ, Παναγία Ταυριδιανὴ στὴν Κριτσά, Π. Θυμανὴ στὰ Σφακιά, Παναγία Βιργιωμένη στὴν Ἱεράπετρα, Παναγία Φανερωμένη στὴ Σητεία, Γρά-Κερά στὸ Καστελλί τῆς Κισάμου, Π. τῆς Φαλάνδρας στὴν Πυργιώτισσα, Π. Ὀδηγήτρια στὸ ἴδιο μέρος, Π. Καρδιώτισσα στὸ ἴδιο μέρος καὶ παλαιότερα στὴν Πεδιάδα ὅπου τὸ σημερινὸ χωριὸ Κερά, Νεροχιονίτισσα στοὺς Μουρνιὲς Κυδωνίας καὶ Ξεροπηγαδιώτισσα στὸ Νίμπρος Σφακιῶν, Παναγία Σκαφιδιανὴ στὴ θέσι Σκαφιδάκια παρὰ τὰ Τεμένια Σελίνου, Μεσολαντίτισσα εἰκόνα πού βρίσκεται τώρα στὴ Βενετία, Σκορδυλιανὴ μεταξὺ Καλυβῶν καὶ Ἀρμένων Ἀπηκορώνου, Μεσοσπυρίτισσα στὸ Βουτὰ Σελίνου, Γουβερνιώτισσα στοὶ Ποταμιὲς Πεδιάδος, Πυργιώτισσα καὶ Μεραδιώτισσα στὴ Σηλιά Κισάμου.

Κι' αὐτὸ φυσικὰ τὸ νὰ ἔχη ἡ Παναγία πολλὰ ἐπίθετα δὲ συμβαίνει μόνο μὲ τὴν Κρήτη. Παρέθεσα μόνο Κρητικὰ παραδείγματα ὡς προχειρότερα, ἔχω ὅμως καὶ ἄλλων ἐπαρχιῶν μερικὰ ἀνάλογα δείγματα. Στὴ Ζάκυνθο ἔχομε περίφημο μοναστήρι τῆς Ἀναφωνήτρο(ι)ας, ὅπου ἔμεινε ὁ Ἅγιος Διονύσιος. Στὰ Καλάβρυτα τὴν περίφημη Ἀγία Λαύρα πού ἐφορτᾷ στὴν κοίμησι τῆς Θεοτόκου.

Στὴν Κηφισιά τὴν Παναγία τὴν Ξυδοῦ, στὴν Κέρκυρα τὴν Π. τὴν Περβλιώτισσα, τὴν Π. τὴν παλιοκαστριτίτισσα. Στὴν Ἡπειρὸ τὴν Π. τὴν Παλιοτριώτισσα, τὴν Π. τὴν Περιλίφτη, τὴν Π. τὴν Ἐλεοῦσα καὶ τὴν Π. τὴν Παρηγορίτισσα.

Στοὺς Σέρρες τὴν Π. τὴ Λιόκαλη. Στὴν Ἐλασσῶνα τὴν Π. τὴν Ὀλυμπιώτισσα, στὴ Μεσσηνία τὴ Χρυσοκελλαριά. Στὴν Κων(σταντινούπολιν) τὴν Παμμάχριστη, τὴν Κυριώτισσα, τὴν Βλαχαινωτίτισσα (τῶν Βλαχαινῶν), τὴν Ἀγιονορίτισσα, τὴν Π. τὴν Πανάχραντη. Στὸ Ἀγιονόρος τὴν Πορταῖτισσα τῶν Ἰβήρων.

Στὴν Τήνη τὴ Βαγγελίστρα, στὴ Σίφνο τὴ Χρυσοπηγή, στὴ Σκιάθῳ τὴν Κανίστρα καὶ τὴν Κατευδῶτρα. Στὴ Λακωνία τὴν Π. τῆς Ταραφῶνας, στὴν Ἀχαρνανία τὴ Μπρουςσιώτισσα (22 Αὐγούστου), στὸ Μιστρά τὴν Παντάνασσα. Στὴν Ἀθήνα τὴ Χρυσοκαστριτίτισσα, τὴ Σωτήρα, τὴν Κερά, τὴν Κερά Καντήλη, τὴν Ἀγία Κιουρά, Χρυσοσηλιώτισσα, τὴν Π. τὴ Βλασσαροῦ. Στὴ Μύκονο τὴν Π. τὴν Τουρλιανή, στὴ Μήλο τὴν Π. τὴ θαλασσιώτισσα. Στὸ Ἄργος τὴν Κεφαλασιώτισσα, στὴν Καλύμνο τὴν Π. τὴ Γαλακάνη καὶ τὴν Π. τὴν Κεραφήλη.

Καὶ ὁ ποιητὴς παράστησε τὸ Βουλγαροκτόνο νὰ προσφωνῇ τὴ

Θεοτόκο με περίσσια επίθετα ἀνεβαίνοντας στο ναό της στην Ἀκρόπολι :

Παντάνασσα, Ἐλεουσα,
Γλυκοφιλοῦσα, Ἀκάθιστη, Γιάτρισσα, Πονολύτρα,
Παραμυθιά, Περίβλεπτη,, Πανάχραντη, Ὁδηγήτρα,
Ἀναφωνήτρα, τριχερούσα, Βαγγελίστρα, Λαύρα,
Γοργοεπίκη, Ἀθηναία, Ρωμαία, Φανερωμένη.

(Κ. Παλαμᾶ Ἡ φλογέρα τοῦ βασιλιᾶ λόγος δέκατος)

Σε πολλοὺς θὰ γεννήθηκε ἡ περιέργεια νὰ μάθουν σὲ ποιά αἰτία ὀφείλεται ἡ ἐμφάνισι αὐτῆς τῆς Θεοτόκου ὑπὸ διάφορα ἐπίθετα καὶ ἡ ἀπονομή στὴ Θεομήτορα λατρευτικῆς πίστewς διαφορετικῆς στὰ διάφορα μέρη. Δὲν εἶναι δύσκολο νὰ παρατηρήσῃ κανεὶς ὅτι ἡ Π. ἡ Βαγγελίστρα τῆς Τήνου δὲ συμβιβάζεται μὲ τὴ Λαύρα τῶν Καλαβρύντων καὶ τὴν Κερά τῆς Κισάμου. Ὁ κόσμος ὅταν ἔχη τάξιμο θέλει νὰ τὸ δώσῃ σὲ ἓναν ἅγιον ὠρισμένο ὃχι μόνον ὀνομαστικά μὰ καὶ τοπικά. Τασσόμαστε σ' ἐκκλησίαις μπορεῖ νὰ πῇ κανεὶς. Σ' αὐτὸ συντελεῖ καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐορτῶν τῆς Παναγίας. Ἐχωρίζουμε τὴν Π. πού ἐορτάζει στοὺς 2 τοῦ Φλεβάρη, στοὺς 25 τοῦ Μάρτη, στοὺς 15 Αὐγούστου, στοὺς 8 Σεπτεμβρίου, 21 Νοεμβρίου κ.λ.π.

Ἄς γυρίσωμε στὴν ἀρχαιότητα γιὰ λίγο. Ἡ Ἀθηναῖα ἡ Πρόμαχος, ἡ Ἀλέα, ἡ Παρθένος, ἡ Ἐργάνη εἶναι θεότητες μὰ τὴν ἀλήθεια διαφορετικῆς. Ἡ μὲν εἶναι Ἀθηναῖα ὀπλισμένη ὡς βγήκε ἀπ' τὸ κεφάλι τοῦ Διὸς κατὰ τὸ γνωστὸ μῦθο, ἡ δεύτερη στὴν Ἀρκαδία ταυτίστηκε μὲ τὴν Ἀθηναῖα χωρὶς νᾶναι ἡ ἴδια Θεότητα, ἡ Παρθένος εἶναι ἡ σοφὴ καὶ ὃχι ἡ πολεμοχαρὴ, ἐνῶ ἡ Ἐργάνη εἶναι ἡ προστάτρια τῆς ἐργασίας.

Ἄς πάρωμε καὶ ἓναν ἄλλον θεό, τὸν Ἀπόλλωνα νὰ ποῦμε. Παραδέτω μερικά ἀπ' τὰ ἐπίθετα πού εἶχε. Φοῖβος, Λύκειος, Θαργῆλιος, Σμινθεύς, Παρνόπιος, Σμίνθιος, Ἐκάεργος, Ἐκατηβόλος, Ἐκρηβόλος, Κλυτότοξος, Ἀργυρότοξος, Μοιραγέτης, Ἐπικούρειος, Σωτήρ. Τὰ ἐπίθετα αὐτὰ ἔχουν σχέση μὲ τὸ φῶς καὶ τὴν ἡλιακὴ θεότητα πού φωτίζει, χτυπᾷ, βοηθεῖ καὶ σώζει. Ἀνάλογα μὲ τὸν τόπο τῆς λατρείας του καὶ τοὺς σχέσεις μὲ τὰ ποίμνια εἶναι τὰ ἐπόμενα ἐπίθετα. Ἀγραῖος, Νόμιος, Ἀγνιεύς, Οἰκιστής, Ἀγρεύς, Ἀκτιος, Λευκάτας, Αἰγλήτης, Ἀναφαῖος, Ἰσμήνιος, Ποίμνιος, Ἐπιμήλιος, Τράγιος, Ἀρνοκόμης, Μαλόεις, Γαλάξιος. Εἶναι ἀκόμα Μουσηγέτης σὰ θεὸς τῆς μουσικῆς. Λοξίας σὰ θεὸς τῆς μαντικῆς, καὶ ἀκόμα εἶχε καὶ ἄλλα ἐπίθετα : Κάρνειος, Πατρῶς, Δελφίνιος, Οἰκιστής, Δωματικός, Ἐμβάσιος, Ἐκβάσιος. Εὐριβατήριος, Εὐρύαλος, Φαναῖος, Ἀλεξίκακος καὶ Ἀποτρόπαιος, Βλέπωνε λοιπὸν ὅτι ἓνας θεὸς ἔχει τρεῖς δωδεκάδες περίπου ἐπίθετα πού τὸ καθένα ἔχει τὸ λόγο του. Πίσω ἀπ' τὸ ἐπίθετο κρύβεται ἡ εἶναι καὶ φανερός ἡ μῦθος ἀναφερόμενος σ' ἓνα γεγονός σχετικὸ μὲ τὸν θεὸ ἢ ἰδιότητά του, ἢ ἀρχικὴ του λατρεία ἀπ' τοὺς διάφορους λαούς. Καὶ τὰ ἐπίθετα αὐτὰ εἶναι μόνον τῆς δικῆς μας γλώσσας χωρὶς νὰ χρησιμοποιοῦμε οὔτε ὅσα ποιητικῶς ἀποδίδονται στὸ γινὸς τῆς Μητοῦς, οὔτε ὅσα ἡ Λατινικὴ θρησκεία ἀπέδιδε στὸν ἀδελφὸ τῆς Ἀρτέμιδος. Ὁ Λοξίας τῶν Δελφῶν καὶ ὁ Ἀπόλλων τῆς Δήλου ἦσαν διαφορετικοὶ βέβαια καὶ μετὰ τοὺς καὶ μὲ τὸν Αἰγύπτιο Βάουλ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνατολικὰς θεότητες, ὅλοι ὁμοῦ συμβόλιζαν τὸ φῶς, τὸν ἥλιο. Πῶς προῆλθαν οἱ διάφορες θεότητες καὶ πῶς ἐνώθη-

καν σὲ ἓνα πρόσωπο καὶ πῶς ἀποδόθηκε στὸν ἴδιο θεὸ ἡ μυθολογία πολλῶν τοπικῶν θεοτήτων δὲ θὰ ἐξηγήσωμε ἐδῶ. Εἴτε τὴν εὐλογὴ νεωρῖα τοῦ Εὐημέρου δεχτοῦμε εἴτε καμμιά νεώτερη, τὸ πρᾶγμα θὰ τὸ καταλάβωμε σὰν ἐρῶμε στα δικὰ μας τὰ χρόνια καὶ στοὺς δικούς μας τοὺς θεούς.

Ἡ ἐπίσημη χριστιανικὴ ἐκκλησία δὲν ἔχει φυσικὰ θεοποιήσει τὴν θεοτόκο. Μὰ οἱ θεοὶ δὲν ἐπιβάλλονται οὔτε μὲ κανόνες οὔτε μὲ διατάγματα, ὅσο μὲ τὴ λατρεία τῶν πιστῶν. Καὶ στὴν Παρθένον δὲν ἀποδίδεται μονάχα τιμὴ μὰ καὶ λατρεία.

Τὸ γιὰ τὴν λέμε θεοτόκο εἶναι εὐνόητο. Ἐπίθετο παλιὸ τῆς Μοριάμ πού οἱ Νεστοριανοὶ θέλησαν νὰ τὸ τρέψουν σὲ Χριστοτόκος. Παρθένος λέγεται ἡ Παναγία γιὰ κατὰ τὰ εὐαγγέλια χωρὶς νὰ γνωρίσῃ ἄντρα ἔκαμε τὸ Χριστὸ «ἐκ πνεύματος ἁγίου». Ὑπάρχει στὴ σημερινὴ Παρθένον ἄραγε ἀνάμνησι τῆς Παρθένου Ἀρτέμιδος τῆς Δικτυναίας, τῆς Βρυτομάριος ἢ Βρυτομάριος (γλυκειᾶς παρθένος); Μερικοὶ τὸ νομίζουν καὶ αὐτὸ, μὰ εὐκολώτερα συσχετίζουμε τὸ ἐπίθετο τοῦ Παρθένος μὲ τὸ ἴδιο ἐπίθετο τῆς Ἀθηναῖς. Στὸν ἴδιο βωμὸ λατρεύτηκε καὶ ἡ κόρη τοῦ Διὸς καὶ ἡ μητέρα τοῦ Χριστοῦ. Καὶ αὐτὴ ἡ σύμπτωσι δὲν ἔγινε μόνον στὸν Ἰσραθηνῶνα τῶν Ἀθηνῶν, μὰ χωρὶς ἄλλο καὶ ἄλλου.

Γενικὰ κάνω ἐδῶ αὐτὴ τὴν κατάταξι: τὰ ἐπίθετα πού ἀποδόθηκαν στὴ Μοριάμ εἶναι δύο μεγάλων κατηγοριῶν. Τα λόγια πού δόθηκαν ἀπὸ συγγραφεῖς καὶ ποιητῆς ἐκκλησιαστικούς καὶ ὑμνογράφους καὶ πού δὲ δι-σώθηκαν ὡς σήμερα στὴν κοινὴ ὁμιλία καὶ τὰ λαογραφικά νὰ ποῦμε πού κυρίως μᾶς ἐνδιαφέρουν. Δὲν ξαίρω π. χ. ἂν λέμε Π. ἡ Κεχαριτωμένη ἢ ἡ Ὑπέρμαχος Στρατηγὸς ἢ ἡ Νύμφη Ἀνύμφεντος, ἐπίθετα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τοῦ Ρωμανοῦ τοῦ μελωδοῦ. Λέμε ὅμως ἡ Περίβλεπτη, ἡ Κερά ἢ Παντάνασσα.

Γιὰ νὰ ἐξετασθοῦν τὰ λαογραφικά ἐπίθετα τῆς θεοτόκου καλύτερα τὰ γυρίζουμε στὰ ἐξῆς μέρη.

Ἐπίθετα προσερχόμενα ἀπ' τὴν ποίηση καὶ τὴν τέχνη γενικὰ

Ἡ ποίηση τὴν ὠνόμασε Ὑπέρμαχον, Περίβλεπτον, Γοργοεπίκον, Παμμακάριστον, Πανάχραντον, Πανιάνασσαν. Ἔτσι ἔχομεν Περμάγῳ (καὶ κύριον ὄνομα), Περίλιπτη στὰ Γιάννινα, Γοργοεπίκορ (Ἄγ. Ἐλευθέριος) στὴν Ἀθήνα, Παμμακάριστο (Μολλᾶ Ἀλῆ Φεναρὶ) στὴν Πόλι, Πανιάνασσα στὸ Μυστιᾶ. Στὴ ζωγραφικὴ ὀφείλομε ἄλλη κατηγορία ἐπιθέτων τῆς Παναγίας: Πλαιυτέρα, βρεφοκρατοῦσα, Κυρά (Κυρία τῶν ἀγγέλων). Ἀπ' τὸ τροπάριο πού λέει «τὴν γὰρ σοι μῆτραν θρόνον ἐποίησε καὶ τὴν σὴν γαστέρα πλατυτέραν οὐρανῶν ἀπειργάσατο», οἱ ἁγιογράφοι παρᾶστησαν τὴν θεοτόκο μὲ πλαυτέρη γαστέρα πάνω ἀπ' τὸ ἱερό, καὶ ἀπὸ καὶ κάθε εἰκόνα τῆς σ' αὐτὴ τὴ θέσι λέγεται «πλαυτέρα». Βρεφοκρατοῦσα εἶναι ἡ Παναγία πού στὰ χέρια τῆς κρατᾷ τὸ θεῖον βρέφος. Ἡ Κυρία τῶν Ἀγγέλων μένει ὃχι μόνον στὰ σκαλάρια μὰ καὶ στα τοπωνυμικά «ἡ Κυρά γωνιά» π.χ. Κουβουκλαροσία εἶναι εἰκόνα τῆς κοιμηθείσας πού παριστάνει τὴν θεοτόκο νεκρὴ στὸ κουβούκλιο.

2) Ἐπίθετα ἀνάλογα μὲ τοὺς ἐορτές της. Τέτια εἶναι τὰ ἐξῆς: Ἡ Παναγία, δηλαδὴ ἡ ἐκκλησία, ἡ Παναγία πού ἐορτάζει στοὺς 2 τοῦ Φλεβάρη. Ἡ Μεσο(πα)παντίτισσα, ἡ εἰκόνα, ἐκκλησία, θεοτόκος.

πού εορτάζει στοίς 13 τοῦ Γεννάρι. Ἡ Βαγγελίστρα πού εορτάζει τοῦ Εὐαγγελισμοῦ στοίς 25 τοῦ Μάρτη, ἡ Ἀκάθεστη. κλπ.

3) **Ἐπίθετα ἀπὸ θαῦματα καὶ περιστατικά** ἀποδιδόμενα στὴ θεοτόκο. Γιὰ τὸ θαῦμα τῆς Ζωοδόχου πηγῆς στὴν Κων(σταντινού)πολιν τὴν εἶπαν Χρυσοπηγή. Φανερωμένη γιατί φανερώνεται στοὺς πιστοὺς. Ὁδηγή-τρο(ι)α γιατί τοὺς δδηγεῖ. Μυρτιδιώτισσα γιατί ἡ εἰκόνα της βρέθηκε μέσα σὲ μυρτιές, Πορταίτισσα ἀπὸ ἓνα θαῦμα στὴ μονὴ τῶν Ἰβήρων πού μᾶς ἐξιστόρησε ὁ Μωραϊτίδης, Κατευοδότρα γιατί κατευοδώνει τοὺς ναυτικούς (Παπαδιαμάντης: Ἀγνάντεμα).

4) **Ἐπίθετα τοπωνυμικά καὶ κτητικά.** Παλαιοκαστριώτισσα ἐκείνη πού μένει στὸ Παλιὸ Κάστρο, Σκορδελλιανὴ αὐτὴ πού ἀνῆκε στὴν οἰγένεια Σκορδέλληδων. Ἔτσι Βλαχαιρινιώτισσα (καὶ Βλαχαιρωνίτισσα), Ὀλυμπιώτισσα, Καριώτισσα, Πυργιώτισσα, Κυραψηλή, Γαλατιανή.

Γιὰ τὸν ἀπλοῖκό κόσμο εἶχε πάντα σημασία ἡ Παναγία γιὰ τὴ δύναμι πού εἶχε κοντὰ στὸ γιό της. Κι' οἱ ἀπλὲς γυναῖκες παρακαλοῦσαν τὴν Πονολύτρα νὰ τοῖς ἐλευθερώσῃ, ἀπ' τοὺς πόνοους, τὴ Φανερωμένη νὰ φανερώσῃ στὸ παιδί τους τὸν ἴσιο δρόμο, τὴν Παραμυθιά καὶ τὴν Παρηγορήτρα νὰ τοῖς παρηγορήσῃ. Καὶ σιγὰ-σιγὰ ξεχωρίσαμε τὴ μιὰ ιδιότητα ἀπ' τὴν ἄλλη τόσο, ὥστε νὰ νομίζουμε ὅτι κάθε μιὰ ἐκκλησία εἶναι εἰδικὴ γιὰ κάποια ἀσθένειαν· σ' αὐτὸ συνετέλεσε κι' ἡ προπαγάνδα τῶν μοναχῶν πού ἀνασκαλεύουν τὴ λαϊκὴ φαντασία καὶ ἐξεγείρουν τὴν πίστι τῶν Χριστιανῶν στὰ περιεργότερα πράγματα.

Στὴν ἐπιστημονικὴ ἔρευνα εἶναι χρήσιμος ἡ περισυλλογὴ τόσο τῶν ζωντανῶν, ὅσο καὶ τῶν λογίων ἐπιθέτων τῆς θεοτόκου, ὅσα ἡ χάρις τῆς ἀπέχτησε ὄχι μόνο στὸ φιλόδοξο Βυζάντιο καὶ στὴν κληρονόμο του τὴ νέα Ἑλλάδα μὰ καὶ στοὺς γειτονικοὺς μας καὶ μακρυνοὺς λαούς. Ἀπ' τὰ ἐπίθετα θὰ διαφωτιστοῦμε καὶ σὲ ζητήματα ἱστορικὰ γιὰ τὸ χτίσιμο μοναστηριῶν, γιὰ τὴν ἔχτασι τῆς φήμης τοπικῶν ἀγίων καὶ παρόμοια. Καὶ θὰ μάθουμε ἡ Virgo, ἡ Παρθένα, ἡ Madonna, ἡ Notre dame, ἡ Santa madre πόσῃ ἀπῆχησι καὶ ποιά εἶχε στοίς ψυχὰς τῶν διαφόρων λαῶν καὶ πῶς καθέννας τους τὴν ἐφαντάστηκε, πῶς τὴν συνέδεσε μὲ τοπικὲς λατρεῖες, μὲ εἰδωλολατρικὲς παραδόσεις, μὲ θρόλους αἰώνων. Πῶς ἡ κάθε ποίησι τὴν ὕμνησε καὶ τί ἐπερίμενε ἀπ' τὴν παντοδυναμία της. Καὶ εἶναι εὐνόητο πῶς τὰ ἐπίθετα τῆς Θεοτόκου κι' ἡ δόξα της εἶναι μεγάλη στοῖς χῶρες πού ἐπικρατεῖ εἴτε τὸ δρθόδοξο εἴτε τὸ δυτικὸ δόγμα. Οἱ προτεστάντες οὔτε στοὺς ἀγίους οὔτε στὴ Θεομήτερα διατήρησαν τὴ λατρεία τῆς μεσαιωνικῆς ἐκκλησίας πού στὴ χώρα μας σώζεται ἀκόμα στοῖς μέρες μας.

Χανιά Γενάρης 1930

N. B. ΤΩΜΑΔΑΚΗΣ

ΑΛ. ΒΕΓΓΙΝΟΓΛΟΥ

Η ΦΥΓΗ

ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΤΡΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΤΕΣΣΕΡΕΙΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

ΠΡΟΣΩΠΑ

Γεώργιος Σταῦρος, γραμματεὺς τοῦ Βελῆ, Πασᾶ Μωρηᾶ
Θάλεια Γκρόπιους, σύζυγος τοῦ Ἀγγλου Προξένου στὸ Τρίκερι
Φίλιππος Γκρόπιους, Ἀγγλος Προξένος στὸ Τρίκερι
Βάγνερ, ζωγράφος καὶ ἀπεσταλμένος τοῦ Πρίγκιπος τῆς Βαυαρίας
Τζῶν Μόουρ, ἀντιπρόσωπος τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου
Βελῆς, Πασᾶς τοῦ Μωρηᾶ
Σερῖφ Ἀγᾶς, ἀπεσταλμένος τοῦ Ἀλῆ, Πασᾶ τῶν Ἰωαννίνων
Βαρῶνος Χάλερ τοῦ Χαλερστάιν, ἀρχαιολόγος
Φόστερ, ἀρχαιολόγος
Λίνκχ, ἀρχαιολόγος
Κόκρελ ἀρχαιολόγος
Στάκελμπεργκ, ἀρχαιολόγος
Λέη, ἀρχαιολόγος
Ἀχμέτ, ἀξιωματικὸς τοῦ Μαχμούτ, Πασᾶ τοῦ Μωρηᾶ, διαδόχου τοῦ Βελῆ.
Α' Φύλαξ
Β' Φύλαξ
Μανῶλης, ὑπηρέτης
Σίμος, ὑπηρέτης
Νερούλια, ὑπηρέτρια

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ

Ἡ σκηνὴ παρουσιάζει δωμάτιο, εἶδος προθαλάμου, φτωχικοῦ σπιτιοῦ, στὸ Ριζόκαστρο, χωρὶς τῆς Ἡλίδος, στὴ δυτικὴ πελοπόννησο. Πάτωμα, ταβάνι ξύλινα, μαυρισμένα ἀπ' τὴν πολυκαιρία. Ὁ γυῖος τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ καὶ Πασᾶς τοῦ Μωρηᾶ, Βελῆς, γυρίζοντας ἀπὸ μιὰ περιοδεία, στάθηκε γιὰ νὰ τελειώσῃ μερικὲς ὑποθέσεις καὶ νὰ ἀναπαυθῇ λίγο. Ἐνα νιβάνι, ἓνα τραπέζι, δύο-τρία καθίσματα, ἓνα χαλί καὶ μερικὰ ἄλλα ἀντικείμενα τοποθετηθῆκανε βιαστικά στὸ δωμάτιο αὐτὸ γιὰ νὰ τὸ καταστήσουν εὐπρόσωπο, χωρὶς ὅμως νὰ διαλυθῇ ἡ ἐντύπωση τῆς ταπεινότητος, τοῦ ἀδειανοῦ πού κυριαρχεῖ. Δυὸ παράθυρα καφασωτά. Μιά πόρτα στὸ βάθος, πού δίνει στὰ ἰδιώτερα διαμερίσματα τοῦ Βελῆ Πασᾶ. Ἀλλὴ πόρτα δεξιὰ πού συγκοινωνεῖ μὲ τὴν ἐξοδο τοῦ σπιτιοῦ.

Τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, μέσα ἀπ' τὰ κσφάσια φωτίζει ἐλαφρὰ τὸ δωμάτιο πού εἶναι μᾶλλον σκοτεινόν.

Ἀρχὲς Σεπτεμβρίου 1812

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΣΚΗΝΗ Ι

Γεώργιος Σταῦρος, Σερῖφ Ἀγᾶς, Α'. Φύλαξ, Β'. Φύλαξ
ΔΗΜΟΚΛΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΒΔΟΜΗ
ΜΟΨΟΦΙΣΤΑΝ ἀναβαίνει τὴν αὐλαία, οἱ δύο φύλακες μὲ κοντὸ ἀμπέχωνο, βράκα, σαρίκι παρδαλὸ, καθισμένοι διπλοπόδι σὲ μιὰν ἄκρη τῆς σκηνῆς, παίζουν κοντσίνα.

Α' φύλαξ.—(ρίχνοντας τὸ τελευταῖο χαρτί πού κρατοῦσε.)—Φάντης!
Β' Φύλαξ.—Μ' ἔφαγες σκυλί! (Μετροῦνε βιαστικά τὰ χαρτιά τους.

Α' Φύλαξ.—Χαρτιά-σπαθιά τρία καὶ δύο πάστρες: πέντε, ἔξη, ἑφτά, ὀχτώ, ἔντεκα, δώδεκα...

Β' Φύλαξ.—Μὲ περὶ τρία γιούνια ...

Α' Φύλαξ.—Ἐξή γρόσια.

Β' Φύλαξ.—Στὸ λογαριασμό!

Α' Φύλαξ.—(συνοφρονούμενος). Τί;

Β' Φύλαξ.—(εἰρωνικά). Στὸ λογαριασμό, εἴπαμε!

Α' Φύλαξ.—Μοῦ χρωστάς ἤδη εἴκοσι γρόσια...

Β' Φύλαξ.—Θὰ γίνουν εἰκοσιεῖς.

Α' Φύλαξ.—(ὕψωνοντας τὴ φωνή). Θέλω νὰ μὲ πληρώσης!

Β' Φύλαξ.—Κι' ἐγὼ ἄλλο τόσο. Ἐλα ὁμως πού ὁ Ἐκλαμπρότατος Ἀφέντης μας-πού ὁ Ἀλλάχ νὰ παίρνῃ μέρες καὶ νὰ τοῦ δίνῃ χρόνια κι' ὁ Μωάμεθ νὰ τὸν ἔχῃ γερό καὶ μεγάλο-μᾶς καθυστερεῖ τόσους μισθοὺς! Χτὲς εἶπε πῶς ὅταν πᾶμε στὴν Τριπολιτσᾶ θὰ μᾶς ξοφλήσῃ. Ἐχε λίγη ὑπομονή...

Α' Φύλαξ.—Ἐδῶ ἔχει πλούσιους τσελεμπήδες. Πήγαινε ζήτησε δανεικά...

Β' Φύλαξ.—Ἐξυπνος εἶσαι! Γιατί δὲν πᾶς ἐσύ;

Α' Φύλαξ.—Σοῦ χρωστάω ἐγώ;

Β' Φύλαξ.—Ναί ἔχεις δίκιο, ἐγὼ σοῦ χρωστάω, ἀλλὰ θέλω καὶ τὸ τομάρι μου. Οἱ καιροὶ ἀλλάξανε. Καθένας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἀφορεσμένους ἔχει κάτω ἀπ' τ' ἀντερί του ἓνα πιστόλι... Δὲ φοβοῦνται τώρα τώρα. Σοῦ τὴν ἀνάβουν ὡς πού νὰ πῆς...

Εἰσέρχονται ὁ Γεώργιος Σταῦρος κι' ὁ Σερίφ Ἀγάς, ἀπ' τὴ δεξιὰ πόρτα, συζητώντας. Ὁ πρῶτος φορεῖ ρεδιγκότα βελούδινη *vert boniteille* καὶ κοντὸ καφέ πανταλόνι, κολλημένο στὸ σῶμα. Ψηλὲς γκέτες συμπληρώνουν τὴν ἐνδυμασίαν του. Εἶναι ἐπιμελὲς ἔξυρισμένος. Μαλλιά λίγα. Μιά τούφα καταλήγει σὲ μύτη, στὸ μέτωπο, ὅπως αὐτὴ πού εἶχε ὁ Ναπολέον ἐπὶ τῆς βασιλείας του. Γενικῶς ἡ ἐμφανισὴ του θυμίζει ἀστὸ τῆς πρώτης αὐτοκρατορίας. Ὁ Σερίφ Ἀγάς φορεῖ ἐθνικὴ στολή, Ἀμπέχωνο καὶ βράκα βαθυκύανη, μὲ πολυτελὴ κεντήματα κόκκινα καὶ χρυσᾶ. Μεγάλο σπαθί στὸ πλάι. Στὴ μέση πέτσινη ζώνη μὲ πιστόλι, ἔγχειρίδιο, σφαίρες, κτλ. Γκέτες ἡμίψηλες μὲ σπηρούνια. Ἀσπρο μεταξωτὸ σαρίκι. Ἀσπρο ποδήρη μανδύα. Μουστάκι καὶ γένι κατὰμαυρα.

Γεώργιος Σταῦρος.—Δὲν ἔχωμε χοήματα (Βλέπει τοὺς φύλακες καὶ τοὺς πλησιάζει θυμωμένος). Βοὲ κοπρόσκυλα, τί γυρεῦετε ἐδῶ;

Α' Φύλαξ.—(πού σηκώθηκε). Φυλάγουμε τὸν Ἐκλαμπρότατο ἀφέντη μας —πού ὁ Ἀλλάχ νὰ κόβῃ μέρες καὶ νὰ τοῦ δίνῃ χρόνια κι' ὁ Μωάμεθ νὰ τὸν ἔχῃ γερό καὶ μεγάλο...

Γεώργιος Σταῦρος.—Ὁ Ἀλλάχ θὰ τοῦ δίνῃ χρόνια καὶ χωρὶς νὰ τὸν φυλάγετε σεις! Ἐκκουπισθίτε ἀπὸ δῶ...

Β' Φύλαξ.—Μὰ Εὐγενέστατε, ὁ Ἐκλαμπρότατος πού ὁ Ἀλλάχ.

Γεώργιος Σταῦρος.—(αὐστηρά, δυνατά). Τραβάτε ἀπὸ δῶ, σὰς εἶπα! Οἱ φύλακες ἐξέρχονται. Οἱ δύο ἄνδρες κάθονται στὸ ντιβάνι.

Γεώργιος Σταῦρος (σκεπτικά).—Ἡ Πύλη ἔχει ἀσχημούς σκο-

πούς. Ἐνα γεγονὸς μὲ ξαφνίζει. Γιατί ὁ Ἀλῆ Πασᾶς δὲν προσπαθεῖ νὰ συνθηκολογήσῃ;

Σερίφ Ἀγάς, (μὲ φρίκη).—Εἶναι δυνατόν!

Γεώργιος Σταῦρος.—Ἀκούη λιγώτερο δυνατό εἶναι ν' ἀντιμετωπίσῃ δόλοκληρη Αὐτοκρατορία!

Σερίφ Ἀγάς.—Ὁ Ἀλῆ Πασᾶς εἶναι ἰσχυρὸς. Ὅλη ἡ Γραικιά εἶναι μὲ τὸ μέρος μας...

Γεώργιος Σταῦρος, (κουνώντας τὸ κεφάλι).—Ἀσήμαντη βοήθεια...

Σερίφ Ἀγάς.—Ἀσήμαντη ἢ ὄχι, αὐτὸ θὰ τὸ δοῦμε. Πρὸς τὸ παρὸν δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ἄλλοιῶς. Τὰ πράγματα προχωρήσανε πολὺ γιὰ νὰ ζητήσῃ μιὰ φιλικὴ λύση, πού, ἄλλωστε εἶναι σχεδὸν βέβαιο πῶς θ' ἀπορρίψῃ ὁ Σουλτάνος. Μὰ κι' ἂν τὴν δεχτῇ, εἶναι λιγώτερο βέβαιο πῶς τὸ κεφάλι τοῦ Ἀλῆ θὰ πέσῃ; Ἡ ἐνοπλὴ ἀμυνα εἶναι ἀκόμα τὸ καλύτερο... Ἄν οἱ Γραικοὶ τὸν βοηθήσουν, ποίος ξέρει μιὰ μέρα...

Γεώργιος Σταῦρος, (πού ἔξαφνα δείχνει μεγάλο ἐνδιαφέρον).—Ναί, λοιπόν;

Σερίφ Ἀγάς, (σκεπτικός, τὰ μάτια ἀπλανῇ).—μπορεῖ, μπορεῖ κι' οἱ Ρωμηοὶ ν' ἀποινιάξουν τὴ σκλαβιά...

Γεώργιος Σταῦρος.—Μήπως ἀκουσεσ ποτὲ τὸν ἴδιο τὸν Πασᾶ νὰ λή τέτοιο πρᾶμμα;

Σερίφ Ἀγάς (ρεμβώδης).—Εἶναι ὁ μεγαλύτερός του πόθος. Μόνο...

Γεώργιος Σταῦρος.—Μόνο;

Σερίφ Ἀγάς.—Οἱ Γραικοὶ δὲν ἔχουν πεποίθησι στὶς προθέσεις του, ἐμπιστοσύνη στὴν εἰλικρινείᾳ του... Νομίζουν πῶς θὰ τοὺς ξεγελάσῃ... (Μιὰ παύση). Θᾶπρεπε...

Γεώργιος Σταῦρος (σιγά, μὲ μεγαλύτερο ἐνδιαφέρον).—Θᾶπρεπε;

Σερίφ Ἀγάς (ἀπότομα).—Μοῦ εἶπαν πῶς ὑπάρχει κάποιος σύνδεσμος ἔξω, στὴ Μοσχοβία... Ἐνας μυστικὸς σύλλογος πού ἐργάζεται γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῶν Ἑλλήνων... (Στρέφεται πρὸς τὸ Γεώργιο Σταῦρο). Ἐσὺ ξέρεις τίποτα;

Γεώργιος Σταῦρος (μ' ἀνεπαίθητο δισταγμό).—Τί θὰ μπορούσε νὰ κάνῃ αὐτὸς ὁ σύλλογος ἂν πραγματικῶς ὑπῆρχε;

Σερίφ Ἀγάς.—Θὰ εἶχε τὸ κύρος νὰ συγκεντρώσῃ τίς ἐγκατεσπαρμένους δυνάμεις τῶν Γραικῶν, νὰ ἔλθῃ εἰς διαπραγματεύσεις μὲ τὸν Ἀλῆ, νὰ πάρῃ ἐγγυήσεις, νὰ...

Γεώργιος Σταῦρος (ἡ ἰδέα δὲν εἶναι κακὴ).—Ἀλλὰ θὰ ἔπρεπε πρῶτα νὰ ἐρωτηθῇ ὁ Ἀλῆς ὁ ἴδιος...

Σερίφ Ἀγάς (χαμογελώντας).—Εἴμαστε παλιοὶ γνώριμοι, Γιώργο. νομίζω, καὶ ξέρεις πῶς ἡ ἐκτίμησις κ' ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ γιὰ τὸ δοῦλο σου εἶναι...

Γεώργιος Σταῦρος (μ' ἓνα κτύπημα τοῦ χεριοῦ).—Ξέρω, ξέρω...

Σερίφ Ἀγάς (πού ἀναψὲ τὸ τσιμποῦκι του καὶ ξαπλώνεται στὸ ντιβάνι).—Τὸ ζήτημα εἶναι πού θὰ μπορούσε νὰ βοηθῇ κανεὶς αὐτοὺς τοὺς χοιρτανοὺς πού κοίβονται σὰν τὴν ντροπαλὴ παρθένα...

Γεώργιος Σταῦρος.—Ποίος ξέρει...

Σερίφ Ἀγάς (διερευνητικά).—Εἶναι ἀλήθεια πῶς εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ τηροῦν τὴ μυστικότητα ἐπὶ ποινῇ θανάτου;

Γεώργιος Σταύρος.—Τὶ περίεργος πού εἶσαι, Ἀγᾶ μου! Μὲ ρωτᾷς σαματὶς ἐγὼ ξέρω περισσότερα ἀπὸ σένα...

Σερῖφ Ἀγᾶς (βάζοντας τὸ χέρι στὸ γόνατο τοῦ συνομιλητοῦ του).—Εἶσαι Γραικός!

Γεώργιος Σταύρος.—Γεννήθηκα στὸ σεράγι τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ...

Σερῖφ Ἀγᾶς.—Δὲν ἔχει σημασία. (Γελᾷ). Ἀλλωστε ξέρεις πολὺ καλὰ πὼς ὁ Ἀλῆ Πασᾶς δὲν ἦταν ποτὲ ἐξαιρετικὰ ἐθνικόφρων... (Μὲ φωνὴ χαμηλὴ, πειστικῇ). Δουλόν, δὲν ἄκουσες, δὲν εἶδες ποτὲ τίποτα;

Γεώργιος Σταύρος.—Ποτέ.

Σερῖφ Ἀγᾶς (κυττάζοντας τὸ γραμματέα δι'ιπεραστικά). Καλὰ, Γιώργο, καλὰ...

Γεώργιος Σταύρος, (ἐπιθυμῶντας ν' ἀλλάξῃ θέμα ὁμιλίας.—Πότε εἶδες γιὰ τελευταῖα φορὰ τὸ γέρο μου;

Σερῖφ Ἀγᾶς.—Δυὸ μέρες πρὶν φύγω ἀπ' τὰ Γιάννενα. Κι' ὁ θεῖος σου ὁ Μανώλης εἶναι στὴν Πάργα. Κι' δυὸ θέλανε νὰ μείνουν κοντὰ στὸν Πασᾶ. Ἀλλὰ τί νὰ τοὺς κάνωμε; Εἶναι πολὺ γέροι... Ἐδῶ θέλωμε ἄντρες γερούς γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσωμε τὴν κατάσταση. Τὸς τὸ εἶπα. Ἦταν ἀπελπισμένοι. «Νὰ πῆς τοῦ Γιώργου,» μοῦ εἶπαν (ὁ Σερῖφ Ἀγᾶς χαμογελᾷ κι' ἐπιμένει στὶς λέξεις του) «πὼς αὐτὸς πρέπει νὰ κάνῃ ὅ,τι δὲν μπορέσαμε νὰ κάνωμε ἡμεῖς γιὰ τὸν Πασᾶ...

Γεώργιος Σταύρος.—Ἦταν περιττὸ νὰ μοῦ τὸ ὑπενθυμίσουν. Ἐγὼ ξέρω τὸ καθήκον μου...

Σερῖφ Ἀγᾶς (βάζοντας τὸ χέρι στὸν ὄμο τοῦ Γ. Σταύρου).—Ἄκουσε, Γιώργο, μοῦ ἤρθε μιὰ ἰδέα. Ἄν ὁ Βελῆ Πασᾶς σοῦ ἀνέθετε, εἰδικῶς ἐσένα, νὰ προσπαθήσῃς νὰ ἐρῇς εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἀνδρώπους τοῦ συλλόγου αὐτοῦ, θὰ μποροῦσες νὰ τὰ καταφέρῃς;

Γεώργιος Σταύρος (διστακτικῇ).—Δὲν ξέρω. Θὰ ἔπρεπε νὰ δῶ...

Σερῖφ Ἀγᾶς (μὲ κάποια ἀόριστη ἱκανοποίηση).—Ἄλλο πρᾶμμα τώρα. Αὐτὰ πού μοῦ εἶπες γιὰ τὸ ἱππικὸ δὲν ἐπιδέχονται τροποποίηση;

Γεώργιος Σταύρος.—Δὲν πρόκειται περὶ τροποποιήσεως. Εἶχαμε χίλιους πεντακόσιους καβαλλοῦδες. Οἱ πεντακόσιοι εἶναι στὴ Μάνη γιὰ νὰ κατασείλουν κάποια ἐξέγερση. Ἐκατὸ στείλαμε στὴν Ἀθήνα, κατόπιν αἰτήσεως τοῦ Σερδάρη. Χρειάζονται τὸ λιγώτερο διακόσιοι ἀκόμα γιὰ τὴν ἀσφάλεια τοῦ Μωρητᾶ. Μένουν ἑφτακόσιοι. Ἀλλὰ εἶναι ἀμφίβολο ἂν θὰ μπορέσουν νὰ φύγουν οἱ μισοί. Δυὸ μῆνες τώρα δὲν πληρώσαμε ἓνα γρόσι γιὰ μισθοὺς. Ἀφίνω τίς ζωοτροφίες καὶ τὰ ἄλλα ἐξοδα...

Σερῖφ Ἀγᾶς.—Θὰ τοὺς πληρώσωμε!

Γεώργιος Σταύρος.—Πότε;

Σερῖφ Ἀγᾶς.—Δὲν μπορῶ νὰ σοῦ καθορίσω...

Γεώργιος Σταύρος.—Ναί, ξέρω... ἀλλὰ δὲν τρῶνε πιά ὑποσχέσεις!

Σερῖφ Ἀγᾶς.—Ἄκουσε, ἐγὼ νομίζω...

Γεώργιος Σταύρος (πού σηκώθηκε).—Ἀφισε, θὰ πάω νὰ δῶ τί κάνῃ ὁ Βελῆς. Εἶναι προτιμώτερο νὰ μιλήσῃς ἀπ' εὐθείας μαζί του...

Εἴσοδος κ. καὶ κυρίας Γκρόπιους μὲ τὸν Α' Φύλακα πού τραβιέται σὲ μιὰν ἄκρην καὶ περιμένει. Ἡ κ. Γκρόπιους, ὀφειοτάτη, φορεῖ κοστοῦμι ἀμαζῶνος. Φαρδύ, μαῦρο φουστάνι, ζακέττα κοντὴ μὲ βέ μὲ κεντήματα καὶ δαντελλένιο γιακά, καπέλλο μὲ φτερά στρουθοκαμήλου, γκέιτες. Κρατᾷ ἓνα λεπτὸ μαστίγι. Κι' ὁ σύζυγός της ἔχει ἐπίσης ἱ-

πευτικὴ ἔνδυμασία. Γκριζὸ πανταλόνι ἐφαρμοστό, ρεδιγκότα, γκέιτες, πελερίνα σταχτιά μὲ μεγάλο τριδιπλο κολλάρο, ἡμίψηλο καπέλλο.

Ὁ Γεώργιος Σταύρος βγῆκε βιαστικά ἀπ' τὴν πόρτα τοῦ βάρους.

ΣΚΗΝΗ II

Γκρόπιους, κυρία Γκρόπιους, Σερῖφ Ἀγᾶς, Α'. Φύλαξ

Γκρόπιους (πού ἐξακολουθεῖ νὰ καπνίζῃ νωχελικά, μισοξαπλωμένος στὸ ντιβάνι).—Ὁ Ἐξοχώτατος εἶναι ἰεατός;

Σερῖφ Ἀγᾶς.—Δὲν ξέρω...

Γκρόπιους (θυμωμένος ἀπ' τὴ στάση τοῦ Σερῖφ Ἀγᾶ).—Ποιὸς θὰ μποροῦσε νὰ μὲ πληροφορήσῃ;

Σερῖφ Ἀγᾶς (ἀτάραχος).—Δὲν ξέρω...

Γκρόπιους.—Ποιὰ εἶναι, λοιπόν, ἡ δουλειὰ σας ἐδῶ;

Σερῖφ Ἀγᾶς (πού σηκώθηκε).—Ἐν πρώτοις ἡ δική σας ποιὰ εἶναι;

Γκρόπιους (μὲ στόμφο).—Φίλιπ Γκρόπιους, πληρεξούσιος ἀντιπρόσωπος στὸ Τρίκερι τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ Γεωργίου Δ', βασιλέως τῆς Ἀγγλίας, Σκωτίας καὶ Ἰρλανδίας.

Σερῖφ Ἀγᾶς (ὕποκλινόμενος, εἰρωνικά).—Ταπεινός σας θεράπων, Σερῖφ Ἀγᾶς, Ἐπιτελάρχης, Μυστικοσύμβουλος καὶ Διαχειριστῆς τοῦ Θησαυροφυλακείου τοῦ Ἐκλαμπροτάτου Ἀλῆ Πασᾶ τοῦ Τεπελενλῆ τῶν Ἰωαννίνων!

Γκρόπιους.—Σᾶς ζητῶ συγγνώμην... Ὅπως δὴποτε θὰ μὲ δικαιολογήσετε ὅταν σᾶς πῶ πὼς ἔρχομαι εἰδικῶς ἀπὸ τῆς Φιγάλεια ἐπὶ συνεντεύξει κι' ἐπείγομαι νὰ ἐπικοινωνήσω μὲ τὴν Αὐτοῦ Ἐξοχώτητα...

Σερῖφ Ἀγᾶς.—Ὁ γραμματεὺς του θὰ γυρίσῃ σ' ἓνα λεπτὸ... Εἶμαι ὅμως ὑποχρεωμένος νὰ σᾶς πληροφορήσω ἀπὸ τώρα πὼς ἔχω προτεραιότητα.

Γκρόπιους.—Ἄ, εἶναι λυπηρό, πολὺ λυπηρό... (Βηματίζει μ' ἀμηχανία). Θ' ἀργήσετε;

Σερῖφ Ἀγᾶς.—Φοβοῦμαι!

Γκρόπιους (ἀποτεινόμενος στὴ γυναῖκα του).—Θάλεια, ἀγαπητὴ μου, τότε θὰ ἐπασαληθῶ τῆς εὐκαιρίας γιὰ νὰ φροντίσω νὰ ξεσελλώσουν τ' ἄλογα... Σὲ μέλλει νὰ μείνῃς ἐδῶ;

Κυρία Γκρόπιους (πού κύτταξε γύρω διερευνητικά, μ' ἓνα ἀνόρεχτο γαμόγελο).—Ὅχι...

Γκρόπιους (στὸ Σερῖφ Ἀγᾶ).—Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε... (Τοποθετεῖ τὴν κυρία Γκρόπιους στὸ ντιβάνι). Righto, dear! (κινεῖ τὸ χέρι φεύγοντας).

Ὁ Σερῖφ Ἀγᾶς βηματίζει σκεπτικὸς. Εἶναι φανερό πὼς θέλει νὰ πιάσῃ κουβέντα μὲ τὴν κυρία Γκρόπιους καὶ δὲν ξέρει πὼς ν' ἀρχίσῃ. Ἐξαφνα παρατηρεῖ τὸν Α'. Φύλακα.

Σερῖφ Ἀγᾶς.—Τί κάνεις ἐδῶ, βρε σύ;

Α'. Φύλαξ.—Εἶμαι στὰς... διαταγὰς σας...

Σερῖφ Ἀγᾶς.—Κόφτο καὶ γρήγορα κομμάτι! (Ἐξοδος τοῦ Α'. Φύλακος. Ὁ Σερῖφ Ἀγᾶς ἔκανε ἀκόμα μερικὰ βήματα καὶ στάθηκε μπρὸς τὸ ντιβάνι χαμογελῶντας). Ἀσφαλῶς θὰ εἴσθε σύζυγος τοῦ Ἐκλαμπροτάτου;

Κυρία Γκρόπιους.—Αὐτὸ εἶναι ἀκριβές.

Σερῖφ Ἀγᾶς.— Ἐπιτρέψατέ μου νὰ σᾶς πῶ πόσο θαυμάζω τὴ μεγάλη πατριδα σας, τὶ ἐκτίμηση τρέφω γιὰ τοὺς συμπατριώτας σας...

Κυρία Γκρόπιους.— Ὡ εἴθε πολὺ καλός, κύριε.

Σερῖφ Ἀγᾶς.— Ἐχω μιὰν ἀκατανίκητη κλίση πρὸς πᾶν ὅτι εἶναι ἀγγλικό. Μπορῶ νὰ καταλάβω ἕναν Ἀγγλο ἀπὸ χίλια μέτρα μακρὰ. Κυττᾶτε παραδείγματος χάριν, τὶ γίνηκε τώρα. Πρὶν μάθω ἀκόμα τὸνομα, τὴν ιδιότητα τοῦ συζύγου σας, μόλις σᾶς ἀντίκρισα, ἀντελήφθην ἁμέσως ὅτι ἐπρόκειτο περὶ Ἀγγλίδος!

Κυρία Γκρόπιους (γελῶντας μέσα στὸ μαντήλι της).— Κύριε, ἐγὼ εἶμαι Γραική...

Σερῖφ Ἀγᾶς, (θορυβημένος).— Γραική!

Κυρία Γκρόπιους.— Συγκεκριμένως Χιώτισσα!

Σερῖφ Ἀγᾶς.— Ἀπ' τὸ νησί τῆς Βαλιντὲ Σουλτάνας. Εἶναι πολὺς καιρὸς ποὺ φύγατε; (Ἐχει καθίσει στὴν ἄκρη τοῦ ντιβανιοῦ).

Κυρία Γκρόπιους.— Ἐξή χρόνια...

Σερῖφ Ἀγᾶς, (ψάχνοντας θέμα ὁμιλίας, σκεπτικός, ἐλαφρὰ στενοχωρημένος).— Ἐξή χρόνια, ἐξή χρόνια... (Μιά παύση). Καὶ μένα ἢ μάννα μου κατάγεται ἀπ' τὴ Χίο... Ὁραῖο μέρος ἡ Χίος. Ὅταν ἦμουν νεώτερος, πῆγαινα κάθε μέρα...

Κυρία Γκρόπιους.— Τώρα δὲν πηγαίνειτε πιά;

Σερῖφ Ἀγᾶς.— Τώρα ἔχω εὐθύνες, βάσανα, πίκρες...

Κυρία Γκρόπιους.— Δὲ θὰ τὸ πιστεῦσε κανεὶς!

Σερῖφ Ἀγᾶς.— Γιατί;

Κυρία Γκρόπιους.— Ἀκτινοβολεῖτε ἀπὸ δύναμη, ἀπὸ πεποίθηση, ἀπὸ...

Σερῖφ Ἀγᾶς.— Ἀπὸ...τὶ ἄλλο; (Κλίνει λιγάκι πρὸς τὸ μέρος της).

Κυρία Γκρόπιους, (μὲ κάποια σοβαρότητα).— Δὲν ξέρω... βρῆτε το μόνος...

Σερῖφ Ἀγᾶς.— Τὸ βρῆκα!

Κυρία Γκρόπιους.— Μπράβο.

Σερῖφ Ἀγᾶς.— Δὲν εἴθετε περιέργη νὰ σᾶς τὸ πῶ; (Γελᾷ ἐλαφρὰ, λίγο λαχανιασμένος ἀπὸ συγκίνηση).

Κυρία Γκρόπιους.— Ὁχι.

Σερῖφ Ἀγᾶς.— Ὅπωςδήποτε θὰ σᾶς τὸ πῶ. (Σιγά). Ἀπὸ ἔρωτα...

Κυρία Γκρόπιους.— Ἦμουν βεβαία...

Σερῖφ Ἀγᾶς.— Ἐχετε μεγάλη αὐτοπεποίθηση.

Κυρία Γκρόπιους, (ἀπερῶντας).— Ἐγὼ; Γιατί;

Σερῖφ Ἀγᾶς.— Γιατί... Ξέρω γὰρ γιατί... Ἴσως γιατί εἴθετε πολὺ φραῖα...

Κυρία Γκρόπιους.— Εἴθετε καλός, πάρα πολὺ καλός καὶ φοβούμαι πὼς δὲν ἀξίζω καθόλου τὴν εὐμένειά σας...

Σερῖφ Ἀγᾶς, (ὀπόκωφα).— Ἐσεῖς, ἐσεῖς...

Κυρία Γκρόπιους, (ποὺ τραβιέται, λίγο νευρικά).— Ὑποφέρετε καθόλου ἀπ' τὰ μάτια σας;

Σερῖφ Ἀγᾶς.— Ἐγὼ. ἀπ' τὰ μάτια; Τὶ ἔχουν τὰ μάτια μου;

Κυρία Γκρόπιους, (γελῶντας).— Κοντεύουν νὰ βγοῦν ἀπ' τοὺς κόγχε; τους... (Σηκώνεται ἀπότομα). Ὁ Φίλιπ ἀργεῖ... (Πηγαίνει στὸ δεξιὸ παράθυρο καὶ κυττᾶει). Ξέρετε ἂν οἱ σταυλοὶ εἶναι μακρὰ;

(Ἀκολουθεῖ)

ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

ΚΛΗΡΙΚΟΣ - ΠΑΤΡΙΩΤΗΣ

Καὶ ὁ κλῆρος τῆς Ζακύνθου δὲν ὑστέρησε συμβάλλων σπουδαίως εἰς τὸ ἀπελευθερωτικὸν ἔργον τῆς ἑλληνικῆς ἐθνεγεσίας. Πατρίς καὶ Ὁρησκεία ἦσαν πάντοτε οἱ δύο ἰσχυροὶ κοῖκοι μὲ τοὺς ὁποίους συνεδέθη ἡ ζωὴ τοῦ Ἑλλήνος. Πατρίς καὶ Ὁρησκεία ἦσαν πάντοτε αἱ εὐγενεῖς καὶ ἱεραὶ ἰδέαι, αἱ διαθρέψασαι τὸ ὑψηλὸν αἶσθημα, τὸ ἐξωραΐζον τὴν ψυχὴν τοῦ Ἑλλήνος καὶ Χριστιανοῦ, χάριν τῶν ὁποίων δὲν ἐκάμφθη ἡ καρτερία τῶν τόσων ἡρώων, τῶν τόσων ἐθνομαρτύρων. Πατρίς καὶ Ὁρησκεία εἶναι αἱ σεμναὶ ἐκεῖναι λέξεις, τὰς ὁποίας δικαίως καὶ θεσπεσίως ὕμνησαν τὰ ἐξοχώτερα τῶν πνευμάτων τοῦ κόσμου.

Σέμνωμα τοῦ ζακυνθίου κλήρου, μετὰ καὶ τῶν ἄλλων κληρικῶν Ἀργυροπούλου, Μαρτελάου, Καντούνη, Ἀννίνου, Βεντουρή, Κοκκίνη, Καψάσκη, ὁ Ἀναστάσιος Πολίτης ἢ Παπατάσης, ὁ δεξιὸς βραχίον τῶν Ἐταιριστῶν, εὐγιάσθη, κατὰ τὴν ἐθνεγεσίαν τοῦ 21, μὲ ὅλον τὸν πατριωτικὸν φανατισμόν, κατεδιώχθη, ἐφυλακίσθη, ἐξεωρίσθη. Ἀλλὰ τὶ σημαίνουν ταῦτα, καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ θάνατος, εἰς τοὺς μάρτυρας τῆς ἀληθείας καὶ τῶν εὐγενεστέρων ἰδεῶν; Μόνη ἡ σκέψις, ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἀναστάσεως τοῦ ἐπὶ αἰῶνας σιενάζοντος γένους, μόνη ἡ σκέψις αὕτη ἤρκει νὰ ἐξάπτη τὸν ὑπολανθάνοντα σπινθῆρα, ὁ ὁποῖος ἀνεπτύχθη εἰς τὴν φλόγα, τὴν θερμάνασαν τὰ στήθη τῶν ἐξεγερθέντων δούλων ἀδελφῶν, τὴν καταφλέξασαν τῶν ἀπίστων τοὺς στόλους καὶ στρατιάς, τὴν διαλύσασαν τῆς δουλείας τὰ σκότη.

Καὶ ὁ Ἀναστάσιος Πολίτης ὑπῆρξε πρῶτα μάρτυς καὶ πατριώτης ἐργασθεὶς διὰ τοῦ λόγου καὶ τῶν ἔργων μετ' ἄλλων συμπολιτῶν ἐξίσου καὶ οἱ σπεύσαντες καὶ ἀγωνισάμενοι εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν.

Γεννηθεὶς οὗτος, τῷ 1791, ἐν Ζακύνθῳ, ἐκ πατρὸς Δημητρίου καὶ μητρὸς Ἀναστασίας Λιπαράκη ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας ἐφάνη προωρισμένος ν' ἀσπασθῇ τὸ ἱερατικὸν στάδιον, ἀναπτύσσων σὺν τῷ χρόνῳ τὰς ἐμφυτὸν ἀρετὰς καὶ τὰς ἱερὰς ἐκεῖνας γνώσεις, μὲ τὰς ὁποίας πρέπει νὰ κοσμηθῇ πᾶς ὁ κατέχων τῆς ἱερωσύνης τὸν ἱσάγγελον βαθμόν. Ὑπὸ τὸν εὐπαιδευτὸν καὶ φιλόπατριν Ἀντώνιον Μαρτελάον, διδάσκαλον τῶσων ἄλλων πατριωτῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ μας Σολωμοῦ, διδαχθεὶς τὰ πρῶτα τῆς ἑλληνικῆς παιδείας νάματα, ἐξηκολούθησε διὰ τῆς ἀόκνου μελέτης τῶν ἑλλήνων συγγραφέων καὶ τῶν Πατέρων τῆς ἐκκλησίας τελειοποιούμενος καὶ κατέστη ἀληθῆς τὸν Θεοῦ ὑπουργός, καταφρονήσας δὲ τὰς προσφερθείσας εἰς αὐτὸν θέσεις καὶ χρηματικὰς ἀπολαύς, ἀνέλαβεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὸ ἐπίτονον καὶ διαπλαστικὸν ἐπάγγελμα τοῦ διδασκάλου, ἀναδείξας πολλοὺς διακριθέντας κατόπιν εἰς ὅλα τὰ στάδια.

Καὶ ὡς ἱερεὺς ὑπῆρξεν ὁ Ἀναστάσιος Πολίτης ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἀποστολικὸς αὐτοῦ βίος, κατὰ μαρτυρίαν ἐγγράφων τῶν συγχρόνων του, ἦτο ὑπόδειγμα σεμνότητος, σωφροσύνης, ἀγάπης, ὑπομονῆς. Ἐζήτει τὸν ἀποπλανημένον νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὸν δρόμον

τὸν εὐθὺν, νὰ ἐξαλείφῃ πᾶν σκάνδαλον ἀναφυόμενον ὅπου δήποτε, νὰ συμβιβάζῃ τ' ἀσυμβίβαστα, νὰ διαλύῃ διὰ πειθοῦς, τῆς βαρύντητος καὶ τοῦ σεβασμοῦ τὸν ὅποιον ἐνέπνεε, τὰς μεταξὺ οἰκογενειῶν καὶ φίλων ὑπαρχούσας ἔριδας καὶ διχονοίας.

Ὡς πατριώτης δέ, γνώστη, τῶν δεινοπαθημάτων τῶν ὑπὸ σκληρὰν δουλείαν ἀδελφῶν, θεατῆς τῶν ἐν Ζακύνθῳ παρασκευαζομένων διὰ τὸν ἀγῶνα, μυεῖται ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ Καλύβα εἰς τὰ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας, παρακάθεται εἰς τὰ συμβούλια τῶν πρωτεργατῶν τοῦ ἀγῶνος ἐκείνου Κολοκοτρώνη, Νικήτα, Ἀναγνωσταρᾶ, Πειτιμεζᾶ καὶ ἄλλων. συσκέπτεται μετὰ τῶν πατριωτῶν Ρώμα, Καρβελλᾶ, Στεφάνου, Δραγώνα, Καλύβα, Φλαμπουριάρη, Λεοντιρίτη καὶ λοιπῶν, προτρέπει καὶ ἐνθαρρύνει τοὺς συμπολίτας του νὰ μετᾶσχωσι τοῦ ἀγῶνος, συναδελφώνει εἰς ὀδελφικὸν ἀσπασμὸν τὰ δύο στοιχεῖα, Ζακυνθίους καὶ Πελοποννησίους, συλλέγει χρήματα, φορέματα καὶ τροφὰς ἐπικαλούμενος τὴν συνδρομὴν τῶν πλουσίων ὁμογενῶν, ἐνισχύει τοὺς ἀδυνατούς, ἐνεργεῖ ὅπως μορφωθῇ κοινὴ γνῶμη συμπαθείας ὑπὲρ τῶν μαχομένων, τὸ κίνημα τῶν ὁποίων διεσύρετο ὡς ληστρικόν, τὰ πάντα πράττει μετὰ αὐταπαρνήσεως, μετὰ θάρρους καὶ μετὰ τῆς πεποιθήσεως, ὅτι ἀγωνίζεται τὸν τιμιώτερον ἀγῶνα, ὅτι ἡ νίκη καὶ ὁ θρίαμβος θὰ στέφουν τὰ ὅπλα τῶν ἐξεγερθέντων Ἑλλήνων, ὅτι ἡ Ἑλλάς ἐπὶ τέλους θὰ ἐλευθερωθῇ.

Ἄλλ' ἡ τότε ἰσχύουσα πολιτικὴ, ἀσπλαγχνος εἰς τὰς σκέψεις καὶ τὰς ἀποφάσεις της ἀπέναντι ἐνὸς λαοῦ ἐπὶ αἰῶνας μαρτυρήσαντος ὑπὸ ἀντιχριστιανικὴν ἐποχὴν καὶ ἀφόρητον δουλείαν, μαχομένου *γὰ τὴν πατρίδα, γὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστιν τὴν ἀγίαν*, παντοιοτρόπως ζητεῖ νὰ παρακωλύσῃ πᾶσαν ὑπὲρ τῶν μαχομένων ἐνέργειαν καὶ βοήθειαν. Καί ὅτε σφαλερῶς διεδόθη ἐν Ζακύνθῳ ἡ εἰδησις τῆς ὑπὸ τὸν Ὑψηλάντην καταλήψεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀποποιηθέντος τοῦ ἐπισκόπου Γαρζῶνη, ὀργάνου τῆς τότε πολιτικῆς, νὰ τελέσῃ εὐχαριστήριον δέησιν εἰς τὸν Θεόν, πρῶτος ὁ ἱερεὺς Πολίτης σπεύδει εἰς τὸν ναὸν καὶ τελεῖ τοιαύτην ἐν μέσῳ τοῦ ἐνθουσιῶντος λαοῦ. Ἀρνηθέντος δὲ τούτου νὰ ὑπακούσῃ εἰς ἐγκύκλιον τοῦ αὐτοῦ ἐπισκόπου πρὸς τοὺς ἱερεῖς ἀπολυθεῖσαν, ὅπως μὴ δέωνται ὑπὲρ τῶν ἀγωνιζομένων, συλλαμβάνεται μετὰ καὶ ἄλλων ἱερέων, τῇ 24 Αὐγ. 1821, φυλακίζεται εἰς τὸ φρονῦριον ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας καὶ τέλος ἐξορίζεται εἰς Ἀντικύθηρα, ὅπου ἐπὶ ὀκτάμηνον ὑφίσταται ὅλας τὰς κακώσεις καὶ ταλαιπωρίας τῆς ἐξορίας μέχρι τῆς κατὰ Ὀκτώβριον τοῦ 1822 ἀπολύσεώς του, σταθερὸς μένων πάντοτε εἰς τὰ φρονήματά του, καὶ κατὰ τοὺς βιογράφους του χωρὶς νὰ ὑποκλινῇ εἰς τὰς ἀντιρθοδόξους ἀπαιτήσεις τοῦ ἐπισκόπου καὶ εἰς τὰ βίαια καὶ αὐθαίρετα τῆς Προστασίας ἐπιτάγματα, ἀκολουθῶν δὲ μέχρι τέλους τὴν ἰδίαν πολιτικὴν ὑπὲρ τῆς προσφιλοῦς του πατρίδος καὶ ὑπὲρ τῶν συντελεσάντων εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτῆς.

Ἐπιστολὴ τοῦ ἀπευθυνομένη ἐκ Ζακύνθου, τῇ 26 Ἰανουαρίου 1831 πρὸς τὸν δ)ρα Γαλβάνην καὶ διαλαμβάνουσα μίαν περίοδον ἐπιστολῆς ἐπιστήμου τοῦ Καποδίστρια περὶ συνδρομῆς τοῦ Γαλβάνη εἰς τὸ ἐν Πόρῳ ἑλλήν. σχολεῖον, ἔχουσα δὲ ὡς ἐξῆς: «... Δεξάμενοι εὐχαρίστως τὴν προσφορὰν ταυτην ἀποδίδομεν δι' ὑμῶν εἰς τοὺς Προσενγκόντας τὴν ὠφειλομένην εὐγνωμοσύνην καὶ τιμὴν εἰς τοὺς ζηλωτάς

τῶν ἀγαθῶν ἔργων καὶ τοὺς φίλους τῶν κοινῶν καλῶν...» περατοῦται οὕτω:

«Αὕτη εἶναι ἡ περίοδος, Φιλογενέστατε Συνδρομητᾶ, μὲ τὴν ὁποίαν τὸ Ὑψηλὸν Ὑποκείμενον τοῦ Κυβερνήτου κατεδέχθη νὰ δοξάσῃ τὴν γλυκυτάτην Πατρίδα μας καὶ τὰ λαμπρά σας ὀνόματα, καθὼς καὶ διὰ τοῦ τύπου ἐντὸς ὀλίγου τὴν αὐτὴν δόξιν θέλει ἀπαντήσῃ».

Δυστυχῶς τὴν εὐγενῆ ψυχὴν καὶ εὐαίσθητον καρδίαν τοῦ ἱερέως Πολίτη συνέτριψαν οἰκογενειακαὶ συμφοραὶ. Φιλόστοργος πατὴρ καὶ τουφερὸς σύζυγος, ἀναδρέφας, κατὰ τὸ ἴδιον παράδειγμα, πολυμελῆ οἰκογένειαν, ἐπέρωτο νὰ ἴδῃ εἰς μικρὸν διάστημα χρόνου νεκρὰ τὰ τέκνα του, τὴν συζυγὸν του καὶ ἄλλους οἰκείους, ὁ θάνατος δὲ τῆς τελευταίας προσφιλοῦς θυγατρὸς του κορυφώσας τὴν θλίψιν του δὲν ἐβράδυνε νὰ σύρῃ καὶ τοῦτον εἰς τὸν τάφον, ἀποθανόντα ἐκ κεραινοβόλου ἀποπληξίας, τῇ 17 Δεκεμβρίου 1861.

Τὸ ὄνομα τοῦ ἱερέως Ἀναστασίου Πολίτη ἢ Παπυτάση, ἂν καὶ παρῆλθον ἑβδομήκοντο ὅλα ἔτη ἀπ' τοῦ θανάτου του, ἔζησε καὶ ζῇ καὶ εὐφημον μνημονεύεται, ὡς ἱερέως τῶν πρώτων τοῦ χριστιανισμοῦ χρόνων, ὡς πατριώτου ἀγνοῦ καὶ ἐνθουσιώδους, ὡς οἰκογενειάρχου προτύπου εἰς ἀρετὴν.

Ζάκυνθος

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Χ. ΖΩΗΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΝΟΜΙΚΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΟΣ ΠΕΙΡΑΤΗΣ

Μία ἀπὸ τὰς μεγαλειέτας μάστιγας τῶν ἑλληνικῶν νήσων ἦσαν οἱ πειραταί. Καὶ αἱ Ἰόνιοι νῆσοι δὲν διέφυγον τὴν ἐπιδρομὴν των.

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῶν Βυζαντινῶν διαφόρων ἐθνικοτήτων τυχοδιώκται ἐξώπλιζον πλοῖα, πολλάκις δὲ καὶ στόλον ὀλόκληρον, μὲ τὸν ὅποιον διήραζον τὰ παρὶλία, κυρπολοῦντες, σφάζοντες, ἀπάγοντες αἰχμαλώτους καὶ λεηλατοῦντες.

Ἡ Βενετία διὰ παντὸς μέσου προσεπάθει νὰ τοὺς ἐξοντώσῃ, ἀλλὰ τὸ ἐγχείρημα δὲν ἦτο εὐκόλον, δεδομένου ὅτι τὸ Ἰόνιον καὶ ἡ Μεσόγειος εἶχον μεγάλην ἔκτασιν καὶ οὐκ ὀλίγα καταφύγια εἰς τὰ ὁποῖα οἱ πειραταὶ ἐκρύπτοντο πρὸ τοῦ Βενετικοῦ στόλου. Ἡ βενετικὴ λοιπὸν κυβερνήσις κατέφευγε εἰς πολλὰ μέσα πρὸς ἐξόντωσίν των. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἦτο καὶ ἡ παροχὴ ἀμοιβῆς καὶ τιμῶν εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἤθελον ἐξοντῶσθαι πειρατικά πλοῖα εἴτε διὰ μάχης εἴτε διὰ ἀπάτης. Ὁ Κ. Σάθας, εἰς τὰ «Μνημεῖα Ἑλληνικῆς Ἱστορίας», καὶ ὁ Λαμάνσκυ εἰς τὸ σπάνιον σύγγραμά του «Μυστικὰ Βενετικοῦ Κράτους», ἀναφέρουν διαφόρους τοιαύτας περιπτώσεις. Μεταξὺ τούτων εἰς τὸ τελευταῖον σύγγραμμα εὐρίσκομεν ἓν ἐνδιαφέρον ἔγγραφο περὶ ἐνὸς Κωνσταντίνου Νομικοῦ Ζακυνθίου. (V. Lamasky: Secrets d'Etat de Venise σελ 126).

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω, ἔγγραφου προκύπτει ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος Νομικὸς Κορσικὸς ἐπὶ τῆς ἐξοντώσεως τῶν τουρκικῶν πειρατῶν Βαλοπάνο. Τὸ ἀνωτάτω Συμβούλιον τῆς Ἑταιρείας, συνελθὼν εἰς Βενετίαν τὴν 4 Αὐγούστου 1642 ἐμελέτησε τὴν ἀνωτέρω πρότασιν καὶ ἐξέδωκεν ἀφ' ἑαυτῶν κατὰ τὴν ὁποίαν «λόγω τῆς σπουδαιότητος, τῆς προσφορᾶς τοῦ Κωνσταντίνου Νομικοῦ ἐναντίον τοῦ ἡμετέρου ὑπηκόου ἐξαμάχου καὶ Βαλοπάνο, ὁ ὁποῖος τόσον ἐπιβλαβὴς εἶνε εἰς τοὺς πιστοὺς ὑπηκόους

μας, εἰς τοὺς ὁποίους, μὲ διστραμμένην ψυχὴν, ἐπροξένησε σημαντικωτάτας ζημίας μὲ τα πλοῖα του, τὰ ὁποῖα σκέπτεται νὰ ἀυξήσῃ, εἰς τρόπον, ὥστε αἱ νῆσοι μα; ἐν Ἀνατολῇ ζημιοῦνται τόσον εἰς τὸ ἐμπόριον ὅσον καὶ εἰς τὰς περιουσίας των δέχεται τὴν πρότασιν τοῦ Νομικοῦ περὶ ἐξοντώσεως τοῦ Βαλοπάνου καὶ δίδει ἐξουσίαν εἰς τὸ Συμβούλιον ὅπως διαπραγματευθῇ μὲ τὸν Νομικὸν τὰ προνόμια τὰ ὁποῖα θὰ λάβῃ οὗτος μετὰ τὴν πραγματικὴν ἐξόντωσιν τοῦ Βαλοπάνου.

Τὸ ἔγγραφον τοῦτο σώζεται εἰς τὰ Βενετικά Ἀρχεῖα, (Secreti Consiglio Dieci 19 σελ. 100) Δυστυχῶς ὁ Λαμάνσκυ δὲν δημοσιεύει ἄλλο τι σχετικόν, δὲν γνωρίζομεν δὲ ἂν εἰς τὰ βενετικά Ἀρχεῖα ὑπάρχουν καὶ ἄλλα σχετικά ἔγγραφα, ὑποθέτομεν ὅμως ὅτι δὲν θὰ ὑπάρχουν, διότι ἄλλως θὰ τὰ ἐδημοσίευσεν ὁ τόσον ἐπιμελὴς καὶ σοφὸς Λαμάνσκυ.

Οὔτε ἄλλοθεν γνωρίζομεν τι περὶ τοῦ ἐξωμότου Βαλοπάνου, ὁ ὁποῖος, καίτοι Βενετὸς ὑπὴρκος, προσεφέρθη, νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν Τουρκίαν. Τὸ τοιοῦτον δὲν εἶνε ἀσύνηθες εἰς τὴν τουρκικὴν ἱστορίαν, διότι συχνότατα συναντῶμεν εὐρωπαίους ὑπηρετοῦντας εἰς τὸν τουρκικὸν στρατὸν καὶ σκόλον, πολλάκις δὲ μὲ ἀνώτατα ἀξιώματα. Ἐκ τούτων εἰς θὰ ἦνε καὶ ὁ Βαλοπάνου, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα φαίνεται μᾶλλον Ἰταλικὸν (Valorano).

Ἀγνοοῦμεν ἂν ἔγινε ἡ ἀπόπειρα τοῦ Νομικοῦ καὶ ποῖον ἀποτέλεσμα εἶχεν ἡ οἰκογένεια Νομικοῦ ἥτοι μετὰ τῶν εὐγενῶν τῆς Ζακύνθου ἐγγεγενημένη εἰς τὴν Χρυσῇ Βίβλιν ἀπὸ τοῦ 1533, ὅπως γράφει εἰς τὸ πολῦτιμον Λεξικόν του ὁ συνάδελφος κ. Α. Ζῶης, ὁ μόνος κατάλληλος νὰ ἐρευνήσῃ καὶ διαφωτίσῃ τὴν ὑπόθεσιν αὐτήν.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΥΛΛΑΣ

BIBLIOGRAPHIE IONIENNE

(προσδῆκαι)

36 — «Λεξικὸν τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς ἱστορίας τῶν ἐπιστημῶν, τῶν ἀρμάτων τῆς πολιτικῆς καὶ τῶν ὡραίων τεχνῶν, ὑπὸ Νικολάου Καραβία Γρίβα Ἰθακισίου, τοῦ ἱατροῦ καὶ χειρουργοῦ. Τόμ. Α'. Ἐν Κωνσταντινῇ, ἐκ τῆς τοῦ Παναγίου Τάφου τυπογραφίας τῶν Χ. Ι. Δημητρίου καὶ Κ. Ἰωαννίδου 1841».

Εἰς 4ον, σελ. γ'. + 310, ἀφιεροῦται Ν. Ἀριστάρχῃ, Λογοθέτῃ τῆς Μ. Ἐκκλησίας. Τόμ. Β'. Ἐν Κωνσταντινῇ, ἐκ τῆς τυπογραφίας τῆς Ἀθηνᾶ 1842, σελ. 1—352, ἀρχ. ἐκ τοῦ γράμ. (Μ).

37 — «Le tre Costituzioni (1800, 1803, 1817) delle sette isole jonie et i relativi documenti con l' Aggiunta dei due progetti di Costituzione del 1802 e 1806 e delle Modificazioni riforme alla Costituzione del 1817. Corfu», Tipografia Mercurio di C. Nicolaides Filadelfeo 1849».

Εἰς 4ον, σελ. 262 καὶ (prefazione VII + 6 indice).

38 — «La Crociata contro il Banco Ionio. Zante, Tipografia Parnaso, Sergio C. Raftani, diretta da N. G. Tarusopulo 1857 (1853)».

Εἰς 4ον, σελ. 40 + 1 πλῆκα τῆς καταστάσεως τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ τοῦ παθητικοῦ τοῦ Β'. Τμήματος τῆς Ἐπαρχίας ὁ Ἀρχηγέλης — εἰς τὸ τέλος τῆς σελ. 32

σημειοῦται — Un cittadino — ὡς συγγραφεὺς εἶναι δὲ οὗτος ὁ Γεωργ. Λαγουῖδης. Ἐκ τυπογραφικῆς ἀδελφείας ἐτέθη ἔτος ἐκδόσεως εἰς τὴν προμετωπίδα ἕνα ἔτος ἀργότερον, δι' ὃ συναντῶνται δύο χρονολογίαι, εἰς ἄλλα ἀντίτυπα διορθοῦνται.

39 — «Διάλογος Τιριτόντολας καὶ Ξεσάρης (κάτω) Ἐν Κερκύρᾳ, τῇ 26 Μαΐου 1874, Τυπογραφεῖον «Ἀθηνᾶ».

Ἡμίφυλλον 10×16 ἐκ, μέτρου, εἰς δύο στήλας περιλαμβάνει ἐννέα ἐρωταποκρίσεις ἐμμέτρως μετὰ τῶν δύο αὐτῶν προσώπων διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς προδοσίας τῶν Ἰταλῶν ἐν Κερκύρᾳ, παραθέτομεν μερικοὺς στίχους :

«Μοῦπαν ποῦ μ' ἤθελες Κύριε Ξεσάρη, Γιά κἄτι πραῦμα, πολὺ καλὸ, Πέμου το γλήγορα, Μὴν ἀποθάνω, ἢ τὸ λιγότερω, Μὴν τρελαθῶ.

Σήθελα φίλε μου, Γιά νὰ σοῦ πῶ, Π' ἔλαβα γράμμο, Σημαντικὸ, Ὅπου ἡ Κυβέρνησι, Μ' ἔχει διατάξει, Γιά νὰ σοῦ δώσω, Χρηματικὸ, Διὰ τὴν ὑπόθεσι, τῶν Ἰταλῶν, Ὅ ποῦ ἐπαιδεύθηκες, Τόσον καιρὸ».
(Διάλ. Α' καὶ Β' ας)

40 — «Γεωργίου Γ. Ἀβλιχου, Δεκατετράστιχον εἰς τὸν ἀγαθὸν φίλον Σπυρίδωνα Κ. Ἰγγλέσην, διὰ τὰς εἰς Πίζαν δοθείσας διδακτορικὰς εἰς τὴν Ἱατρικὴν Ἐξετάσεις του Κεφαλληνίᾳ 21 Ἰουνίου 1880».

Ἡμίφυλλον (plangard) 22×18 ἐ. μ. περιλμβ. δύο τετραστίχους στροφὰς καὶ δύο τριστίχους εἰς τὸ τέλος.

41 — «Ἱστορία τῶν ἐλευθέρων Τσικόνων, ἥτοι τῶν Μασόνων ἐκ διαφορῶν Γερμανικῶν πηγῶν σταχυολογηθεῖσα ὑπὸ Ο. Ρ. * * * Ἐν Ζακύνθῳ, τύποις Αὐγῆς Ν. Κοντόγιωργα (Διευθυνομένοις ὑπὸ Π. Σ. Γουργουράκη) 1881».

Εἰς 4ον, ἐπὶ χάρτου καλοῦ σελ. 31 + 3'. (σημειώσεις)· ἐν σελ. 3 ἀφιέρωσις τοῦ συγγραφέως — τοῖς φιλόδοξοις ἀδελφοῖς Ἰωάννῃ καὶ Διονυσίῳ Μάργαρη — σπουδαῖον καὶ λίαν ἐπιμελεσμένον φυλλάδιον χάρις εἰς τὸν διακεκριμένον συγγραφέα Ὁθωνα Ρένιζον, φερόμενον ὑπὸ τὰ δύο ἀνωτέρω ἀρχικὰ γράμματα.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

Τὰ λογοτεχνικά βραβεῖα τοῦ Κράτους

Ὁ διανοούμενος κόσμος βρίσκεται σ' ὄργανισμὸ ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποῦ ὁ κ. Παπανδρέου ἀνάλαβε τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας, γιατί βάρθηκαν βάσεις σὲ προβλήματα ποῦ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐθεωροῦντο ἄλυτα. Κι' αὐτὰ μέσα σ' ἐλάχιστο χρόνον. Δὲν θάταν ὑπερβολὴ νὰ ποῦμε πὼς ἡ Ἑλλάδα εἶχε νὰ δαῖ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Καποδίστρια ὑποστηρικτὴ στὰ Γράμματα καὶ στίς Τέχνες σὺν τὸν κ. Παπανδρέου. Ἐτοί ἀνεκοίνοσε πὼς ἡ Πολιτεία σκοπεῖ νὰ ἐνισχύσῃ βασικά τὴ λογοτεχνία μας ἐκδίδοντας μὲ ἐξοδὰ τῆς μεταφράσεως τῶν καλλωτέρων ἐλληνικῶν ἔργων στίς κυριώτερες ξένες γλώσσες. Ὁ κ. Φῶτος Πολιτῆς ἐπικολοῦσε πὼς θάταν προτιμότερο νὰ ἐκδοθῶν μ' αὐτὰ τὰ χρήματα μεταφράσεις σχολιασμένες στὴ Δημοτικὴ τῶν κλασσικῶν μας, νὰ μεταφρασθοῦν ξένοι κλασσικοὶ στὴν ἐλληνικὴ καὶ ν' ἀνατυπωθῶν τὰ ἔργα τῶν παλαιότερων συγγραφέων μας. Ὁ κ. Παπανδρέου ζύγισε ὅλες

τίς απόψεις κι' αποφάσεις τὸ καλύτερο. "Εχομε ὑπ' ὄψει τὴ σχετικὴ εἰσηγητικὴ ἐκθεση στὴ Βουλὴ (6 Μαρτ.).

Τὰ Γράμματα καὶ αἱ Καλαὶ Τέχναι, αἱ εὐγενέστεραι αὐταὶ ἐκδηλώσεις τοῦ πολιτισμοῦ παντὸς λαοῦ, πρέπει νὰ ὁμολογηθῇ, ὅτι δὲν ἐτύγχανον μέχρι τινὸς παρ' ἡμῖν τῆς ἀναλόγου πρὸς τὴν σπουδαίότητά καὶ τὴν σημασίαν αὐτῶν στοργῆς.

Καὶ ὅμως δι' αὐτῶν ἐκδηλώνεται ὁλος ὁ πλοῦτος καὶ ἡ εὐγένεια τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς, ὅλη ἡ ἑσωτέρα οὐσία τῆς δυναμικότητος τοῦ ἐθνικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἡ ἐκ μέρους τοῦ Κράτους ἡθικὴ καὶ ὕλικὴ ἐνίσχυσις τῆς, ἀποτελεῖ ἐπιβεβλημένον καθήκον, διότι, ἐὰν ὁ τεχνικός πολιτισμὸς ἐξυπηρετῇ τὴν εὐμάρειαν καὶ τὴν βελτίωσιν τοῦ οἰκονομικοῦ ἐπιπέδου τῆς ζωῆς ἐνὸς λαοῦ, ἀνυψώνει ὅμως καὶ ἐξυγενίζει ταύτην ὁ ἑσωτερικὸς πολιτισμὸς, ὃν κυρίως διαμορφώνουν τὰ Γράμματα καὶ αἱ Τέχναι.

Τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας, ἐμπνεόμενον ἀπὸ τὴν πίστιν τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸν πνευματικὸν προορισμὸν τῆς Ἑλλάδος, ἐκ τῶν πρώτων τοῦ μελημάτων ἐθεώρησε τὴν διὰ παντὸς μέσου υποστήριξιν τῶν Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν παρ' ἡμῖν.

Ὅπως 350 χιλιάδες δραχμῶν θέτομεν ἐτησίως εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἀθηνῶν, ἵνα αὕτη διὰ τοῦ ποσοῦ τούτου ἐπιμελήται: Πρῶτον, τὴν ἐκδοσιν ἀρτίων μεταφράσεων ἀρχαίων κλασσικῶν συγγραφέων ἢ καὶ ἀξιολόγων δημιουργημάτων τῆς ξένης λογοτεχνίας, ἡ μορφωτικὴ ἐπίδρασις τῶν ὁποίων καὶ γενικῶς καὶ εἰδικώτερον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν λογοτεχνίαν εἶνε μεγάλη. Δεύτερον, τὴν μεταφράσιν εἰς ξένας γλώσσας ἔργων ἐκ τῶν δοκιμωτέρων τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας, ἵνα δι' αὐτῶν διευκολυνθῇ ἡ διάδοσις αὐτῶν καὶ εἰς τὴν ξένην καὶ καταστῇ εὐρύτερον γνωστὴ ἡ ἀξία τῆς νεωτέρας Ἑλλήν. λογοτεχνίας. Τρίτον, τὴν ἀντιπώσιν δοκίμων ἔργων ἐκλιπόντων λογοτεχνῶν.

Ἐκτός τῶν ἀνωτέρω ἐκδόσεων ὀρίζομεν, ὅπως ἑτεραι 350 χιλιάδες δραχμῶν ἐκ τῆς αὐτῆς πιστώσεως διατίθενται ἐτησίως ὑπὸ καλλιῶν κριτικῶν ἐπιτροπειῶν διὰ τὴν ἀπονομὴν ἐπὶ βραβείων ἐκ 50 χιλιάδων ἑκαστον εἰς τὰ καλλίτερα ἔργα τῆς ἐτησίως παραγωγῆς τῆς Ἑλληνικῆς Τέχνης. Ἡτοι διὰ τὴν βράβευσιν 1) ἐνὸς ἔργου ποιήσεως, 2) ἐνὸς ἔργου λογοτεχνικῆς πεζογραφίας, 3) ἐνὸς θεατρικοῦ ἔργου ἢ μιᾶς σοβαρᾶς κριτικῆς μελέτης ἢ αἰσθητικῆς, 4) ἐνὸς ἔργου Ἀρχιτεκτονικῆς, 5) ἐνὸς ἔργου Γλυπτικῆς, 6) ἐνὸς ἔργου Ζωγραφικῆς καὶ 7) μιᾶς πρωτοτύπου μουσικῆς συνθέσεως.

Τὰ πρὸς βράβευσιν ἔργα πρέπει νὰ ἀνήκουν εἰς τῶντας Ἑλλήνων καλλιτέχνας καὶ νὰ ἔχουν ἐκδοθῇ, ἐκτεθῇ ἢ ἐκτελεσθῇ κατὰ τὸ ἔτος τῆς βραβεύσεως.

Ὁ κ. Παπανδρέου προσφέρει ἄλλη μιὰν ἀνεκτίμητη ὑπηρεσίαν στὰ Ἑλληνικὰ Γράμματα, πού τὴν εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν θὰ δοῦμε σύντομα. Ἀπὸ τὰ τώρα φάνηκε ἕνας ἀσυνήθιστος ὀργασμὸς σὲ παλιούς καὶ νέους, μιὰ ἀμύλλα πού θὰ μᾶς δώσει τὰ καλύτερα ἀποτελέσματα.

Τὸ Ἑθνικὸ Θέατρο

Ἡ ἔλλειψη σοβαροῦ θεάτρου στὴν πρωτεύουσα ἦταν ὡς τώρα ἀληθινὸ αἶσχος. Εἰν' ἀναντίρρητο πὼς τὸ θέατρο διέρχεται τελευταία μεγάλη κρίση παντοῦ ἀντιμετωπίζοντας τὸν κληματογράφον, καὶ γι' αὐτὸ ἀποπροϊοδοτεῖται ἀπὸ τοὺς Ἀθηνοὺς καὶ τὰ κρατικὰ ταμεία. Περισσότερο ὁμῶς ἀπὸ κάθε ἄλλῃ χώρα ἡ ἔλλειψή του στὴν Ἀθῆνα ἦταν ἀξιοθρήνητη. Ἡ θαυμαστὴ ἐκτελεστὴ δημιουργία τῆς Ἑλεῦθερης σκηνῆς ἐκμηδενίστηκε γρήγορα ἀπὸ τις μεγάλες ζημίες. Ἡ Κοτοπούλη, ὁ Ἀργυρόπουλος ξενητεμένοι σ' ἀναζήτησιν πόρων

Ἡ Κυβελὴ χωρὶς θίασο. Καὶ ἡ πρωτεύουσα ἔρημη, παραδομένη στὶς ἀθλίαις ἐκείνες ὑπερεπιθεωρήσεις καὶ Ριρίκες τοῦ ἐλαφροῦ θεάτρου, ὅλο τὸ χειμῶνα. Εἶναι γνωστὸ τώρα πὼς ὁ κ. Παπανδρέου ἀμέσως μόλις πῆρε τὸ Ὑπουργεῖο τὸ θεώρησε καθήκον του νὰ σταματήσῃ τὸ κακὸ. Κ' ἔδωσε τὰ μέσα γιὰ νὰ ἐκπληρωθῇ τὸ ὄνειρό τοῦ ἐθνικοῦ θεάτρου. Ἡ ἐναρξὴ του θὰ γινόταν τὸ καλοκαίρι. Ἐπειτα ὅμως ἀπὸ τὴν ἐπίθεσιν πού γίνηκε τελευταία, τὸ πρόγραμμα ἄλλαξε κι' ἔτσι θὰ τῶχουμε μόνον τὸ φθινόπωρο. Πολλοὶ φώναξαν πὼς ἄργεῖ, πὼς πετιῶνται χρήματα γιὰ σκοποὺς ὅχι ἀπαραιτήτους, πού θὰ μπορούσαν ν' ἀναβληθοῦν σὲ καλύτερους καιροὺς. Εἶναι καὶ ντροπὴ μόνον νὰ τὸ λένε. Ἡ Ἑλλάδα δὲ θὰ γίνῃ ποτὲ κράτος πολιτισμένο ἐφ' ὅσον δὲν προαχθεῖ πνευματικῶς, ψυχικῶς, αἰσθητικῶς. Καὶ τοῦτο δὲν θὰ κατορθωθεῖ οὔτε μὲ τίς πορνογραφίας τῶν ἐφημερίδων οὔτε μὲ τίς Ριρίκες. Χρειάζεται ἕνας ἀνώτερος καλαισθητικὸς ὁδηγός. Περνάμε μιὰ δύσκολη καμπὴ τοῦ ἐθνικοῦ μας βίου καὶ ἡ προσοχὴ τοῦ Κράτους δὲν πρέπει νὰ περιορίζεται στὴ ρουτίνα τῆς διοίκησης. Εὐτυχῶς ὁ κ. Παπανδρέου φάνηκεν ὁ ἀπὸ μηχανῆς Θεός. Ἡ Ὑπουργεῖα του, πού θὰ μείνῃ ἱστορικὴ, εἶναι μιὰ ἀλλεπάλληλη σειρά ἐκπλήξεων, καὶ γιὰ τοὺς πιὸ δύσκολους. Καὶ τὸ ἔργο του ὑπῆρξε τεράστιο, ἀνεκτίμητο. Ἐάν σ' ὅλα τὰ Ὑπουργεῖα ἔκान τὸ ἴδιο, ἡ Ἑλλάδα θὰ γινόταν ἀληθινὰ ἀγνώριστη.

Ὁ νέος Ἀκαδημαϊκὸς

— «Τιμήθηκε ὁ ἄνθρωπος, «ἐτίμησεν αὐτὴν», καὶ γενικὰ καὶ ὁμόφωνα ὁ Τύπος ἐπαίνεσε τὴν ἐκλογὴν τοῦ κ. Γρ. Ξενοπούλου. Βέβαια ἡ ἀρμοδιότητά ἡ ἐργατικότη., τὸ κριτικὸν πνεῦμα καὶ ἡ πεῖρα τοῦ νέου Ἀκαδημαϊκοῦ εἶναι ἀναμφισβήτητα. Τὸ ἔργο τῆς Ἀκαδημίας ἀπὸ τὴν ἄλλῃ μεριὰ μεγάλο καὶ τὸ βάρος διαβάσταχτο σὲ λίγους ὧρους. Ἀντὶ κρίσεων σημειῶν καὶ τὸ χαρακτηριστικὸ. Λίγες μέρες μετὰ τὴν ἐκλογὴν εἶδα σπῆτι του τὸ νέον Ἀκαδημαϊκόν. Ὅτι ὁ μικρὸς τοῦ εἶχε φέρεῖ σωρὸ τυχαίων γράμματα.

Μέσα σ' αὐτὰ τοῦ κ. Στρέϊτε δίχως ρητορισμοὺς ἀλλ' εὐγλωττο στὴ σοβαρότητά του, τοῦ Ν. Λάσκαρη μὲ τίς δυὸ λέξεις μόνον «ἄξιος, ἄξιος», κ' ἕνα συγκινητικὸ μιᾶς μικρῆς Διαπλασοπούλας. «Ὅταν τῷ μαθᾶ—ἔγραψε—αἰσθάνθηκα μιὰ χαρὰ περιέργη ἀνὰ νᾶχα τιμηθεῖ κ' ἐγώ. Πῆγα ἔτσι στὸ σχολεῖο μου μὲ ὑπερηφάνεια...»

Αὐτὸ εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους τίτλους τοῦ νέου Ἀκαδημαϊκοῦ. Ὁ Ξενοπούλος ἦταν καὶ εἶναι ὁ δάσκαλος τῆς ἑλληνικῆς πρωτοπορίας. Οἱ νέοι, ἔστω καὶ σαραντάρηδες, πού τώρα γράφουν — ποιητὲς, πεζογράφοι, κριτικοὶ—ὅλοι σχεδὸν πέρασαν ἀπὸ τὸ προπαρασκευαστικὸ σχολεῖο τοῦ Ξενοπούλου, τὴ «Διάπλασιν». Τὸ ἔργο αὐτὸ εἶναι τεράστιο καὶ ἡ ἀποτελεσματικότης του φανερὴ. Ἐκεῖ ἔαπολύθησαν, ἐκεῖ ἀγάπησαν τὴν τέχνην τοῦ λόγου. Ἐκεῖ ἀναπτύχθηκε ἡ ἀμύλλα. Γιὰ πολλὰς δεκαετηρίδες ὁ «Φαίδων» ἦταν καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι γιὰ τὸ διανοούμενον «μικρόσομο» ὁ «μεγάλος» ἕνας ἄνθρωπος «πανίσχυρος» καὶ πάρα πάνω παρὰ ἀκαδημαϊκὸς στὸ βαπτισμὸν του. Ἐκεῖ καὶ τοῦτο τὴ σημασία του.

Δὲν μπορούμε νὰ παραγνωρίσουμε στὸν ἄνθρωπον αὐτὸν μὲ τὴν τεράστια δημογραφικὴν του ἐργασία, τὴν πρὸ διαδεδομένη καὶ ἀγαπημένη ἀπὸ τὴ μιὰν ἀκρὴ στὴν ἄλλῃ τῆς Ἑλλάδος. κ' ἕναν τίτλον ὅχι λιγώτερο τιμητικόν.

Καί κάτι άλλο. Ὁ Ξενόπουλος ἐξὸν ἀπὸ τὰ ἔργα του ἦταν ἀνέκαθε στὸν Τύπο σὲ περιοδικὰ του ὁ «Παρατηρητής» τῶν γεγονότων καὶ κάθε κινήσεως λογοτεχνικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς. Ἐνας παρατηρητής πολὺ πολὺ ἐξυπνος μὲ ἀρμοδιότητα μὲ κῦρος καὶ εὐθὺ κριτικὸν πνεῦμα. Καὶ ἡ γνώμη του ἦταν κατὰ παραπάνω ἀπὸ ἀπαραίτητη. Ἦταν πάντα ἡ ἰσορροπία στὶς διαφορὰς τάσεις, ὁ τελειωτικὸς κριτὴς καὶ ρυθμιστὴς κάθε κατάστασις. Τὸν χτύπησαν πὼς δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος «πρωτοπόρος», ἀλλὰ δὲν εἶναι σωστό. Ἀποκρυστάλλωσε πάντα τὴν πρόοδο σὲ κάθε μορφή. Ὑπῆρξε μᾶλλον μετριοπαθὲς καὶ συντηρητικὸ στοιχεῖο.

Ἀκριβὲς αὐτὸ μᾶς κάνει νὰ φοβόμαστε μήπως ἡ ἰδιότης του ὡς Ἀκαδημαϊκοῦ τοῦ ἐπιρροάσει τὴν ἀνεξαρτησία του. Φοβόμαστε μήπως θάταν καλύτερο νὰ μείνει ἐχτός. Μᾶς τὸ εἶπε ὁ ἴδιος πὼς προσφέροντας τὶς ὑπηρεσίας του στὴν Ἀκαδημία καταλαβαίνει πὼς «αὐτοπεριορίζεται». Δὲν θᾶχει πιά τὴν ἐλευθερία νὰ συζητήσει ἐλεύθερα, νὰ ἐκφρασθῇ περισσότερο—νὰ θυμώσει ἔστω, νὰ ἀπειλήσει. Καὶ δυστυχῶς δὲ βλέπομε κανέναν ἄλλον νὰ μπορεῖ νὰ τὸν ἀντικαταστήσει. Ὁ «πανίσχυρος» μαέστρος, ὁ μαλακός, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνος πολλὰς φορὰς πολιμιστὴς ἦταν ἓνα μέγιστο κεφάλαιο ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία.

Χρονογραφικῶς τώρα προσθέτω πὼς σπανίως ἄνθρωπος νὰ χάριξε τόσο. Ὅχι πὼς δὲν τὸ περίμενε, ἀλλὰ τᾶρσεν ὁ τίτλος... «Ἀκαδημαϊκός». Τὸν εἶδα πού ἀνοίγει νὰ διαβάσει ἓνα ἓνα τὰ συγχαρητήρια. «Κον Γρ. Ξενόπουλον... ἀκαδημαϊκόν». «Κον Γρ. Ξ. ἀκαδημαϊκόν». Στὸ «ἀκαδημαϊκόν» ἡ χαϊδευτικὴ φωνὴ του στεκόταν περισσότερο κι' εἶχε χαρούμενο τόνο. Φαινόταν σὰν ἓνα ὄντιό του πού ἀπὸ παιδάκι εἶχε ἐνσαρκωμένο σ' αὐτὸν τὸν τίτλο. Ὅταν ἐπανερχόμαστε ὁμως στὴν κουβέντα οἱ ἀπαντήσεις του, οἱ σκέψεις του σοβαρές, αὐστηρές, μετρομένες. Τὸ ἀγαθώτατο πρόσωπό του, πού εἶχε πάντα γιὰ τοὺς φίλους του ἓνα χαμόγελο, συνοφρυωμένο ἀπὸ μιὰν ἐνδόμυχη ἀπασχόληση, τῆς συναίσθησης τῶν ὑποχρεώσεων, ἴσως, πού ἀναλαμβάνει. Τί νὰ πῶ; Γιὰ μένα μᾶρσεν ὁ Ξενόπουλος ὄχι «φτασμένος», ἀφοῦ de facto ἦταν ἀπ' τὴν ἀρχὴ ἀκαδημαϊκός. Ὡς τόσο τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς μελλοντικῆς παραγωγικῆς ἐργασίας τοῦ νέου ἀκαδημαϊκοῦ θὰ γίνεταί πάντα στὸ ἱστορικὸ σπίτι τῆς ὁδοῦ Εὐρυπίδου, γιατί ὁ Ξενόπουλος δὲ θὰ πάψει νὰ εἶναι ὁ ἐπαγγελματίας λογοτέχνης, πού μπορεῖ νὰ καυχήθῃ πὼς ἔζησε ἀποκλειστικὰ ἀπὸ τὰ ἔργα του, δίχως νὰ πλησιάσει ποτὲ στὸ Δημόσιο Ταμεῖο.

ΣΠΥΡΟΣ ΜΙΝΩΤΟΣ

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

—Ἡ Ἐναρξὶς τῶν διαλέξεων γιὰ τὰ ἑκατόχρονα τῆς ἑλλ. ποιήσεως ἔγινε στίς 21 Μαρτ. στὸν «Παρνασσό» μὲ ὁμιλήτῃ τὸν κ. Λούβαρι καὶ ἀπαγγελίας ἀπὸ τὴν Καν Τρεντίσιο καὶ τὴν σχολή της, ἀπὸ τὸν Κάλβο, Σολωμό, Τυπάλδο, Βαλαωρίτη, Μαρτζώκη, Μαβίλη.

—Ἡ Ἰόνιος Ἀνθολογία ἔχασε τελευταῖα ἓναν ἀπὸ τοὺς καλύτερους φίλους καὶ συνεργάτες τὸν Κωνστ. Ράδο, πού ἡ ἱστορία καὶ τὰ ἑλλ. γράμματα στερήθηκαν.

—Πέθανε ἐπίσης στὸ Μιλάνο ὁ ἐλληνιστὴς καθ. Eliseo Brighenti. Ἀσχολήθηκε ἰδιαίτερα μὲ μελέτες γιὰ τὸν Μαρκωρὰ καὶ Σολωμό, ἀπὸ τοὺς ὁποί-

ους μετέφρασε τὸν Ὀρκο καὶ τὸ διάλογο τοῦ Σοφοκλείου. Σπουδαῖο ἔργο του εἶναι καὶ οἱ δύο τόμοι νεοελληνοῦταλικοῦ καὶ ἰταλο-νεο-ελληνικοῦ λεξικοῦ, πού ἐξέδωσε πέρυσιν σὲ Β' ἐκδόσει στὸ Μιλάνο ὁ ἐκδοτικὸς οἶκος Ulrico Hoepli (150 λιρέτες).

—Πᾶνε τρία χρόνια τώρα πού τὸ κληροδότημα Λαμίρη, ἓνα ὠραιότατο μέγαλο πού ἄφησε στὰ σωματεῖα Ζακύνθου ὁ ἰδιοκτήτης, μένει κλεισμένο, ἀχρησιμοποίητο καταστρεφόμενο. Μὲ χαρὰ μας πληροφοροῦμεθα τώρα ἀπὸ τὸ ἀνακαινιστὴ βουλευτὴ Ζακύνθου κ. Α. Ταβουλάρη πὼς κατάφερε νὰ ἐναρμονίσῃ τὶς ἀντικρουόμενες ἀπόψεις ὥστε νὰ φθάσουν στὴν ἀπόφαση νὰ χρησιμοποιηθῇ γιὰ Ὁδεῖο, Φιλαρμονικὴ, τόπος Διαλέξεων καὶ ἔδρα τῆς Ἐνώσεως τῶν Σωματείων. Θὰ μπορούσε, προσθέτομε, νὰ ἐνισχυθῇ τὸ ἔργο ὑλικῶς ἀπὸ τὸ ἀρμόδιο Ὑπουργεῖο, ἂν μάλιστα συνεννοηθῇ ὁ κ. Ταβουλάρης μὲ τὸν ἐμπνευσμένο ὑπουργὸ τῆς Παιδείας.

—Στὸ Σταδάτειο θεατρικὸ διαγωνισμὸ πήρε ὁμόφωνα τὸ Α' βραβεῖο ὁ συνεργάτης μας Ἀγγ. Σημηριωτῆς μὲ τὸ βυζαντινὸ του ἔργο «Ὁ Ἀντιφωνητὴς ἐμίλησε».

—Ἡ Ἀκαδημία ἀπένειμε τὸ Ἑθνικὸν Ἀριστεῖον στὸν καλλιτέχνην ἀρχιτέκτονα Ζάχον. Τὸ Βιζέλιο βραβεῖο δόθηκε στὸν κ. Τραυλαντώνη γιὰ τὰ διηγήματά του «Ἀπολογία ἐνὸς μισανθρώπου». Τὸ Λαμπίκειο βραβεῖο στοὺς κ. κ. Μιχ. Ἀργυρόπουλο καὶ Σωτῆρη Σκίπη γιὰ τὶς ποιητικὰς συλλογὰς τοὺς «Τραγούδια τῆς Ἀναιολῆς» καὶ «Κολχίδες». Τὸ ἑπαθλο δὲ τῆς Τραπεζῆς Ἀθηνῶν στὸν κερκυραῖο ἱστοριοδίφη κ. Σπύρο Θεοτόκη.

ΞΕΝΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

ΙΤΑΛΙΑ

Τὸ Φλεβάρη παίχτηκε στὴ Σκάλα τοῦ Μιλάνου ἓνα νέο μελόδραμα τοῦ Μονταμέτζι: Ἡ νύχτα τῆς Ζωραΐμας. Ὁ συνθέτης γνωστὸς ἀπὸ τὰ ἔργα του Δὸν Τζιοβάννι, ἡ ἀγάπη τῶν τριῶν βασιλέων, τὸ πλεῖο, εἶχε νὰ φανῇ δέκα τρία χρόνια. Ὁ κόσμος τῆς Ἰταλίας τὸν ἀποθέωσε.

—Γίνεται τελευταῖα πολὺς λόγος γιὰ ἓνα νέο θεατρικὸ ἔργο τοῦ ἰταλοῦ χιουμουριστῆ Μπέττι: Ἡ νοικοκυρά. Ὁ Μπέττι, νέος ἀκόμη, ἀφοῦ πέρασε ἀπὸ διάφορες ἐπιδράσεις Ντ'ανούντσιο, Μαίτερλινγκ, καταστάλαξε στὴ μίμηση τῶν Ρώσων Ἀντρέϊεφ κ.λ.π. ὁ Μπέττι ὁμως ἔχει τὸν ἀτομισμό του, ὥστε τὰ ἔργα του νὰ μὴν κατανταῖουν δουλικὲς ἀπομιμήσεις.

—Στὸ Μιλάνο, ὁ ἐκδοτικὸς οἶκος Βιλάρντι, γιὰ τὴν 50ετηρίδα του ἀοῖξεν ἓνα φιλανθρωπικὸ ἱδρυμα, κοντὰ στὸ Κόμο, γιὰ τοὺς φτωχοὺς ἢ ἄρρωστοὺς συγγραφεῖς. Τὸ ἱδρυμα πολυτελέστατο, ἔχει κάθε εἶδους κομφορ καὶ ἀναψυχῆς. Καλοριφέρ, λουτρό, κήπους, αἶθουσες ὑποδοχῆς, ἀναγνώστῃρια, βιβλιοθήκες, αἶθουσες διαλέξεων καὶ νοσοκομεῖο.

—Στὴ Ρώμη βάλανε κανόνα. Νὰ μὴ βεβηλώνονται μὲ τίποτα τὸ νέο οἱ καθαρὰ ρωμαῖκες ἀρχαιοῦτες. Ἀνοῖξαν ἓνα νέο πλατὺ δρόμο, ὥστε νὰ μὴν περνοῦν ἀπ' ἐκεῖ λεωφορεῖα κ.τ.λ. Καὶ κάτι ἄλλο. Γίνεται πολλὴ συζήτηση γιὰ τὴν οἰκοδόμησιν τῶν νέων χιτριῶν. Ἀγριο κατεδάφισμα σ' εἶναι παλαιὰ ἀνάξιο λόγου. Κι' ἂν τὸ παλαιὸ πού καταφύσσεται εἶναι ἀξίονα δίπλα στὸ Πάνθεον, ἢ στὸ Φαρνέζε, τὸ νέο πού θὰ τὸ ἀντικαταστήσῃ μὲ ποῦ στίλ πρέπει νὰ χτισθῇ; Πολλοὶ εἶπαν πὼς πρέπει νὰ μιμηθοῦν τὰ ἀρχαῖα.

Οἱ περισσότεροι ὁμως ἐπαναστατήσανε μὲ ἔντονες διαμαρτυρίες, φέρνοντας γιὰ παράδειγμα τὶς πόλεις τῆς Γερμανίας, ποὺ ὅταν κάμαν χεῖρια σ' ἀπομίμηση παλαιῶν, ἀποτύχανε. Ἔτσι τὸ μόνο ποὺ πρέπει νὰ προέχει, εἶναι νὰ φτειάνονται ἔργα τέχνης πραγματικά. Ὁ ἀρχιτέκτων ν' ἀκαλουθεῖ τὴ φωνὴ τῆς ψυχῆς του, ποὺ θὰ τὸν ὁδηγήσῃ ἀλάθευτα στὴν πραγματικὴν ἐπιτυχία.

— Στὶς συνεδριάσεις του τὸ Συνέδριο τῆς παγκόσμιας λαογραφίας—πρῶτα στὶς Βρυξέλλες καὶ κατόπιν στὴ Ρώμη—ἀποφάνθηκε γιὰ μιὰν ἐπικοινωνία τῆς ἐπιτροπῆς μ' ὅλες τὶς χώρες τοῦ κόσμου ὥστε νὰ μελετηθεῖ ἡ προέλευση, μὲ συγκρίσεις καὶ ἰδιαίτερη προσοχή, καὶ συγγένεια τῆς μουσικῆς τῶν τραγουδιῶν ἐνὸς λαοῦ μὲ τοῦ ἄλλου. Γιατὶ ἡ μουσικὴ εἶναι ζήτημα μᾶλλον τοπικὸ παρὰ ἐθνικόν. Τὸ τραγοῦδι δένεται μὲ τὴ γλῶσσα, μὲ τὸ περιβάλλον τοῦ τοπίου. Γιὰ τοῦτο μιὰ μελωδία τῆς Σικελίας ἢ Καλαβρίας μοιάζει περισσότερο μ' ἐλληνικὴ παρὰ μὲ κείνες τῆς ἄνω Ἰταλίας. Καὶ καταλήξανε πὺς στὴ «λαογραφικὴ μουσικὴ ἀντίθετ' ἀπὸ τὴν καλλιτεχνικὴν, τὴν ἐπιστημονικὴν, βασιλεύει τέτοιο πνεῦμα ἐνότητος ὥστε νὰ δειχνεταὶ πασιφάνερα ἡ συγγένεια ποὺ ἐνώνει ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς Εὐρώπης.

— Ἡ Ἄντα Νέγκρι ἐξέδωκε νέα ποιητικὴ συλλογὴ «τὰ Ἑσπερινὰ». Ὅπως καὶ τὸ προηγούμενον ποιητικὸ ἔργο της εἶναι καὶ αὕτη, ἓνα ἡμερολόγιο τῆς ζωῆς της. Περιγράφει τὶς πολλὰς τῆς θλίψεις, τὶς λιγοστὰς χαρὰς της. Τὰ «Ἑσπερινὰ» εἶναι τὸ μελαγχολικὸ τραγοῦδι τῆς γυναίκας ποὺ πλησιάζει νὰ τελειώσῃ τὴ ζωὴ της. Ἡ μακρὰ, κουραστικὴ ἡμέρα ἔφτασε στὸ τέλος. Ἡ σκιὰ πέφτει ἀργά, μὲ ἀμείλιχτα. Τὸ κάθε τι χάνει τὸ ζωηρὸ του χρῶμα. Στὸ βραδινὸν οὐρανὸν, λάμπει φωτεινὸ τ' ἄστρο τοῦ Ἑσπερου. Σ' αὕτῃ τῇ γλυκειᾷ αὐρᾷ ἡ ποιήτρια σηκώνει τὴ φωνή της.

IL MONDO CLASSICO

Μὲ διευθυντὴ τὸν Ἀγγελο Τακόνε ἀρχισε ἀπὸ τὸ Γενάρη διμνηνο περιοδικὸ μ' αὐτὸν τὸν τίτλο στὸ Τορίνο. Τὸ περιοδικὸ εἶναι χωρισμένον σὲ ἕξι μέρη. Περιέχει πρῶτα κριτικὰ ἄρθρα γιὰ τὰ βιβλία ποὺ παγκόσμια ἐκδίδονται γιὰ τοὺς κλασσικοὺς. Τὸ δεύτερον μέρος ἀποτελεῖ ἄρτια καταρτισμένον βιβλιογραφικὸ δελτίο τῶν κλασσικῶν ἐκδόσεων. Τὸ τρίτον τὰ περιοδικὰ ποὺ ἐκδίδονται στὸ περιθώριον τῶν κλασσικῶν μελετῶν. Τὸ 4ο βιβλιογραφικὸ δελτίο, τῶν σχολικῶν ἐκδόσεων κλασσικῶν. Τὸ 5ο καὶ τελευταῖον μελέτες μὲ κλασσικὸ καὶ ἀρχαιολογικὸ θέμα. Στὸ τεῦχος Γεν. — Φεβρ. κριτικὴ γιὰ τὴν Homer Dichtung und sage τοῦ Bette.

ΡΩΣΙΑ

Ἀπὸ τὴ μολσεβικὴ φιλολογία, μέσα στὸ σωρὸ τῶν νέων συγγραφέων, ποὺ εἶναι ζήτημα ἂν θὰ ἐπιζήσουν δυό—τρεῖς ἀπ' αὐτοὺς, ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ἰδιαίτερα, μιὰ πραγματικὰ σπάνια γυναίκα, ἡ Σεϊφουλίνα, μὲ ζωὴ πολὺμορφη καὶ περιπετειώδη. Πρῶτα δασκάλισα, βιβλιοφύλακας, διευθύντρια τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Σοβιετικοῦ Κράτους μετὰ, ἔχει γράψῃ μ' ἀρρενωπὴ δύναμη τολμηρὰ μυθιστορήματα καὶ διηγήματα. Τὸ θέμα της εἶναι συνήθως, ἡ ζωὴ τῶν μικρῶν κέντρων κατὰ τὸν πόλεμον καὶ τὴν ἐπανάστασιν, οἱ

φιλοδοξίες τῆς σύγχρονης Ρωσίας, οἱ τραγικὲς ψυχικὲς στιγμὲς τῶν ἀδικουμένων ταπεινῶν ἀνθρώπων. Ἡ Σεϊφουλίνα εἶναι ἓνα ἐλεύθερον πνεῦμα, ποὺ δὲν τὴν δαμάζει ὁ μολσεβικισμός. Θεωρεῖται ὡς μαίτρ, ὅχι μονάχα στὴν πατρίδα της, μὰ κι' ἔξω. Εἶναι ἴσως ἡ μεγαλύτερη σύγχρονη γυναίκα συγγραφεὺς. Τὰ σπουδαιότερα ἔργα της εἶναι: **Βιρενάια, Χούμους, ὁ ἀνᾶπρος, ἡ κιβωτὸς τοῦ Νῶε.** Ἀπὸ κανένα χρόνον ἔπαυσε νὰ γράφῃ. Ἡ Σεϊφουλίνα ἀπελπισμένη ἀπ' αὐτό, ρίχτηκε στὸ κρασί καὶ ἰδίως στὴ βότκα, περιμένοντας ἀπὸ κεῖ νέες πηγὲς ἐμπνεύσεως. Μὰ ἀκόμη δὲν ἦρθαν!..

ΓΑΛΛΙΑ

Τὰ βραβεῖα Φερινὰ καὶ Γκονκοῦρ

Τὸ πρῶτον δόθηκε στὸν Μάρκο Chadourne γιὰ τὸ ἔργο του Cecile de la Folie, τὸ δεύτερον στὸν Ἑρρίκο Fouconnier γιὰ τὸ Malaisse. Πρόκειται γιὰ δυὸ συγγραφεῖς ὅχι τόσο γνωστοὺς, ποὺ ἴσως αὐτοὶ λησμονιστοῦν καὶ ὀλότρελα. Ἡ ἐπιτροπὴ στὰ ἔργα αὐτά, βράβεψε τὴν ψυχολογικὴ κατάπτασιν τῆς στιγμῆς, τὸ γούστο τῆς ἡμέρας, τὴν τάσιν τοῦ μεταπολεμικοῦ ἀνθρώπου, ποὺ τελειώνει βάσιν καὶ σκοπὸς τῆς ζωῆς του ἡ κίνησις καὶ τὸ ταξίδι. Ἡ ἀνησυχία, ἡ ἀδιάκοπη ἐξερεύνησις τοῦ Νέου ποὺ καταντίνει ὁ ρομαντισμός τοῦ αἰῶνος μας. Βράβεψανε δυὸ μυθιστορήματα ἀποικιακά. Οἱ συγγραφεῖς τους εἶναι οἱ μποῆμ ποὺ ζητοῦν νὰ ζήσουν ἀλλάζοντας ὀρίζοντες. Τὰ βραβεῖα βρῆκαν τὸν ἓνα στὴν Ἰάβα καὶ τὸν ἄλλο στὴν Τήνιδα. Τὰ ἔργα τους δὲν εἶναι ψυχανάλυσις οὔτε ἐρευνα τοῦ ἑαυτοῦ τους μὰ ὑπάρχει μέσα σ' αὐτὰ ὀλόκληρη ἡ πείρα τῆς ζωῆς τους.

MAP. MIN.

BIBΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

A. M. ΑΝΔΡΕΑΔΟΥ: Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Δημοσίας Οἰκονομίας.— Τόμος Β'.—Οἱ Ἑλληνομακεδονικοὶ χρόνοι.— Μέρος Α'.—Ἡ Δημοσία οἰκονομία τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.— Ἀθῆναι, 1930 δραχ. 200.

Ἡ «Ἰόνιος Ἀνθολογία» ἀσχολούμενη μὲ τὸ νέον ἀξιολόγον συγγραμμά τοῦ κ. Ἀνδρεάδου, ποὺ εἶναι συνέχεια τοῦ μνημειώδους Α' τόμου «Ἀπὸ τῶν ἡρωϊκῶν μέχρι τῶν μακεδονικῶν χρόνων», μ' ὅλο ποὺ δὲ εἶναι τοῦ κύκλου τῆς, δὲν πιστεύει νὰ ξενήσῃ κανένα. Πρῶτον διότι τὸ ἔργον εἶναι ἐπιφανοὺς Ἑπτανησίου καὶ δεύτερον διότι ὁ συγγραφεὺς του, κρατεῖ τὴν παράδοσιν τῆς ἀγάπης στὴν ἱστορίαν, ἐρευνᾷ καὶ ἐμβαθύνει στὸ θέμα του. Δὲν παύει νὰ παραπέμπῃ εἰς τὰ ἀρχαῖα κείμενα καὶ γενικῶς νὰ παρουσιάζῃ μὲ θαυμαστὴν δεξιότητι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς ὅλας τὰς ἐκφάνσεις τῆς σὲ τρόπον ὥστε νὰ προσδίδῃ στὸ ἄλλωστε ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρον ἐπιστημονικὸν τοῦ θέμα, μιαν ἐξωροτατὴν περιέργειαν καὶ ἐλκυστικότητα. Ἔτσι τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ἀνδρεάδου, ὅσο καὶ ὅπως ἐκδοθῇ, δὲν παύουν νὰ ἐνδιαφέρουν ὅχι μόνο τὸν δημοφιλῆ ἀλλὰ καὶ τὸν Βυζαντινολόγον καὶ τὸν κάθενα ποὺ ἀγαπᾷ τὴν ἱστορίαν.

Ὁ κ. Ἀνδρεάδης, δεινὸς ἀρχαῖστος ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς σπανιωτέρους ἑλ-

ληνας πολυμαθεῖς, λαμβάνει μὲν ὑπ' ὄψει τοὺς προηγουμένους γράψαντας ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἐμβαθύνει εἰς τὰς διασωθείσας πηγὰς καὶ μὲ τὴν γνωστὴν εὐθι-
κρίσιαν του, ἄλλους μὲν ἀνασχευάζει καὶ ἄλλους διορθώνει ἢ συμπληρώνει,
σὲ τρόπον ὥστε τὸ ἔργο του νὰ εἶναι ἡ τελευταία ἐπιστημονικὴ λέξις ἐπὶ
τοῦ δημοσιονομικοῦ μέρους τῆς μεγάλης ἐκείνης μακεδονικῆς ἐποποιίας.
Καὶ εἶναι εὐκολον νὰ ἐννοήσῃ κανεὶς ἀμέσως τὴν ἀξίαν τοῦ ἔργου ὅταν λάβῃ
ὑπ' ὄψει τὴν σοφὴν συμπληρωματικὴν βιβλιογραφίαν καὶ τὰς πολυμαθεστά-
τας σημειώσεις καὶ παραπομπὰς τοῦ συγγραφέως. Ἀλλ' ἂς τὸν παρακολου-
θίσωμεν.

Μὲ τὸν Μ. Ἀλέξανδρον ἡσχολήθησαν κατὰ καιροὺς ἐπιφανεῖς ἱστορικοί.
Καὶ μυθιστορήματα ἀκόμη ἐγράφησαν ἀπὸ τοῦ 4ου αἰῶνος (1). Τελευταίως
ὁμως οἱ Ἀλεξανδριναὶ ἔργονα ἐγίναν τῆς μόδας. Ἡ ἱστορικὴ αὐτὴ περίο-
δος, ἐξαιρέσει τοῦ μνημειώδους νωποῦ ἔργου τοῦ Helmut Berve (2), δὲν εἶχεν
ἐν τούτοις ἐξετασθεῖ ἀπὸ δημοσιονομικῆς ἀπόψεως. Τὸ ἔργον διαίρεται εἰς
δύο τμήματα· τὴν πολεμικὴν περίοδον καὶ τὴν εἰρηνικὴν. Ἡ μεγάλη ἐκστρα-
τεία, παραβληθεῖσα μὲ τὰς σταυροφορίας, εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν συσώμα-
τασιν τῶν Ἑλλήνων, θέσασα τέρμα εἰς τοὺς ἐσωτερικοὺς σπαραγμούς, πού
ἐδυσχεραίνον τὴν πλουτολογικὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας. Ἄνοιγε ἀπὸ τὴν ἄλλη
μεριά εἰς τὸ ἑλληνικὸν ἐμπόριον τὸν δρόμον τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἔδινε διέξο-
δον εἰς τὸν ὑπερπληθυσμόν, πού εἶχε στραφεῖ τότε εἰς τὸ μισθοφορικὸν
ἐπάγγελμα.

Τὸ κατ' ἐξοχὴν στοιχεῖον τῶν πολεμικῶν δαπανῶν ἦτο τὸ τοῦ μισθοῦ
ὅστις κατεβάλλετο ὁλόκληρος εἰς χρῆμα, λόγῳ τοῦ ὅτι πολλοὶ τῶν μισθο-
φόρων ἔφερναν μαζί των εἰς τὰς ἐκστρατείας τὰς γυναῖκας των καὶ τὰ τέκνα
των. (3). Ὅπως εἰς τὸν Α'. τόμον ἀναπτύσσει, τὸν μισθοφορικὸν στρατὸν
συναντῶμεν ἐξαιρέσει τῶν Τρώων καὶ εἰς τὸν πελοποννησιακὸν πόλεμον. Τὸν
χαρακτήρα δὲ τοῦ μισθοῦ ὡς πρωτεύοντος στοιχείου βλέπομεν καὶ κατὰ τοὺς
χρόνους τῆς Ἀναγεννήσεως. Εἰς τὸ Μακεδονικὸν ὁμως Κράτος ἡ στρατεία
ἐξηκολούθει νὰ εἶναι ὑποχρεωτικὴ. Κατὰ τὴν εἰς Ἀσίαν ἐκστρατείαν ὁ στρα-
τὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀνομοιογενὴς ἐξ ἀπαρχῆς, κατέληξε ἀργότερον σ' ἀλη-
θινὸν μωσαϊκὸν φυλὸν, ἀπὸ τῆς κατακτήσεως ἰδίας τῆς Ἀσίας. Αἱ πηγαὶ
φέρουσι τὸν διαβάντα τὸν Ἑλλησποντον στρατὸν 30,000 πεζοὺς καὶ 7,000
ἵππεῖς, ἐκ τοῦ συνόλου δὲ τούτου οἱ 5,000 μόνον ἦσαν μισθοφόροι, αὐξη-
θέντες ἐν Ἰλίῳ εἰς 30,000. Οἱ μισθοὶ ἐπίσης ἐποίκιλον τόσον μεταξὺ πεζῶν
καὶ ἱππέων, ὅσον καὶ ἀναλόγως τοῦ ὀπλισμοῦ καὶ τῆς φύσεως τῆς στρατιωτι-
κῆς ὑποχρεώσεως. Ἀλλὰ τόσον διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν ὅσον καὶ
διὰ τοὺς μισθοὺς, αἱ πηγαὶ δὲν δίδουν ἀσφαλεῖς πληροφορίες. Τὸ ἴδιον συμ-
βαίνει ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατάρτισιν τῶν διαδοχικῶν στόλων. Δι' αὐτοὺς αἱ
δαπάναι πρέπει νὰ ἦσαν ἐξαιρετικαί, ἰδίως διὰ τὸν καταρτισθέντα ἐπὶ τῶν
ἰνδιζίνων ποταμῶν (800—2,000 πλοῖα) καὶ τοῦτο συμπεραίνεται ἀπὸ τὸν ἔφαρ-
μοσθέντα καὶ ἐκεῖ θεσμὸν τῆς τριηραρχίας τῶν ἑλληνίδων πόλεων. Παρ'
ὅλας τὰς δυσκολίας τὰς ὁποίας συνήντησε ὁ κ. Ἀδρεάδης στηριχθεὶς εἰς
χωρίον τοῦ Ἀρριανοῦ, ὀνομάζον τὸν δεκανεῖα δεκαστάτηρον, ὑπελόγησε
τὸν μισθὸν εἰς 40 δραχμὰς μηνιαίως, ἀντιστοιχοῦσας μὲ κτητικὴν ἀξίαν

(1). Βλ. σελ. 3.

(2). Βλ. σελ. 5.

(3) Προϊόντος τοῦ χρόνου αἱ γυναῖκες εἰς τὸ στρατόπεδον ἐπολλαπλασιάσθησαν καὶ
τέκνα πολλὰ ἐγεννήθησαν εἰς τρόπον ὥστε κατὰ τὸν Διόδωρον ταῦτα εἰς τὸ τέλος τῆς ἐκ-
στρατείας ἀνῆρχοντο εἰς 10.000. (Βλ. σελ. 23).

150 σημερινῶν χρυσῶν δραχμῶν. Ὑπολογιζομένου δὲ καὶ τοῦ εἰς τὴν Μακε-
δονίαν ἀφεθέντος στρατοῦ, τὸ σύνολον τῶν 60.000 μισθοδοτούμενων στρα-
τιωτῶν θὰ ἀπῆται περὶ τὰ 350 τάλαντα μηνιαίως, ἄλλα δὲ 200 ὁ στόλος,
σὲ τρόπον ὥστε αἱ δαπάναι τοῦ πρώτου ἔτους τῆς ἐκστρατείας (334—333)
νὰ ἦσαν μεγαλῦταί τινος 7.000 τάλαντων. Εἰς ταῦτα θὰ ἔπρεπε
θὰ προστεθῶσι, αἱ διὰ τὸν ἐφοδιασμόν, τῶν πολιορκητικῶν μηχανῶν, καὶ
τῶν μεταφορικῶν καὶ ὑγειονομικῶν ὑπηρεσιῶν, αἱ ὁποῖαι εἶχον συστηματικῶς
ὀργανωθεῖ ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρον. Ἐπιπροσθέτους ὁμως δαπάνας συναντῶμεν
καὶ εἰς τὴν ταφὴν τῶν πεσόντων, εἰς τὴν ἀνέγερσιν χαλκίων ἀνδριάντων
των, εἰς τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τοῦ φόρου τῶν γονέων καὶ τὴν προστασίαν
τῶν τέκνων τῶν πεσόντων, τὰ ὁποῖα κατὰ τὸν Ἰουστίνον ἐξηκολούθουν
λαμβάνοντα τὸν μισθὸν τοῦ πατρὸς των. Εἰς τὰ πολεμικὰ ταῦτα ἔξοδα θὰ
ἔπρεπε νὰ προστεθοῦν ἀκόμη ἐκεῖνα τῆς πολυαρίθμου ἀκολουθίας (4) τοῦ
στρατηλάτου βασιλέως (*), καὶ τὰ ὀφειλόμενα εἰς τὸν χαρακτήρα του ὡς φι-
λοτέχνου (2) καὶ τὴν ἄμετρον ἐλευθεριότητά του, ἐκδηλουμένην εἰς ὁμαδικὰς
ἀμοιβὰς καὶ διανομὰς τῶν θησαυρῶν (3). Γενναϊότατος ἐφαίνετο καὶ εἰς
τοὺς ἀπομάχους, φθάνων μέχρι τοῦ νὰ πληρώνῃ καὶ αὐτὰ τὰ χρήτων (4).
Ἡ μεγαλοδορία του εἶναι χαρακτηριστικώτερα διότι ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἄλ-
λους γενναιοδῶρους ἐπίσης βασιλεῖς, οἱ ὁποῖοι ὁμως ἐθησαύριζον συγχρό-
νως, ὁ Ἀλέξανδρος ἐλησμονεῖ τὸν ἑαυτὸν του (5). Ὅπως δὲ ποτε αἱ καθ' ἑαυτὸ
πολεμικαὶ δαπάναι ὑπερέβαινον τὰ 5.000 τάλαντα ἑτησίως. Καὶ ἐν τούτοις
τὴν ἱστορικὴν αὐτὴν ἐκστρατείαν ἐπεχείρησε σχεδὸν ἄνευ πόρων. Ἐκ τῶν
συμμάχων του ἑλλήνων κατὰ πᾶσαν πιθανότητα οὐδεμίαν οἰκονομικὴν ἐνί-
σχυσιν ἐλάμβανε, εἰς τὴν πατρίδα του δέ, ἦτο ἡναγκασμένος ν' ἀποστέλλῃ
ἐκ τῆς Ἀσίας χρήματα πρὸς συντήρησιν τοῦ ἐκεῖ τμήματος τοῦ στρατοῦ.
Καὶ αὐτὰς ἀκόμη τὰς δαπάνας διὰ τὴν παρασκευὴν τῆς ἐκστρατείας ἐπείρισθη
ἀπὸ βραχυχρόνιον δάνειον 800 τάλαντων. Ὡστε κυριολεκτικῶς ἐβασίσθη
εἰς τὴν τύχην (6) καὶ μόνον ἡ συρροὴ εὐτυχῶν γεγονότων ἡμπόδισε τὰς συ-
νεπείας τῆς ἀφρόνου περιφρονήσεως τοῦ οἰκονομικοῦ παράγοντος τῆς ἐκ-
στρατείας.

Μετά τὴν ματαίωσιν ὁμως τῆς Ἀσίας ἡ κατάστασις μετεβλήθη διότι
εἶχεν πλέον εἰς τὴν διάθεσίν του παντοίας προσόδους, φόρους, συντάξεις,
πρόστιμα, λάφυρα καὶ ἰδίως τοὺς ἀμνηστους θησαυροὺς πού εὑρε εἰς Δαμα-
σκόν, Σοῦδα καὶ Περσέπολιν, ὑπολογιζομένους 80.000—180.000 τάλαντα,
δηλ. ἄνω τῶν 12 δισεκατομμυρίων δραχμῶν. Τὸ οἰκονομικὸν πρόβλημα ἐλύθη

(1) Βλ. ἐνδιαφερούσας πληροφορίες περὶ τοῦ Μακεδονικοῦ πολιτεύματος καὶ τῆς αὐτῆς
(σελ. 25-26).(*) Πρὸ παντὸς «ἐφ' ὅσον οἱ πόροι ἠῦξανον καὶ ἡ βασιλεία ἐλάμβανε ἀνατολικώτερον
χαρακτῆρα».(2) Εἰς τὴν φιλοτέχνην τάσιν τοῦ Ἀλεξ., μαθητοῦ καὶ φίλου τοῦ Ἀριστοτέλους, ὀφεί-
λετο ἡ παρουσία εἰς τὸ στρατόπεδον χορείας φιλοσόφων, ἱστορικῶν καὶ ποιητῶν ἡ ὁποία
παραβλήθη μὲ τὴν Mission scientifique, τὴν συνοδεύσαν τὸν Βοναπάρτην εἰς Αἴγυπτον
(βλ. σημ. 1 σελ. 27 βιβλιογραφίαν διὰ τὰς σχέσεις Ἀλεξάνδρου καὶ Ἀριστοτέλους).(3) Ὑπεσχέθη 12 τάλαντα, δηλ. 12.000 στεργλίνας εἰς τὸν πρῶτον πού θὰ εἰσῆρχετο
εἰς τὴν ἀπόρθητον Σογδιανὴν Πέτραν. Μετὰ τὸν θάνατον δὲ τοῦ Δαρείου διένειμε, κατὰ Διό-
δωρον 13.000 τάλαντα, εἰς τοὺς στρατιώτας δηλ. περὶ τὰ 13 ἑκατομμύρια στεργλίνας!

(4) Κοινὸν 10.000 εἰς 20.000 τάλαντων.

(5) Παραπέμπει εἰς ἐπιστολὴν τῆς Ολυμπιάδος πρὸς τὸν υἱὸν της, ἐν Πλουτάρχῳ·
«Ἦν δὲ τὸ βασιλεὺς πάντας τοὺς καὶ πολυφίλους παρασκευάζεις αὐτοῖς, αὐτὸν δ' ἐρημίζεις»
(σελ. 69 σημ. 6).(6) «Ξεαντῶ δὲ ὁ βασιλεὺς, τί καταλίπεις;»—«Τὰς ἐλπίδας»—ἀπῆντ ἦσαν εἰς τὸν ἐρωτῆ-
σαντα Περδίκαν. (Βλ. σελ. 34).

αὐτομάτως, καὶ δὲν κατέφυγε οὕτω εἰς λαφυραγωγῆσεις καὶ ἐξανδραποδοι-
μούς (1), μὴ πείσας ἀλλ' ἀντιθέτως προσελκύσας τοὺς κατακτηθέντας.

Τὸ Β' μέρος τοῦ ἔργου τοῦ ὁ κ. Ἀνδρεάδης ἀφιερώνει εἰς τὴν ἐν
εἰρήνῃ Δημοσίαν Οἰκονομίαν τοῦ Μακεδόνος Βασιλέως. Στριζόμενος εἰς
τὰς πληροφορίες τοῦ Ἡροδότου διὰ τὰ ἔσοδα τοῦ προκατόχου τοῦ Ἀλε-
ξάνδρου Κοδομανοῦ (9,000 τάλαντα) ὑπολογίζει τὰ τοῦ τελευταίου οὐχί
κατώτερα τῶν 15,000, λόγῳ τῆς ὑπαγωγῆς εἰς τοὺς φόρους τῶν τέως ἀσυ-
δότων κυριαρχῶν Περσῶν (508—800,000 ψυχαί) καὶ ἰδίως κατόπιν τῆς νέας
δημοσιονομικῆς ὁργανώσεως τοῦ Ἀλεξάνδρου (2), ὅστις διετήρησε μὲν τὸν
θεσμὸν τῶν Σατραπῶν, ἀφῆρσε ὅμως τὴν δημοσιονομικὴν δικαιοδοσίαν των,
ἀναθέσας αὐτὴν εἰς ἀπ' εὐθείας ἐξαρτωμένους ὑπαλλήλους. Ἐπαυσαν οὕτω
αἱ παρεπισπράξεις καὶ ἡ ἀπορρόφησης τῶν προσόδων ἀπὸ τὰς πολυδαπάνους
αὐλὰς καὶ ἀνάγκας τῶν σατραπῶν (3). Ἡ διπλοσάσις τῶν ἐσόδων ὀφείλεται
κατὰ τὸ μέγιστον μέρος εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου (4) καὶ τῆς βιομηχα-
νίας, κατόπιν τῆς διανομῆς τῶν ἀμυθῆτων θησαυρῶν, πρᾶγμα ποῦ εἶχε,
φυσικά, πλουτολογικὰς συνεπείας διὰ τὴν χώραν. Ὅσον διὰ τὰς δαπάνας,
λόγῳ τῶν περσικῶν συνθηκῶν τὰς ὁποίας διετήρησεν, τοῦ συνοικισμοῦ νέων
πόλειον διὰ στρατιωτικούς, ἐμπορικούς, πολιτικούς καὶ δημογραφικούς σκοπούς,
τῆς ἐκτελέσεως μεγάλων παραγωγικῶν ἔργων, ἦσαν τεράστια.

Μόνον διὰ τὸν στρατὸν (80.000 ἄνδρες) καὶ τὸ ναυτικὸν ἀπαιτοῦντο
10.000 τάλαντα. Ἐξωφρενικὰς δαπάνας προσκάλει ἐπίσης ἡ μεγαλοδωρία
του, ἡ ὁποία ἐξήτει πρὸφασιν διὰ νὰ ἐκδηλωθῇ (5), ὡς καὶ ἡ ἀκρότης τοῦ
χαρακτήρος του. Εἰς τοὺς περιφήμους οὕτω περσομακεδονικούς γάμους του
παρεστάθησαν 9.000 προσκεκλημένοι, τῶν ὁποίων ἐπλήρωσε καὶ τὰ χρῆθ,
ἀνελεύθους τῆς δαπάνης εἰς 10.000 τάλαντα. Κατὰ τὴν πυρὸν τοῦ φίλου
του Ἡφαιστίωνος μετεβλήθησαν εἰς τέφραν ἔτερα 12.000 τάλαντα. Καὶ
διὰ μὲν τὰς πρώτας δαπάνας θὰ ἠδύνατο κανεῖς νὰ εἴπῃ ὅτι εἶχον πολιτι-
κούς σκοπούς, διὰ τὰς πρὸς ἐξυπηρέτησιν δὲ τῆς ἐπιστήμης (1) ὅτι ἦσαν ἐπαι-
νεταί, ἀλλὰ αἱ ἐκκεντρικότητες δὲν δύνανται ν' ἀποδοθῶσι παρὰ εἰς τὸ
ὅτι ἀληθῶς κατὰ τὸ τέλος τοῦ βίου του δὲν εἶχεν σώας τὰς φρένας. Πάντως
καὶ ἂν δὲν συμπεριληφθῶσιν αἱ δαπάναι αὐταί, πάλιν τὰ ἔσοδα, δὲν ἐπῆρ-
κουν εἰς τρόπον ὥστε εἰς διάστημα ἑπταετίας τὰ 2)3 τῶν περσικῶν θησαυ-
ρῶν εἶχον ἐξατληθῇ καὶ δὲν ἦτο μακρὰν ἡ ἐποχὴ ποῦ προέβηλθεν τὸ δει-
λῆμμα ἢ νὰ περιορίσῃ τὰς δαπάνας του ἢ ν' αὐξήσῃ τὰς προσόδους του.

Τὸ Γ' μέρος τοῦ συγγράμματος ἀφιερώνεται εἰς τὰς σπουδαιότερας
δημοσιονομικὰς φυσιογνωμίας ἐπὶ Ἀλεξάνδρου. Περί τοῦ Ἀντιμένους τοῦ
Ροδίου, γράφων ὁ κ. Καθηγητὴς, σημειώνει ὅτι πρῶτος καθιέρωσε τὴν κρα-
τικὴν ἐπιχειρήσιν ἀσφαλίσεως καὶ μάλιστα μονοπωλιακῶς (σελ. 79-80). Εἰς

(1) Πλὴν ἐλαχίστων ἐξαίρεσεων λόγῳ τιμωρίας. (Βλ. σημειώσεις σελ. 88-89).

(2) Βλ. σελ. 52—55.

(3) Βλ. Σατραπικὴν Οἰκονομίαν σελ. 120—131 Α', τόμου.

(4) Βλ. σημ. 2 σελ. 58 διὰ τὴν ἐκπτώσιν τῆς τιμῆς τῶν παπύρων ἐπιτρέψαντα εἰς τὸν
ρῆτορα Λυκοῦργον νὰ καταρτίσῃ πυρῆνα βιβλιοθήκης ἐκ τῶν ἀντιγράφων τῶν μεγάλων
τραγικῶν.

(5) Ἀναφέρει ὁ κ. καθηγητὴς ὅτι καὶ ἀπλοῦν εὐφυολόγημα ἐκρίνετο ἔξιν πεντα-
λάντου ἀμοιβῆς, ὅτι αἰχθετο τοῖς μὴ λαμβάνουσιν μᾶλλον ἢ τοῖς αἰτῶσι, καὶ ὅτι ἐξωντά-
νευσε τὴν παρὰδοσιν τῶν Περσῶν βασιλέων, δίδον χρυσοὺς νόμισμα εἰς ἐκάστην περσίδα
κατὰ τὰς περιόδους του.

(1) Εἰς τὸν Ἀριστοτέλην ἔδωκε 800 τάλαντα καὶ ἔδωκεν εἰς τὴν διάθεσιν του τοὺς
ὑπαλλήλους καὶ ὑπηρετὰς τῶν δημοσίων κτημάτων χάριν τῶν ἐρευνῶν του.

τὸ ἀφοροῦν δὲ τὸν Κλεομένην τὸν Ναυκρατίτην σημειώνει τὴν θαυμαστὴν
σιτοδοτικὴν πολιτικὴν κατὰ τὰ ἔτη τῆς σπανυστίας.

Ἐδώσαμεν μίαν περίληψιν τοῦ θαυμαστοῦ ἀληθῶς ἔργου, διὰ νὰ δεί-
ξωμεν τὸ ἱστορικὸν ἐνδιαφέρον του καὶ διὰ τοὺς μὴ οἰκονομολόγους, ὡς
προείπομεν. Ἡ ἐποχὴ ἄλλωστε ποῦ διερχόμεθα εἶναι τοιαύτη ὥστε ν'
ἀπορροφᾷ κατὰ μέγα μέρος τὴν σκέψιν περὶ τὰ δημοσιονομικά, τόσῳ μᾶλλον
ποῦ ἡσημερινὴ παγκόσμιος κρίσις καὶ ἰδιαιτέρως ἡ ἰδική μας, ὀφείλεται εἰς τὰς
δυσχερείας τῆς πολεμικῆς καὶ μεταπολεμικῆς οἰκονομίας (2). Ὁ κ. Ἀνδρεάδης
μὲ τὰ τελευταῖα μνημειώδη συγγράμματά του, ποῦ ἔχουν τὸ προσὸν νὰ
τραβοῦν τὸ γενικὸν ἐνδιαφέρον, ἐκλατίζει τὴν ἐπιστήμην, διότι ἀθελα ὁ
αναγνώστης ἐλκύεται εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ μεγάλου οἰκονομικοῦ συντελεστοῦ
τῆς ἀνθρωπίνης εὐμαρείας, μὲ τὴν ἀνεξαρτησίαν δέ, τὴν βαρύτητα καὶ εὐθυ-
κρισίαν τῆς γνώμης του (3) ὑποδεικνύων τὰ τρατὰ τῶν ἐλαττωμάτων τοῦ
Ἑλληνος (4), προσφέρει οὕτω ἀνεκτίμητον ὑπηρεσίαν εἰς τὴν πατρίδα του (5).

ΣΠΥΡ. ΜΙΝ.

(2) Βλ. Εἰσαγωγικά σελ. 15, 49—53, 64—67, 70—75.

(3) Βλ. κρίσεις του περὶ τοῦ μεγάλου συμπολίτου του Καποδιστρίου, εἰς Ἑθνικά Δά-
νεια «Δημοσία οἰκονομία τοῦ Κυβερνήτου» σελ. 21-42, καὶ ἰδίως σελ. 41-42, ἐπίσης σελ. 116-
131. Ἐδῶ πρέπει νὰ προσθέσωμεν ὅτι εἶναι εὐτύχημα ἀλλὰ καὶ δαίμονα δυνατοῦ χαρακτήρος
τὸ ὅτι ὁ κ. Ἀνδρεάδης δὲν ὑπέκυψε εἰς τὸν πειρασμὸν ν' ἀναμιχθῇ εἰς τὴν πολιτικὴν
τότε ἰδίως ποῦ ἐπέζετο πολὺ. (Βλ. ἐπιστολὴν Μαρίλῃ πρὸς τὸν κ. Ἀνδρεάδην, εἰς Νέα ν'
Ἑστία ν.), πρᾶγμα ποῦ διεφύλαξε ἀκεραίαν τὴν ἀνεξαρτησίαν του.

(4) Εἰσαγωγικά σελ. 70-75 περὶ γραφοκρατίας. Ἐπίσης σελ. 51 σημ. 4.—190-194.—Εἰς
τὰς ἀρετὰς μὲ τὴν γραφειοκρατίαν προσθέτω τὸ χαρακτηριστικὸν ὅτι μοῦ ἔτυχε πρὸ ἡμερῶν
νὰ ἴδω τμηματάρχην εἰσηγούμενον εἰσηγούμενον εἰς τὸν ἀρμόδιον Ὑπουργὸν ζήτησιν 25.000
δραχμῶν εἰς βάρος τοῦ δημοσίου ἀπὸ ἀπλῶς ἐγνωστικῶν πείσματος καὶ ἀδιαφορίας πρὸς τὸ κοι-
νὸν συμφέρον.

(5) Τὸ πρῶτον ποῦ θάπρεπε νὰ κάμῃ κάθε βουλευτὴς, θὰ ἦτο νὰ διαβάσῃ καλὰ μερι-
κοὺς τόμους τοῦ κ. Ἀνδρεάδου. Εἶμαι βέβαιος πὼς ἀληθινὰ θὰ εἶχαμεν τότε ἀνθρώπων

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

— Θάνου Κ. Γιουρουκοπούλου. «Τὸ κόκκινο ἄστρο τῆς Ἀμερικῆς» ρωμάντο, Ἀθήνα 1931, ἐκδότης Α. Μαυρίδης.

— Δημ. Πασχάλη. «Πρόξενοι καὶ Προξενεῖα εἰς τὰς νήσους ἐπὶ Τυρκοκρατίας», Ἀθήνα, 1931.

— Teodoro Briccos. «Il volto di Athéna», Poesie, Torino 1930, lire 5.

— Σ. Χυτήρη. «Ἐφέσεις κατὰ ποινικῶν ἀποφάσεων», Ἀθήνα 1930.

— «Ὁ ποιητὴς Γιάννης Ζερβός», Τεύχος με ἄρθρα διαφόρων. Ἀθήνα 1930, δραχμαὶ 5.

— Δ. Μάργαρη. «Ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῶν ἑλληνικῶν περιοδικῶν Πανδώρα», Ἀνατύπ. ἀπὸ τὸ «Ἡμερ. Μεγ. Ἑλλάδος» 1931.

— Κ. Παράσχου—Ζ. Λευκοπαρίδη. «Ἐκλογή ἀπὸ τὰ ὠραιότερα ἑλληνικὰ λυρικά ποιήματα», Ἀθήνα 1931, δραχμαὶ 40.

— «Ἡμερολόγιον Ἰθάκης», Ἀθήνα 1931.

— Θράσου Καστανάκη. «Τὸ μαστίγιο καὶ οἱ πολυέλαιοι». Διηγήματα, Ἀθήνα 1930, δραχμαὶ 25.

— Ρήγα Γκόλφη. «Λυρικά χρώματα», Ποιήματα, Ἀθήνα 1930.

— Σωτ. Σκίπη. «Κολχίδες». Ποιήματα, Ἀθήνα 1930, δραχμαὶ 50.

— Παύλου Γνευτοῦ. «Ἐσπερινά», Ἀλεξάνδρεια 1930, Γρῶσια 8.

— Θεοδ. Ντόρρου. «Στοῦ γλυτωμοῦ τὸ χάρι», Ποιήματα, Παρίσι 1930.

— Κ. Πούπη (ιατροῦ). «Ἡ θεραπεία τῆς φυματιώσεως διὰ τοῦ ἐμβολίου Φρίντμαν», Ἀθήνα (Πυρὸς) 1931, δραχμαὶ 15.

— Fokion Vakalopoulos. «Orsi, voi figli degli Elleni...»—Sonetti, nella celebrazione del Io Centenario della rivoluzione Greca per l'indipendenza. Napoli, 1931, lire 6.

— Μερώπης Π. Τσιώμου. «Ἡμερολόγιον Θεσσαλονίκης 1931» δρ. 50,

— Λίνου Ὁρέστη. «Ναδία καὶ ἄλλα διηγήματα», Λευκωσία 1931. 1 σελίνι.

— Στυλ. Πρωτονοτάριου. «Ἡ ἡθική εἰς τὴν προϊστορικὴν καὶ εἰς τὴν σύγχρονον κοινωνίαν».—Ἐρευνα (Ἀλεξάνδρειας), 1931, δραχ. 7.

— Ἀγγελου Κασσιγόνη. «Οἱ τύποι».—Ἐρευνα (Ἀλεξάνδρειας), 1930, δραχ. 7.

— Ντόλη Νίτσα. «Κι' ἡ ἱστορία αὐτὴ τέλειωσαν ἔτσι». Διηγήματα 1930—Ἀθήνα, δραχ. 25.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ Κ' ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

— Στὴ Ζάκυθο ὁ καθηγητὴς κ. Δ. Λάτας ἐκδίδει σὲ μηνιαία τεύχη «Στοιχεῖα Πραγματικῆς Ἠθικῆς» «ἢτοι ἀνάπτυξις ἠθοπλαστικῶν θεμάτων μετὰ συλλογῆς διηγημάτων καὶ γνωμῶν διαφόρων συγγραφέων καὶ ἐκκλησιαστικῶν τοιούτων».

— Ἡ Grande Revue (Φεβρ. 1931) ἐξακολουθώντας τὴ διεθνή ἔρευνά της γιὰ τὸν «Populisme» δημοσιεύει γνώμης Νορβηγῶν, Ἰταλῶν καὶ Ἑλλήνων συγγραφέων. Ἀπὸ τοὺς τελευταίους δημοσιεύει τίς γνώμης τῶν :

Τέλλου Ἀγρα, Θρ. Καστανάκη, Κ. Καβάφη, Κας Καζαντζάκη Κας Μαριέττας Μινώτου, Στρατὴ Μυριβήλη, Ντόλη Νίτσα, Παλαμᾶ, Κλ. Παράσχου, Παρορίτη, Ἀλκη Θρύλου, Βουτυριδῆ, καὶ Γρ. Ξενοπούλου.— Στὸ προσεχὲς τεύχος θὰ μιλήσουμε ἐχτενέστερα.

— Libre (Γενάρης) ἀναλυτικώτατη κριτικὴ γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Persyn: Schrift und Sprache in Alt Kreta.

— Μουσικὰ Χρονικά. Ἀπὸ τὰ τεύχος τοῦ Δεκέμβρη ἀρχίζει πλατεῖα συζήτηση γιὰ τὴ Βυζαντινὴ μουσικὴ ποὺ ἐξακολουθεῖ.

Ἀρκετὲς σελίδες κάθε τεύχους ἀφιερώνονται γιὰ τὴν περισυλλογὴ ὅτι δημοσιεύεται γύρω ἀπὸ τὴ θεατρικὴ μας κίνηση, Ἑθνικὸ Θέατρο κ.λ.π.

— Πρωτοπορία. (Γενάρης) ἔξη ποιήματα τοῦ Φ. Γιοφύλλη με δόλτελα νέα μορφῇ. (Φεβρᾶρης) Ὀλόκληρο τὸ τεύχος ἀφιερώνεται στὸν Γ. Βαλταδῶρο. Γνώμης τοῦ Μαλακάση καὶ Νιρβάνα γραμμένες με συμπάθεια, ἀπὸ τὴ γνώμη τους με τὸν καλλιτέχνη.

— Στὸ πρωτοχρονιάτικο Φῶς τοῦ Ἀγρινίου ἱστορικὴ μελέτη τοῦ κ. Τζάνη γιὰ τὸν Αἰτωλο-ακαρνανικὸ τύπο.

— Στὸ Messenger d' Athènes (15 Φεβρ.) ἀξιαπρόσχετο ἄρθρο τοῦ κ. Φιλαδελφῶς γιὰ τὴν ἀνακοίνωση τοῦ ἀμερικανοῦ ἀρχαιολόγου Carpenter γιὰ τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀκροπόλεως, ποὺ τελευταῖα ὀριστικὸ ἀποφανθῆκανε πὺς εἶναι τοῦ Φειδία. Στὰ μάτια μας μπροστὰ ἦταν πάντα. Καὶ ὅμως ξένοι ἤρθαν νὰ μᾶς τὸ ποῦν! ... Στὸ φύλλο 19—20 Φεβρ. ἡ ἀνακοίνωση τοῦ κ. Μ. Λάσκαρη στὶς ἑλληνικὲς μεταφράσεις τοῦ Tommaséo τῶν σεβρικῶν τραγουδιῶν.

— Στὸν Εὐρυπο (Χαλκίδος). Τὰ κάλανδα, ἀνέκδοτα τραγοῦδια συναγμένα ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὸ λαὸ τοῦ κ. Γ. Ἀφέντρα.

— Πολὺ ἐνδιαφέρον τὸ πρωτοχρονιάτικο τῆς Τριχωνίδος με συνέντευξη τοῦ Παλαμᾶ, ἀνέκδοτο ποίημα τοῦ Μαλακάση κ.λ.π.

— Στὸ Ἔθνος (21 Γενάρη) ἡ διάλεξη τοῦ κ. Λαμπαδαρίου πρυτ. Πολυτεχνείου γιὰ «τὰς τεχνικὰς προόδους τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων».

— Ἀρχισε τὴν ἐκδόσὴ της ἀπὸ τὸ Γενάρη ἡ Ἐφημερὶς τῶν Ἰθακησίων. Διαβάζομε ἓνα ἄρθρο γιὰ τὸν Δεκατῶ «Ἐνας Ἰθακήσιος ἡθοποιὸς στὴν Ἀθήνα».

— Τελώνιον Κεφαλληνίας (9 Μαρτ.). Χαριτωμένο ποίημα γιὰ τοὺς καθαρσυσμάνους τοὺς βρυκόλακες τοῦ παρελθόντος, τὰ «σὰν βαλτονέ-ρια στεκούμενα μυαλά» ὑπὸ Γράχου.

— Φωνὴ τῆς Κύπρου (Φεβρᾶρης 27) συζήτηση γιὰ τὸ τελευταῖο ἔργο τοῦ ποιητῆ Τεύκρου Ἀνθία «Δευτέρα παρουσία».

— Ἡμερολόγιον Θεσσαλονίκης 1931 Ἀνάμεσα στὴν ἄλλη ἐνδιαφέρουσαν ὅλη ἐν ἄρθρὸ τοῦ κ. Διον. Παπαγιαννόπουλου «Τὰ ἀριστουργήματα τοῦ Ἀθωνος. Ὁ Ἰησοῦς τοῦ πανσελήνου».—Ἐπίσης τῆς κ. Μαριέττας Μινώτου: «Τὸ Γεφύρι τῆς Ἀγάπης» Διήγημα.

— Ἐνδιαφέρον μεγάλο ἔχει ἡ μελέτη τοῦ κ. Δημ. Μάργαρη «Ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῶν ἑλληνικῶν περιοδικῶν» ποὺ δημοσιεύθηκε στὸ Ἡμερ. τῆς Μεγ. Ἑλλάδος (1931). Ὅσοι δουλεύουν στὶς βιβλιοθήκας μποροῦν νὰ ἐκτιμήσουν τίς ἀραιὲς ἀλλὰ καὶ ἐξαιρετικὲς μελέτες τοῦ κ. Μάργαρη, ποὺ ἀποτελοῦν ἀληθινὴ συμβολή. Ὁ κ. Μάργαρη δουλεύει σπάνια μὰ εὐσυνείδητα, καὶ αὐτὸ λόγῳ τῆς μεγάλης εὐσυνειδησίας του, τοῦ ἀλτρουϊσμοῦ του μποροῦμε νὰ ποῦμε, στὸ νὰ ἐκτελεῖ μ' ἀφοσίωση τὸ καθήκον του στὸ ἐπάγγελ.

μά του. Είναι ο υπομονητικός δουλευτής και όχι ο τύπος του σημερινού ἀρρετίστα.

— Λάβαμε το tirage τῆς Ἱταλικῆς Ἑγκυκλοπαιδείας (VII). Ἀπὸ τὴν Bizantina civiltà, ἀρθρο «Diritto» τοῦ Πρυντ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Πάδοβας Ferrari μὲ μιὰν ἐκτεταμένη βιβλιογραφία.

— **Κυκλάδες.** Στὸ τεῦχος Μαρτίου Ἱστορικὴ μελέτη τοῦ Ἀντ. Συναλά. Σελίδες ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν τῶν Κοινοτήτων ἐπὶ τουρκοκρατίας. Κριτικὸ σημεῖωμα τοῦ Β. Παπαδάκη γιὰ τὸν Καριωτάκη.

— Στὴν ἀ' Εὐλὰ, (Ἀργοστολίου) «Ἡ δύναμις τοῦ ἐπαρχικοῦ τύπου» τοῦ Μ. Ἀβρα.

— Στὶς «Μοῦσες» (Ζακύνθου) 30 Ἰαν. «Ὁ Ζακύνθος Βασιλόπουλος εἰς Ἁγίον Ὅρος» τοῦ κ. Καιροφύλα. — Ἐξακολουθεῖ ἐπίσης ἡ ἐξόχως ἐνδιαφέρουσα ἱστορικὴ μελέτη τοῦ κ. Λ. Ζώη γιὰ τὴν «Παμφλοτογραφίαν ἐν Ζακύνθῳ» καθὼς καὶ τὸ **Λεξικὸν Ζακύνθου** (στοιχεῖο Φ). Ἔργο ἀπίστευτης ἐργατικότητος τριάντα χρόνων καὶ ἀγάπης στὴν ἱστορία, θάπρεπε νὰ ἐκδοθεῖ μὲ ἐξοδα τοῦ Κράτους. Ἡ ὀφέλεια τῶν ἀσχολουμένων ὅχι μόνο στὴν ἱστορία, ἀλλὰ καὶ στὴ γλωσσολογία καὶ σὲ κάθε κλάδο τῆς λογοτεχνίας θὰ ἦταν ἀνεκτίμητη.

— Ἡ **Ἀλεξανδρινὴ Τέχνη** ἀπὸ τὸν περασμένο Γενάρη μπῆκε στὸ δὸν ἔτος τῆς ἐκδόσεώς της, πάντα συμπαθητικῇ, πάντα μὲ ὕλην ὥραία καὶ ἐνδιαφέρουσα ὥστε ν' ἀποτελεῖ ἀξιόλογο στοιχεῖο στὴν πνευματικὴ μας κίνηση τῆς Ἀλεξανδρείας.

— **Νέα Ἑστία.** Ἀπὸ τὸ τεῦχος 15 Ἰανουαρίου ἀρχίζουν οἱ πολὺ ἐνδιαφέρουσες ταξιδιωτικὲς ἐντυπώσεις τοῦ ἀκαδ. Α. Ἀνδρεάδη «Οἱ Ἰάπωνες καὶ ἡ Ἰαπωνία». — Ἀπὸ 1ης Ἰαν. ἀρχίζει τὸ «**Φάντασμα**» τοῦ κ. Γρ. Ξενοπούλου, ἐμπνευσμένο ἀπὸ τὸ σημεῖωμα τοῦ περιηγητοῦ Σκροφάνι γιὰ τὴ Ζακύνθο. Ἐπίσης λαογραφικὰ τοῦ κ. Γ. Κορδάτου. Στὸ φύλλο τῆς 1ης Φεβρ. ἓνα ὥραιο ἀρθρο τοῦ Νιρβάνα «Ἡ λογοτεχνία μας μεταφρασμένη» — Τὴν 1ην Μαρτ. ἓνα ὥραιο ποίημα τοῦ Σιγούρου: «Ὁ ἀργαλιὸς τῆς γῆς» καὶ «Κορψιάτικος θρύλος» τῆς Μαρίας Ἀσπιώτη.

(15 Φεβρουαρίου) ἀπαντώντας στὸν Ἀπολογισμό τῶν ἐορτῶν τῆς Ἑκατονταετηρίδας ἀπὸ τὸν κ. Μελά «Ἐλ. Βῆμα» ἔχει ἀντιρρήσεις ὅτι ὁ ἐορτασμός δημιούργησε γεγονότα πνευματικοῦ ἐνδιαφέροντος μὲ καθαρὸ «ἐσωτερικὸ πλοῦτο». Ἐξεδόθησαν—ἐρωτᾷ—τὰ βιβλία ἐκεῖνα ποῦ θὰ ἐπλούτιζαν τὸν ἐσωτερικὸν κόσμον τοῦ Ἑλλήνου; Ἐμοιράσθησαν εἰς τὸν λαὸν βιβλία καὶ εἰκόνες, ποῦ ν' ἀποκαλύπτουν τὴν πραγματικὴν ἀξίαν τοῦ Ἀγῶνος, νὰ ἐξηγοῦν τὰς μεγάλας μορφὰς τῆς Ἐπαναστάσεως;—Τὰ ἔχομε πεῖ κ' ἐμεῖς καὶ γι' αὐτὸ συμφωνοῦμε ἀπόλυτα.

— **Νουμᾶς.** Ἀπὸ τὸ τεῦχος Ἰανουαρίου ἀρχίζει Τὸ κήρυγμα τοῦ Ψυχάρη: **Γλῶσσα καὶ λαός.**

— **Λόγος.** Στὸ τεῦχος Γενάρη ἀξιοπρόσεχτες παρατηρήσεις τοῦ Τέλλου Ἀγρα γιὰ τοὺς γλωσσικοὺς θησαυροὺς τῆς Δημοτικῆς μας ποῦ μένουσαν ἀνεκμετάλλευτοι γιὰ εἶναι ξεχασμένοι κιόλα, ἀπὸ τὴν ἀχρηστία. Ἐν τέλει συσταίνει τὴν οὐνταξὴ λεξικοῦ Καθαρεύουσας-Δημοτικῆς, ὅπου νὰ περιυλλεγοῦν ὅλα τὰ συνώνυμα τῆς Δημοτικῆς, ἀπὸ τὸν πλοῦτον τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν μας, καὶ ἀπὸ τὸ ἄφθαστον λεξιλόγιον μερικῶν ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς μας, ποῦ πραγματικὰ ἔχουν φτάσει νὰ νῆαι γλωσσοπλάστες.

— Στὸ **Ἐλεύθερο Βῆμα** (28 Φεβρ.) ἀρθρο τοῦ κ. Οὐράνη γιὰ τὸν νέο ἀκαδημαϊκὸ Γρηγ. Ξενοπούλου.

— Τιμὴ μεγάλη περιποιεῖ γιὰ τὴν Ἑλλάδα ἡ **Πειθαρχία**. Ὅλα τὰ ἀρθρα ὡς τὴν τελευταία γραμμὴ τοῦ ἐξαφύλλου, μιὰ συνεργασία ὁλότελα ξεχωριστὴ σὲ ἐνδιαφέρον, κύρος, ἐπικαιρότητα, ἀντικειμενικότητα καὶ εἰδικότητα γιὰ ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ἐπιστήμης καὶ τέχνης. Στὰ τεύχη 25 Ἰαν. καὶ 1ης Φεβρ. ἡ κ. Μαριέττα Μινώτου ἀναγγέλλοντας τὴν Ἱταλικὴ Ἑβδομάδα τοῦ Ζαπείου μιλεῖ γιὰ τὴ σημερινὴ Ἱταλικὴ Τέχνη καὶ Λογοτεχνία. Στὸ τεῦχος τῆς 22 Φεβρ. ἀρθρο τῆς Ἰδίας «Γιὰ τὸν Μωρεάς», καὶ σ' ἐκεῖνο τῆς 8ης Μαρτίου «Ἐνας ἱταλοῦ ἑλληνα ποιητῆς, Θεόδ. Βρίκος». Ἐπίσης στὸ φύλλο τῆς 15 Μαρτίου μιὰ ἐπιστολὴ της, μὲ ἱστορικὰ προσθήκες καὶ γνῶμες της «Γιὰ τὸν Λεοπάρντι», σχετικῶς μὲ τὴ συζήτησιν ποῦ γίνηκε γύρω στὶς ἀντιλήψεις τῆς κ. Κατσιόγρας γιὰ τὸν πεσσιμισμό τοῦ μεγάλου ποιητῆ.

— Στὴν **Ἑστία** (16 Μαρτίου) ἓνα ὥραιο ἀρθρο τοῦ κ. Σκίπη γιὰ τὸν ἀγαπημένο του Κάλβο.

— Σημειώνουμε ἓνα χαρακτηριστικὸ ἀρθρο στὴν **Ἑπτανησιακὴν Ἠχὴ** (Ζακύνθου): «**Ἀπολογία Ἀπολογισμοῦ**», γιὰ τὴ σημερινὴ πνευματικὴ κίνηση τῆς ἡσους. Ἐπιστολὴν ἐπίσης τοῦ κ. Δ. Μάνεση σχετικὴν μὲ τὴν ἐπιδόρθωσιν τῶν καλλιτεχνημάτων τῆς **Φανερωμένης**.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικά και 'Αποθεματικά Δρχ. 1.205.000.000.—
Καταθέσεις (τῇ 31ῃ Δεκεμβρίου 1930) » 7.150.000.000.—

Κεντρικὸν Κατάστημα ἐν Ἀθήναις
'Υποκαταστήματα εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα
Πρακτορεῖον ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ: 51 Maiden Lane
Γραφεῖον ἐν Σικάγῳ: 33 S. Clark Street
'Ανταποκριταὶ εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ ἐξωτερικοῦ

Ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντος ὅρων. Δέχεται δὲ καταθέσεις (εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ καὶ ταμειυτηρίου) εἰς δραχμὰς καὶ ξένα νομίσματα μὲ λίαν εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

HELLENIC BANK TRUST COMPANY NEW YORK, 51 MAIDEN LANE

Ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἑθνικῆς Γραπέζης τῆς Ἑλλάδος, συμφώνως μὲ τοὺς νόμους τῆς Πολιτείας τῆς Νέας Ὑόρκης, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνων.

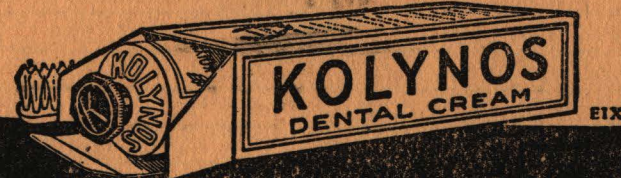
Κεφάλαια ὁλοσχερῶς καταβεβλημένα \$ 1.500.000.—

Χρησιμοποιοῦντες τὴν
ΟΔΟΝΤΟΚΡΕΜΑΝ ΚΟΛΥΝΟΣ

ἐπιτυγχάνετε τὰ ἑξῆς πλεονεκτήματα:
1ον) Ἀπόλυτον ἀντισηψίαν καὶ ἀπολύμνισιν τοῦ στόματος. 2ον) Εὐχάριστον συναίσθημα γεύσεως καὶ δροσερότητος τοῦ στόματος ἐπὶ ὥρας. 3ον) Ἀκραν οἰκονομίαν χρήματος καθ' ὅσον ἐν σωληνάριον Κολυνὸς διαρκεῖ δύο φορές περισσότερον οἰουδήποτε ἄλλου, περιέχοντος τὴν αὐτὴν ποσότητα οἰασδήποτε ἄλλης ὀδοντοπάσας. Καὶ τέλος εἶναι ἐντελῶς ἀβλαβὴς κατὰ τὴν χρῆσιν.

ΔΙΑΡΚΗΣ ΠΑΡΑΚΑΤΘΗΚΗ
ΜΩΡΙΣ ΦΑΡΑΤΖΗ
4 ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ 4-ΑΘΗΝΑΙ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Τό Ταμειευτήριόν σας
ή Λαϊκή Τράπεζα

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟ - ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΑΙ.Σ.Σ.Υ.Λ.Φ.2.0021